

Nato Neyin Görevlisi?

I. Bilen

Türkiye Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

NATO kuruları 30 yıl oldu. Türkiye de 27 yıldır, ülkemizin bağımsızlığının, halkımızın mutlu geleceğinin karşısına dikilen başlıca engellerden biri olan bu saldırgan örgütün içindedir.

Tüm bu yıllar boyunca Türkiye'de egemen çevrelerin NATO'ya bağımlılık politikasını dayandırdıkları savlar günümüzde gücünü yitiriyor, çürüyor. Sosyalist ülkelerin ardıcıl barış politikası, Türkiye işçi sınıfının, tüm halkımızın savaşımı saldırgan anti-sovyetizmi geriletıyor. 1978 yılının yazında Moskova'da imzalanan Türk-Sovyet Politik Belgesi, Türkiye'de artık resmi ağızların bile «Sovyet tehlikesi» masalından vazgeçmek zorunda kaldıklarını kanıtıyor. Tüm bunlar NATO'ya bağımlılık politikasının bunalımını yansıtıyor.

Bununla birlikte işbirlikçi tekелci burjuvazi, gerici güçler, NATO'cu çevreler eski politikalarının sürdürülmesini haklı göstermek için yeni gerekçeler yaratmak peşinde koşuyorlar. Başbakan'sa, NATO'ya bağlılığı, «bloklar arasında dengeyi bozmama» gibi bir gerekçeyle savunuyor. Bununla yanyana, Türkiye'de oportünist akımlar da «her iki bloktan eşit uzaklıkta kalma» görüşünü yayıyorlar.

Bu politikanın, bu savların temelinde iki askersel blokun, NATO ile Varşova Antlaşması'nın bir tutulması, onların sınıfsal nitelikleri arasındaki karşıtlığın gözardı edilmesi yatıyor. Türkiye burjuvazisinin, oportünistlerin bu tutumu, emperyalist çevrelerle de uyum içindedir. Son zamanlarda Batılı ülkelerin basınında bu görüş daha yoğun yayılıyor.

Bu nedenlerden ötürü, kanımızca, askersel-politik blokların ortaya çıkmasının nedenlerini, onların sınıfsal karakterlerini ve amaçlarını açıklamak büyük önem taşıyor.

Dünyanın askersel bloklara bölünmesi, Avrupa'da karşıt askersel gruplaşmanın oluşması ve bunun sorumlusu emperyalizmdir. Bu, tartışma götürmez tarihsel bir gerçektir. Bu bloklar, İkinci Dünya Savaşı'ndan

sonra, Avrupa ve Asya'nın birçok ülkesinde sosyalist devrimin utkuya ulaşmasını, dünya sosyalist sisteminin doğmasını, ulusal kurtuluş hareketinin yeniden yükselmesini kendisine yediremeyen Batı'nın önde gelen ülkelerinin ve her şeyden önce Amerika Birleşik Devletleri'nin izlediği saldırgan politikanın bir sonucu olarak ortaya çıktılar.

Emperyalizm, askersel-politik bir bloklar sistemiyle, bu bloklara üye ülkelerin ekonomik ve askersel gücünü bütünleştirerek güçler oranını kendinden yana değiştirmek, sosyalist ülkeler topluluğunun gelişmesini baltalamak istiyordu. Bunun yanı sıra emperyalist askersel blokların kurucuları, bunları tüm dünyada ilerici, demokratik, devrimci hareketlere karşı silâh olarak kullanmayı amaçladılar.

Sovyetler Birliği'nin gücünün artmasını, uluslararası saygınlığının büyümesini kendileri için baş tehlike gören emperyalist ülkeler, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden hemen sonra Sovyet devletine karşı savaş planları kurdular. 1949'da, ABD Başkanı H. Truman'ın yönergesiyle ABD genel kurmaylığı, «Dropshot» adı altında, Sovyetler Birliği'ne karşı saldırı amacıyla çok gizli bir plan hazırladı. Son zamanlarda açıklanan bu planda, Türkiye'ye de bir piyon rolü verililiyordu. Plana göre savaşın yalnızca ilk ayında Sovyetler Birliği'ne 300 atom bombası atılması öngörülyordu.

Bilindiği gibi bu ve benzeri planlar suya düştü. ABD'nin atom silâhı üzerindeki tekeli kırıldı, sosyalist ülkeler topluluğu güçlendi, dünya komünist ve işçi hareketleri yükseldi ve bununla yeryüzünde güçler oranı değişti. Bu, emperyalistleri, planlarında değişiklikler yapmaya zorladı. Sovyetler Birliği'ne karşı ivedi bir savaş açma düşleri kırılan ABD ve İngiltere'nin egemen çevreleri, kapitalist ülkelerin dış politikasını uyumlaştırmaya, güçlü, vurucu bir yumruk oluşturmaya, sosyalist dünyaya karşı ortak bir savaş stratejisi geliştirmeye koyuldular. Bunun yanı sıra emperyalist devletlerin egemen çevreleri kendi ülkelerinde ve öteki kapitalist ülkelerde sınıfsal çatışmaların keskinleşmesinden iyice tasaya, kaygıya düştüler. Onlar, ulusal ve toplumsal kurtuluş devrimlerini önleyebilmek için aralarında karşılıklı dayanışmaya gittiler, ulusal kurtuluş hareketlerine, işçi hareketine ve demokratik güçlere karşı kapitalistlerin sınıfsal cephesini oluşturmaya yöneldiler.

Bu sorunları çözmek, en başta kapitalizmin varlığını koruyabilmek için emperyalistler, askersel-politik bir bloklar sisteminin kurulmasını gerekli görüyorlardı. Bu sistemin ana halkası Kuzey Atlantik Pakti Örgütü (NATO) oldu. ⁽¹⁾

(1) NATO'nun kuruluş anlaşması 4 Nisan 1949'da Washington'da imzalandı. Üç yıl sonra, koyu bir anti-komünizm ve militarizm ortamında, Türkiye Amerikan emperyalizminden yana Kore saldırısına, savaşa katıldı. Buna karşı savaşımın başını çeken Türkiye komünistlerinin kovuşturulduğu, yığınsal tutuklandığı bir dönemde, Türkiye NATO'ya bağlandı. (Not yazarın.)

Kuzey Atlantik blokunun 30 yıl boyunca sürdürdüğü eylemlerin bir çözümlenmesi, bir dökümü yapılsa kesin olarak şu söylenebilir: Bu askersel-politik blokun başlıca işlevi, eylemlerinin başlıca amacı, kapitalist sistemin varlığını sürdürebilmesi için savaş olmuştur. Avrupa'daki NATO askersel birlikleri Genel Kurmay Başkanı A. Haig'in NATO'yu «tüm kapitalist sistemin güvencesi» diye adlandırması bir raslantı değildir.

NATO en önemli sınıfsal görevini, kapitalizmin güvencesi olma görevini iki yoldan yerine getiriyor: Birincisi, askersel gücünü hızla artırmakla, silâhlanma yarışını hızlandırmakla, hem atom, hem geleneksel silâhlarla sosyalist ülkelere karşı saldırı planları düzenlemekle. İkincisi, kapitalist ülkelerde ve bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerde ilerici, demokratik güçlerin hareketlerini kırma çabalarıyla.

NATO'nun eylemlerinde iki ana yön: Sosyalist dünya sistemine ve ulusal kurtuluş hareketine karşı olan dış politik yönü ve kendi cephe gerisinde kendi sınıf düşmanına karşı olan iç politik yönü, NATO'nun sınıfsal niteliğini açıkça gösteriyor.

NATO çevreleri, daha ta baştan, sosyalist ülkelere karşı askersel cepheleşme politikası uygulamaktadır. Savaş histerisini körükleme, yığınları «komünizm tehlikesi» umacılığıyla korkutma, başlıca amaç anti-sovyetizm yönünde, savaş hazırlığı için bir açık rolü oynamıştır.

Emperyalistler, Sovyetler Birliği'nin ve halk demokrasisi ülkelerinin barış girişimlerini baltadılar. Sovyetler Birliği'nin silâhların azaltılması, nükleer silâhların yasaklanmasıyla ilgili tüm önerilerine karşı çıktılar. Sovyetler Birliği'nde savaş propagandasını yasaklayan bir yasa çıkarılırken NATO üyesi ülkelere, tüm kapitalist, emperyalist ülkelere aslında barış propagandası yasaklandı. Barış sever güçler tutuklandı, «vatan haini», «Moskova ajanı» diye suçlandılar. Birçok kapitalist ülkede olduğu gibi Türkiye'de de, o yıllarda Barış severler Derneği kapatıldı, yöneticileri tutuklandı.

Kuruluşunun ilk gününden bu yana NATO, emperyalist güçlerin ulusal kurtuluş hareketlerine karşı bir savaş örgütü olmuştur. NATO Fransa'nın Cezayir'e karşı açtığı savaşta destekledi. 1956'da Güney Avrupa'daki askersel güçlerini, Süveyş'e çıkarma yapan Fransız ve İngiliz emperyalistlerinin emrine verdi. ABD'nin Lübnan'a ve İngiltere'nin Ürdün'e 1958'deki dolaysız saldırısına destek oldu. Lübnan saldırısında, NATO'nun Türkiye'deki İncirlik üssü yoğun kullanıldı. NATO, Kıbrıs'ı «batmaz uçak gemisi» durumuna getirmek için değişik, çeşitli girişimlerde bulundu. Bunlar günümüzde de sürüyor. Portekiz'in Angola, Mozambik ve Gine-Bissau halklarına karşı sömürge savaşını destekledi. 1958'de NATO çevresinde özel bir Afrika komisyonu kuruldu. NATO, kuruluşundan bu yana sosyalist ülkelere ve bağımsızlığına kavuşmuş genç devletlere karşı 130 saldırı düzenlemiştir.

Emperyalist çevreler, NATO'nun yanısıra dünyanın stratejik önemi olan bölgelerinde, Yakın ve Ortadoğu'da, Güneydoğu Asya'da ve Güney Amerika'da daha bir sürü askersel-politik bloklar oluşturdular. (2) Bu bloklar ve askersel üsler sisteminin stratejik ana görevi sosyalist dünya sistemine karşı savaş olduğu için, Batı'nın strateji uzmanları SSCB sınırları boyunca uzanan bloklaşmaya büyük önem verdiler. Amerikan dergilerinden «Forgein Affairs» CENTO patını değerlendirirken şu noktayı vurguluyor: «Ortadoğu'daki uçak üsleri, Bakü'de, Don kıyılarında, Ural eteklerinde ve Güney Sibiry'a'daki en önemli endüstri merkezlerine, bütün öteki komünist olmayan ülkelerin topraklarından daha yakındır», diyor. (3)

Bu açıdan emperyalist yayınlarda sık sık Türkiye'nin SSCB'ye karşı savaşta stratejik bir «sıçrama tahtası» diye nitelenmesi, Amerikan ve NATO üslerinin bulunduğu ülke topraklarının en yoğun biçimde kullanılması anlaşılır şeylerdir.

Bu üslerde Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer silâhların depolanması, emperyalizmin ülkemize dayattığı silâhlanma yarışı, Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehlikeye düşürüyor, ülkemizi bu gerilimli bölgede bir barut fıçısına çeviriyor.

Emperyalist askersel-politik blokların «dış cephe»de sosyalizme, barışa, yumuşama sürecine karşı, «iç cephe»de komünist ve işçi hareketine, demokratik güçlere, toplumsal ilerlemeye karşı yürüttüğü saldırı politikasının özü, en karakteristik yönü anti-sovyetizm, anti-komünizmdir. NATO'ya egemen çevreler, bu bloka üye ülkelerde ve bu arada Türkiye'de militarizmi güçlendiriyor, bununla da gerici, faşist akımlara destek oluyorlar.

NATO'nun üye ülkelerin iç işlerine karışmasını «haklı» göstermek için NATO anlaşmasına özel bir madde konmuştur. Bu maddede, «üyelerden her hangi biri toprak bütünlüğünün, politik bağımsızlığının, ya da güvenliğinin tehlikeye düştüğünü öne sürerse», NATO ülkeleri arasında danışma toplantıları öngörülüyor. Bu blokların baş patronu ABD'nin bu bloklara üye ülkelerle yaptığı ikili anlaşmalar da aynı amacı güdüyor. 1959 yılında ABD ile Türkiye ve öteki CENTO üyeleri arasında yapılan ikili anlaşmalar buna örnektir. Bu anlaşmalar her türlü halk direnişlerini «dolaylı saldırı» sayıyor. Böylece ABD'ye, pakt üyesi ülkelerin iç işlerine karışma, emperyalizmden yana rejimleri koruma, işbaşına getirme olanağı sağlıyor.

(2) ABD'nin eliahtında 1948'de kurulan Amerika Devletleri Örgütü, bu türden ilk örgüttü. Üç yıl sonra Avustralya, Yeni Zelanda ve ABD'den oluşan yeni bir askersel-politik blok – ANZUS – kuruldu. 1954–1955 yıllarında daha iki yeni skersel-politik blok –SEATO ve CENTO – kuruldu. CENTO'ya giren Türkiye, NATO'yu emperyalizmin Ortadoğu ile Asya'daki bloklarını birbirine bağlayan bir halka oldu. (Not yazarın.)

(3) Günümüzde Asya ve Afrika, 1978, No. 2, s. 50 (Rusça).

Dünya kamuoyu, emperyalist paktların, ABD'yle bağlanan ikili anlaşmaların, NATO egemen çevrelerinin işine gelmeyen rejimleri devirmek, işçi hareketini, demokratik güçleri ezmek için nasıl uygulandığına tanıktır. Yunanistan'da 1967'de faşist bir devirmeyle işbaşına gelen albaylar cuntası, gerçekte NATO'nun gizli «Prometeus» planını uyguladı. Türkiye'de işçi hareketinin, anti-emperyalist demokratik hareketin güçlenmesi karşısında 12 Mart 1971'de kurulan faşist biçimi sıkıyönetimde de NATO egemen çevrelerinin, en başta Amerikan emperyalizminin önemli rolü oldu. Bu gerçeği eski dışişleri bakanlarından İ. S. Çağlayangil de açığa vuruyor.

Bunun yanı sıra, Batı Avrupa ülkelerinde çıkacak «iç kargaşalıkları» bastırmak için Amerikan kumandanlarına yetki veren «operatif 101-1» planı vardır.

Son zamanlarda NATO ülkelerinde komünist ve işçi partilerine karşı daha yoğun önlemler alınması için NATO generallerinin bu ülkelerin hükümetlerine baskıları artıyor. Örneğin, 1976 Kasımında NATO Konseyi'nin Williamsburg'da (ABD) 22. toplantısı yapıldı. Bu toplantıda onaylanan özel bir kararda, Batı Avrupa'da komünistlerin hükümete katılmalarına karşı çıkılması vurgulanıyor.

NATO, işçi hareketini, demokratik güçleri sindirmek, keskinleşen sınıf çatışmalarında tekeli sermayenin egemenliğini korumak için sık sık gövde gösterisi yapıyor. Örneğin, 1975 başında bir komünist hükümet devirmesi» tehlikesi ileri sürüldü ve Portekiz kıyı sularında, «Locked Gate» («kilitli kapı») deniz manevraları yapıldı. Akdeniz'de sık sık yapılan NATO manevraları bölge ülkelerinde, bu arada Türkiye'de gelişen ilerici harekete gözdağı verme amacını güdüyor.

Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin Berlin Konferansı'nda, «emperyalizmin, NATO'yu, önde gelen bir politik ve askersel bağlaşıklık örgütü olarak güçlendirme, geliştirme ve değişik ülkelerdeki ilerici gelişmelere karşı kullanma»⁽⁴⁾ çabaları vurgulandı, üzerinde duruldu. «Emperyalizmin ve gerici güçlerin yalnız komünistlere değil, bununla birlikte öteki demokratlara ve demokratik özgürlüklere karşı kullandığı bir silâh»⁽⁵⁾ olan anti-komünizme karşı savaşımın zorunluğu vurgulandı. Bundan ötürü biz, Avrupa'nın komünistlerinin «anti-komünizmi yalıtma ve yenmek» savaşımı çağrılarını NATO'nun, öteki emperyalist blokların saldırgan cıbilliyetini, anti-demokratik ve saldırgan niteliklerini biteviye açığa vurma savaşımı olarak alıyoruz.

Emperyalist devletlerin güttüğü «soğuk savaş» politikası, körüklediği silâhlanma yarışı, çatıştırdıkları askersel bloklar, sosyalist ülkeler toplu-

(4) «ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker'in konuşması», Komünist ve İşçi Partilerinin 4 Toplantısı», ÜRÜN Yayınları, 1976, İstanbul, s. 293.

(5) Agy., s. 227.

luğunu kuşatan askersel üsler karşısında, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler Avrupa'nın karşıt askersel-politik bloklara bölünmesini önlemek için vargüçle çalıştılar. Bu amaçla Sovyetler Birliği 1954 Berlin Konferansı'nda, Avrupa'nın kolektif güvenliği için bir anlaşma önerdi. Ancak batı ülkeleri, bu taslağı görüşmeden geri çevirdiler. Gene o yıl, Paris Anlaşması'yla, Batı Almanya'nın yeniden silâhlendirilmesini ve NATO'ya alınmasını onayladılar. Ancak, tüm bunlardan sonra, sosyalist devletler halklarını, barışı ve sınırlarının dokunulmazlığını güvence altına almak ve saldırılara karşı korumak için önlemler almak zorunda kaldılar. Bu önlemlerden en önemlisi, 14 Mayıs 1955'de, NATO'nun kurulmasından 6 yıl sonra Varşova'da imzalanan «Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Destek Anlaşması»dır. Bununla yeni türden bir askersel-politik bağlaşıklık, Varşova Paktı örgütü kuruldu.

Varşova Paktı amaçları açısından yepyeni tür bir örgüttür. Niteliğini, üye ülkelerin sınırlarının ve barışın savunulması belirler. Varşova Paktı anlaşmasında, üye ülkeler barış ve güvenliğin sağlanması için, silâhların genel indirimini sağlayacak etkin önlemlerin alınması, atom ve her tür kırım silâhlarının yasaklanması için uluslararası çapta eyleme hazır olduklarını belirtirler. Bu anlaşmanın barışçı niteliği 11. maddede de belirginleşiyor. Burada, Avrupa'da kolektif bir güvenlik sisteminin kurulmasıyla bu anlaşmanın yürürlükten kalkacağı vurgulanıyor.

Varşova Paktı üyesi ülkelerin savunulması onların ortak ekonomik ve askersel güçlerine, en başta Sovyetler Birliği'nin askersel-ekonomik ve bilimsel-teknik gücüne dayanıyor. Sovyetler Birliği ile kardeşçe bağlaşıklık, sosyalist ülkeler topluluğu üyesi ülkeler için sınırlarının dokunulmazlığıdır, güvenliklerinin temel dayanağıdır. Sosyalist ülkeler topluluğunun ve o ölçüde ordularının savaş birliğinin temel ilkesi sosyalist enternasyonalizmdir. Bu, sosyalist ülkeler işçi sınıfı ve tüm emekçilerinin komünizm ve barış uğrundaki savaşta kurdukları sarsılmaz birliğidir. Bu, hem sosyalist ülkelerden her birinin, hem tüm topluluğun çıkarları temelinde karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğidir. İşte sosyalist ülkeler arasındaki bu proleter sınıf dayanışması, sosyalizmi savunmada ulusal ve uluslararası ödevleri organik olarak birbirine bağlıyor. Varşova Paktı, üye ülkeler arasında ekonomik, askersel işbirliğini dış politikada eylemlerini ayarlamada güçlü bir araç oldu.

Varşova Paktı'nın stratejik temel görevi, iki karşıt toplumsal sistemin varlığı koşullarında sosyalist ülkelerin güvenliğini sağlamaktır. Dışardan gelecek saldırılara karşı bu ülke halklarının devrimci kazanımlarını korumaktır. Barış içinde sosyalizm ve komünizm kuruculuğu için elverişli dış koşullar yaratmaktır. Öte yandan sosyalist ülkeler topluluğunun varlığı, onların ekonomik ve askersel gücünün artması, onların uyguladıkları barışçı dış politika kapitalist ülkelerde işçi sınıfının, demokratik ve anti-emperyalist güçlerin savaşımı için de elverişli koşullar yaratıyor. Bu

nedenle, Varşova Paketi'nin güçlenmesi yalnız sosyalist ülkeler topluluğunun değil, dünya devrim hareketinin, onun tüm bölüklerinin yararıdır. 1978 yılının sonunda Sofya'da yapılan uluslararası teorik konferansta kardeş komünist partilerinin ezici çoğunluğu bir olayı kesin vurguladı: Reel sosyalizmi savunmak, dünya barışı için ve devrim savaşları için vazgeçilmez bir koşuldur. Türkiye işçi sınıfı, dünya sosyalist sisteminin varlığını, barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşımın güç kaynağı olarak görüyor.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin ve öteki Varşova Paketi ülkelerinin savunma gücü, emperyalizmin yeni bir dünya savaşı çıkarma planları karşısında aşılmaz bir engel oldu. Varşova Paketi ülkeleri birçok kez emperyalizmin saldırgan girişimlerini boşa çıkardılar. Avrupa'da uluslararası gerginlik ocaklarını söndürdüler. Batı Berlin topraklarından emperyalizmin Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne, öteki Varşova Paketi ülkelerine karşı giriştiği yıkıcı eylemleri önlediler. 1968'de Çekoslovakya'da uluslararası gericiliğin ve onun bağlaştığı iç karşı devrimci güçlerinin saldırılarına karşı sosyalizmin kazanımlarını savunmakta enternasyonelist yardımda bulundular.

Sosyalist topluluk üyeleri, Amerikan emperyalistlerini ve Çin saldırganlarını topraklarından kovması için Vietnam halkına yardım elini uzattılar. Küba devriminin savunulmasında, Etyopya devriminin sağlam raylara oturulmasında, Angola, Mozambik ve Güney Afrika halklarının ulusal ve sosyal kurtuluş savaşlarının desteklenmesinde önemli bir rol oynadılar.

Sosyalist topluluk üyelerinin çağımızın karmaşık sorunlarına yapıcı yaklaşımı, Avrupa'da barış ve güvenliğin sağlanmasını içtenlikle istemeleri Varşova Paketi'nin sürekli, ardıcıl bir dizi politik girişimlerde bulunmasında yansımasını buluyor. Dünyanın askersel bloklara bölünmesine ilkesel olarak karşı olan sosyalist topluluk ülkeleri kaç kez NATO ve Varşova Paketi'ni hemen dağıtmayı önerdiler. Bu amaca yönelik ilk adım olarak askersel blokların çalışmalarını karşılıklı azaltmayı öne sürdüler. Yalnız Sovyetler Birliği, silâhsızlanma yönünde yüzden fazla öneri yapmıştır.

NATO bu önerileri nasıl yanıtladı? Emperyalizmin bu saldırgan örgütü, besbelli Avrupa'daki yumuşama sürecinden hiç pay almamış. NATO, dün olduğu gibi bugün de uluslararası gerginliği artıran tehlikeli bir ocak, emperyalizmin en saldırgan güçlerinin odağı olarak kalıyor.

Uluslararası yumuşama eğilimi emperyalist blokların temelini çürüten bir etken oluyor. Bundan ötürü tekeli burjuvazi sınıfsal çıkarlarını koruma yönünde iflas eden saldırı politikasını yeniden canlandırmak için umutsuzca çırpınıyor. NATO'ya egemen çevreler, bu örgüte Avrupa'dan ve Avrupa dışından başka ülkeleri de çekmek, bu askersel blokun etkinlik alanını genişletmek, ulusal kurtuluş hareketlerini ezmek yoluyla NATO'nun rolünü artırmak doğrultusundan yürüyor.

NATO elebaşları İspanya'yı bu bloka katmak, Fransa ve Yunanistan'ı NATO'nun askersel örgütüne yeniden almak ⁽⁶⁾, Avusturya ve İrlanda'yı yansızlıktan vazgeçirmek ve onları da emperyalist bloklara bağlamak için çalışıyorlar. Kıbrıs'ı Akdeniz'de NATO'nun bir üssü haline getirme çabalarını yoğun sürdürüyorlar. Norveç üstündeki baskılarını artırıyor, bu ülkeye atom silâhları ve yabancı silâhlı birlikler yerleştirmek istiyorlar.

Kendine Kuzey Atlantik Örgütü diyen NATO, özellikle son yıllarda eylemlerini Kuzey Atlantik bölgesinden çok daha uzaklara, Afrika, Basra Körfezi ve Hint Okyanusu gibi bölgelere yaymıştır. NATO'nun Zaire'ye silâhlı çıkarması, «bunalım bölgeleri» için özel çevik birlikler oluşturmaları, bu emperyalist blokun politikasında yeni ve çok tehlikeli bir çizgiyi açığa vuruyor.

Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin ardıcıl barış politikası, halk yığınlarının emperyalist askersel-politik bloklardan çıkmak için verdikleri sürekli savaşım emperyalist bloklar zincirinden halkalar koparıyor. CEATO Paktı, 1975'te Vietnam halkının Amerikan emperyalizmine ve bağlaşıklarına karşı kazandığı utku sonucunda çöktü. Bu yıl İran ve Pakistan'ın CENTO'dan çıkmasıyla bu saldırgan emperyalist blok dağıldı.

Emperyalist çevreler sarsılan konumlarını yeniden güçlendirmek, CEATO ve CENTO'nun dağılmasıyla açılan gediği kapatmak için eski askersel guruplaşmaları pekiştirmek, yenilerini oluşturmak istiyorlar. Güneydoğu Asya ülkelerinin bölgesel örgütü ASEAN'ı askersel bir bloka dönüştürmek, bir Güney Atlantik Paktı (SATO) kurmak amacını güdüyorlar. Basra Körfezi kıyılarında, Yakın ve Ortadoğu'da, çekirdeğini İsrail ve Mısır gericiliğinin oluşturduğu bir pakt çatıştırmayı planlıyorlar. Amerikan strateji uzmanlarının «güvensizlik yayı» dedikleri kesimde yer alan Türkiye'yi de emperyalistler bu yeni bloklara sürüklemek istiyorlar. Türkiye Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi ve Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) temsilcileri arasında yapılan karşılaşmada, «Amerikan ve NATO emperyalistlerinin üç ülke halkları üzerinde baskılarını artırması, ... Türkiye ve Yunanistan'daki Amerikan üslerinin yeniden eyleme geçmesi, İran'daki casusluk merkezlerinin Türkiye ve Kıbrıs'a aktarılması» ⁽⁷⁾ özellikle vurgulandı.

NATO, uydurma bir «Sovyet tehlikesi»ne karşı savunma, «dünyada duraganlığı ve güvenliği sağlama» gerekçesiyle, aslında Varşova Paktı ülkelerine karşı askersel üstünlük sağlamak, uluslararası tekellerin çıkarlarını kapitalist ülkeler emekçilerinin savaşlarına karşı korumak ve kapitalist sistemin varlığını sürdürebilmek amacıyla silâhlanma yarışını körüklüyor. Geçen yıl 78 milyar Dolar gibi, astronomik bir sayıya ulaşan askersel har-

⁽⁶⁾ Fransa NATO'nun askersel örgütünden 1966'da, Yunanistan da 1974 yılında çıkmıştır. (Not yazarın.)

⁽⁷⁾ Durum, TKP Enformasyon Bülteni, Özel Sayı, 4 Şubat 1979.

camalar korkunç bir hızla artırılıyor. NATO Konseyi'nin 1978 Mayıs'ında yapılan toplantısında, 10 yılı aşan bir süre için, ek bir silâhlanma programı onaylandı. Bunun gerçekleştirilmesi için, daha önce öngörülen harcamaların dışında, daha 80 milyar dolar ayrıldı.

NATO generalleri bu korkunç silâhlanma yarışında ülkemize büyük önem veriyorlar. Londra'daki «Stratejik Araştırma Enstitüsü»nün verilerine göre, Türkiye NATO içinde silâhlanma harcamalarındaki artış bakımından ön sıralarda geliyor. 1960–1970 döneminde Türkiye'nin askersel harcamaları, her yıl % 10 oranında artmıştır. 1971–1977 döneminde ise bu artış yılda % 33'e ulaşmıştır. Silâhlanma harcamalarının, hükümet harcamalarındaki payı bakımından Türkiye, NATO içinde % 25 oranı ile yine başta geliyor. Avrupa'da NATO ülkeleri arasında, Türkiye, silâh altında en fazla asker bulunduyor. Ekonomisini askersel raylara oturtmakla militarist harcamaları en yüksek olanlardan biridir. Türkiye'nin ulusal brüt üretiminin % 6'sı her yıl bu dipsiz kuyuya akıyor.

Ülkemizdeki derin ekonomik bunalımın kaynağı Türkiye'nin emperyalizme, NATO'lara bağlılığında yatıyor. % 20 oranında işsizlik, % 60'ın üstünde enflasyon hızı, 20 milyar dolara yakın dış borç bunalımın boyutlarını gösteren bazı verilerdir: ABD emperyalizmi, NATO'ya egemen çevreler, CENTO Paktının dağılmasından sonra Sovyetler Birliği'ne karşı «sıcrama tahtası» olarak emperyalizm için önemi daha da artan Türkiye'nin içinde bulunduğu bunalımın bu dev boyutlarından yararlanıyorlar, baskılarını artırıyolar.

NATO elebaşları, sosyalist ülkeler topluluğunun yeni bir savaş tehlikesinin azaltılması, silâhlanma yarışının durdurulması yönündeki tüm yapıcı önerileri karşısında olumsuz tutum alıyorlar. Bu, onların saldırgan amaçlarına tanıklık ediyor. Onlar, Orta Avrupa'da silâhlı güçlerin ve silâhların karşılıklı indirilmesiyle ilgili görüşmeleri sonu gelmez tartışmalarla çıkmaza sokmaya çalışıyorlar. Bunun yanı sıra NATO propagandacıları Sovyetler Birliği'nin dış politikasını çarpıtmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Sovyet yaşamını karalıyor, «insan hakları» yaygarasıyla döneklere kahrman gösteriyorlar. Sosyalist demokrasinin sınıfsal özünü, sürekli serpilip gelişmesini gözlerden gizlemeğe çalışıyorlar.

Saldırgan emperyalist çevreler, Marksizm-Leninizm ilkelerinden yüz çeviren, Sovyetler Birliği'nden, sosyalist ülkeler topluluğundan ayrılan, giderek anti-sovyetizm, reel sosyalizme düşmanlık konumlarına geçen Pekin hegemonyacılarından kendi amaçları için yararlanıyorlar. Anti-sovyetizmi politikasının tek ölçütü yapması sonucunda Çin, emperyalizmin Uzak Doğu'daki bağlaşığı, NATO'nun 16. üyesi durumuna gelmiştir. Gerici Çin yönetiminin, Amerikan emperyalistleriyle işbirliğini pekiştirme sürecinde Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne son barbarca saldırısı, onun politik yozlaşmasının en yeni örneğidir.

Dünyanın askersel bloklara bölünmesi bir gerçektir. Sosyalist ülkeler topluluğunun önerdiği gibi, gerçek bir kolektif güvenlik sistemi yaratılmadıkça askersel cepheleşme sürecektir. Ama NATO ile Varşova Paktı arasında uzlaşmaz bir ayrım vardır. Sınıfsal amaçları, ideolojileri, politikalarının niteliği birbirinin tam tersidir. Bir yanda barış, toplumsal ilerleme ve uluslararası işbirliğinden yana olan güçler, öte yanda gericilik, militarizm, saldırganlık. Bir yanda işçi sınıfı, geniş emekçi yığınları, halklar, öte yanda silâh tüccarları, askersel-endüstri kurumlarının elebaşları, militarist çevrelerin doruğu, tekelci burjuvazi. Bu ayrımı görmemek, NATO ile Varşova Paktını eşit saymak, NATO'nun «savunma niteliği» olduğu üstüne tehlikeli düşlere dalmak, gerçekte uluslararası gelişmeleri sınıfsal açıdan değil, burjuva ulusçuluğu açısından değerlendirmektir. Anti-komünistlerin uydurduğu savları izlemektir.

TKP, Türkiye'nin NATO'ya bağlanmasından bu yana NATO'dan çıkmak, emperyalizmle ikili kölelik anlaşmalarını yırtmak, topraklarımızdaki Amerikan ve NATO üslerini söküp atmak ve bloklar dışı, aktif, barışçı bir dış politika izlemek uğrunda savaşı başa almıştır. TKP Merkez Komitesi, 15 Mart 1979 günlü çağrısında: «NATO'dan çıkalım!» belgisini bir kez daha yineledi. NATO'ya, emperyalizme bağlılığın, ekonomik bunalımların derinleşmesinde, faşist tırmanışın sürmesinde, ulusal güvenliğimizin tehlikeye düşmesinde, bölgemizde gerginliğin artmasında belirleyici etken olduğunu bir kez daha vurguladı.

Bugün NATO'dan çıkma savaşımı geniş demokratik çevreleri kucaklıyor. Bu savaşımın başını işçi sınıfı çekiyor. «NATO'ya hayır!» belgisini 1 Mayıs'larda, yığın eylemlerinde yüzbinler haykırıyor. İlerici, demokratik güçler NATO'nun 30. yılını sıkıyönetim koşullarında bile protestolarla karşıladılar. NATO'ya karşı savaş, eylem birliğini zorunlu kılıyor. Tüm ulusal, demokratik güçlerin tek cephesini kurmak halkımızın uzun ve çetin savaşlarda kazanacağı başarının önkoşulu olacaktır.

Uluslararası komünist hareketin belgelerinde, NATO üyesi birçok ülkenin komünist partileri temsilcilerinin açıklamalarında, bu saldırgan örgütten çıkmak için savaşımın önemi vurgulanıyor. Bu savaşımın barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşımından kopmaz bir bağla bağlı olduğu belirtiliyor. Sermayenin uluslararasılaşması, emperyalizmin sömürü olanaklarını elde tutabilmek için eylemlerini uluslararası çapta birleştirmesi karşısında proletarya enternasyonalizmi, dünya devrimci hareketin tüm bölükleri arasındaki enternasyonalist dayanışmayı daha da güçlendirmek yakıcı bir zorunluktur.

Emperyalist Strateji ve Ortadoğu Sorunu

Nicolas Şauî

*Lübnan Komünist Partisi Merkez Komitesi
Genel Sekreteri*

Büyük toplumsal sarsıntılar dönemlerinde emperyalizmin dünya sahnesindeki davranışlarında belli bir mantık düzeni vardır ... Emperyalizm, devrimin her adım ilerleyişine karşı durmak için askersel yöntemlere, ya da askersel ve politik yöntemlerin her ikisine birden başvurur. Sömürgeciliğe karşı yükselen birçok devrimde bunu yapmıştır. 1940'ların sonunda sömürgecilerin kışkırttıkları savaşlar, sonraki yıllarda Güneydoğu Asya, Afrika ve Ortadoğu'yu sardı. Nasır Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdığında ve böylece Mısır devriminin gelişme yönünü belirlediğinde, İngiltere, Fransa ve İsrail'in ortak saldırısı ile karşılaştı. Kongo halkı özgürlüğünü elde ettiğinde ve önderi Lumumba'nın ağzından, yeni sömürgeci dekolonizasyon (o dönemde birçok Afrika ülkesinin kaderi olmuştur bu) ile yetinmeyeceğini, gerçek bağımsızlığa ulaşmaya kararlı olduğunu açıkladığında ülkede hemen bir iç savaş kışkırtıldı.

Toplumsal kurtuluş hareketlerinin güçlü bir yükselişle belirlenen yetmişli yıllar da bu kuralın dışında kalmaz. Üstüne üstlük, bu hareketler Afrika ve Asya'nın kimi bölgelerinde ne denli güçlüyseler, daha büyük gerilimler yönündeki eğilim o denli etkin oluyor. Arada dolaysız bir karşılıklı ilişki söz konusudur. Güney Afrika'daki devrimci gelişmeler emperyalizmi yeni sömürgeci manevra taktiklerini değiştirmek zorunda bırakmıştır. Emperyalizm aynı zamanda Afrika'daki askersel ve politik varlığını yoğunlaştırmış, kıta üzerinde kurtuluş hareketine karşı paralı askerlere ve başka provokasyonlara başvuran emperyalist saldırı girişimleri sıklaştırmıştır. Etyopya'daki devrimin hemen ardından, emperyalizmin Atlantik ötesindeki ajanları, Kızıl Deniz çevresinde bir patlama noktası yaratmaya çabaladılar. Şu anda İran Körfezi'nde, İran'daki olaylara bir tepki olarak, gerginlikler şiddetlendiriliyor. Arap Halk Kongresi ile Kararlılık ve Direnme Cephesi'nin kurulmasında somutlanan Arap ülkelerindeki ilerici güçler arasındaki birliğin büyümesine karşılık, Orta Doğu'da bir Pax Americana (Amerikan Barışı) dayatma, Lübnan'daki durumu gerginleştirme ve bir yandan iki Yemen arasında, bir yandan da Cezayir ile Fas arasında yerel çatışmaları körükleme çabalarına hız veriliyor.

Emperyalizmin ulusal ve toplumsal kurtuluş yönündeki devrimler karşısında izlediği sert çizgiyi terketmeye hiç niyeti yoktur. Söz gelimi, Henry Kissinger açık açık şunu diyor: «Kanımca jeopolitik denge bizim zararımıza değişmekte olduğu sürece, gerilimlerin yumuşaması olanaksızdır. Angola, Etyopya, Güney Yemen ve Afganistan'daki olayların tümü, tüm Orta Doğu'yu saran ve ABD'nin olayları etkileme yetersizliğini gösteren

ve isteklerden bağımsız nesnel bir sonuç ortaya koyan jeopolitik bir model yaratmaktadır. Böylelikle, bu durum, güvenliği ABD ile dostluğa bağlı gören liderleri tüm dünyada ümitsizliğe düşürmektedir.»⁽¹⁾

Öte yandan devrimci koşulların olgunlaştığı bölgelerde ortamı gerginleştirme politikası, emperyalizm açısından ek olarak askersel olmayan araçlara da başvurulmasını gerektiriyor. Emperyalist politika, yetmişli yıllarda gerek bölgemizde, gerekse başka yerlerde kimi gelişmekte olan ülkeleri etkileme konusunda her zamankinden çok daha çeşitli yeni yöntemler kullanmıştır. Bu dönemde bizim Doğu Arap Bölgesi, örneğin 1950'lerde Mısır, Lübnan ve Ürdün'de olduğu gibi doğrudan emperyalist saldırı girişimlerine hedef olmamıştır. Ama bu dönemde aynı Arap ülkelere karşı karmaşıklık bakımından eşi görülmedik zorlu bir emperyalist ve yeni sömürgeci saldırı yürütülüyor. Bu saldırının askersel yanı sistemli hücumlarını sürdüren İsrail'e bırakılmıştır. Emperyalistler her zamankinden daha yoğun bir biçimde, başta Suudi Arabistan rejimi olmak üzere, gerici Arap devletleri eliyle ilerici Arap ülkeleri üzerinde baskı uyguluyorlar. İlerici hükümetleri yıpratma, içerden yıkma yöntemleri yalnızca Mısır, Sudan ve Somali'ye değil; Suriye, Irak, Cezayir, Libya ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne karşı da kullanıldı. Emperyalizm, İsrail ve iç gericilikle işbirliği içinde Lübnan'da, Lübnan yurtsever hareketine ve Filistin Direniş Hareketi'ne yıkıcı darbeler vurmayı amaçlayan bir iç savaş başlattı ve bunda Arap hainlerinin hizmetlerinden de somut olarak yararlandı. Partimiz'in yayımladığı bir bildiride, eylemlerini ABD, Sedat, İsrail ve Suudi Arabistan ile birlikte yürüten Lübnanlı yatılılanma ayrılıkçılarının ülkemizi ABD'nin yeni komplolarına hedef yapmaya uğraştıkları belirtiliyor.⁽²⁾

Emperyalizm, karşı devrimci saldırı olanaklarının görece azalışını geçmişteki kaba yöntemlerle değil de, büyük kapitalist güçlerin politikaları arasındaki eşgüdümü daha da artırma yoluyla dengelemeye çalışıyor. Şu sıralar Carter yönetimi, Sedat'ın ihanetinin faturasının ödenmesine AET ülkeleri ile Japonya'yı da katmak için olanca gücünü harcıyor. Emperyalistlerle Maocuların eşzamanlı ve eşgüdümlü eylemleri de işin başka bir yönüdür.

Emperyalist iktidarların ve Maocu Çin yönetiminin ulusal kurtuluş hareketi karşısındaki politikaları, özünde pek çok ortak özelliğe sahiptir ve neredeyse özdeş bir gelişme göstermektedir. Pekin, hegemonyacı emelleri uğruna, içte gerçek yurtseverlik, uluslararası sorunlarda da bağımsızlık ilkelerine bağlı ilerici güçlerin yardımına koşma konusunda kılını kıpırdat-

⁽¹⁾ «International Herald Tribune», 6 Aralık 1978.

⁽²⁾ Elinizdeki sayının baskıya girmesinden az önce, 18 Nisan'da, Güney Lübnan'ın gerici Lideri Saad Haddat, İsrail'le birlikte kendi yandaşlarının işgal ettikleri sınır bölgesinin, bundan böyle «bağımsız bir devlet» olacağını ilân etti. — Editör.

mazken, sahte devrimci duygulanımlarından yararlanarak, kullanabileceği, en azından bazı görüşlerini, ilke ve propaganda klişelerini kabul ettirebileceği kimselerin yardımına koşturmaktadır. Emperyalistlerle Maoocuların kimi durumlarda, örneğin Angola'da Roberto ve Savimbi, Şili'de Pinoşet ve Pekin'in geçenlerde komando birliklerinin eğitimine yardımcı olmayı kabul ettiği Zaire'deki Mobutu gibi aynı politikacılara bel bağladıkları açıktır. Pekin yöneticilerinin devrik şahla dostluğunu, ayrıca Numeyri'nin Sudanlı Komünistlere yönelik baskı önlemlerine destek olduklarını da anlamadan geçemeyiz.

Günümüzde Afrika ve Asya kurtuluş hareketine anti-sovyetizm, anti-komünizm ve Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist topluluk ülkelerine karşı nefret tohumları saçma yönündeki dış kaynaklı çabalar görülmedik boyutlara ulaşmıştır. Emperyalizm ile Pekin, bu noktada da biradardır. Dünya çapındaki genel emperyalist saldırının bir parçası, bölgemizde emperyalizm-siyonizm ve Sedat üçlüsü tarafından sürdürülen şiddetli kampanya ise, Partimizin görüşüne göre, bir öbür parçası da, Çin'in Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne saldırısı, Laos'u tehdit eden istila hazırlıkları ve Sovyetler Birliği'ne karşı yürüttüğü düşmanca kampanyadır.

Hem Washington, hem de Pekin tarafından doğrudan doğruya cesa-retlendirilen bölgemizdeki iç gericilik de aynı şekilde anti-sovyetizme ve anti-komünizme sarılıyor. Ancak, sosyalist topluluğun Asya ve Afrika'daki kurtuluş savaşına karşı izlediği dürüst tutumu yoksayamayacaklarını gören gericiler, şimdi de bu tutumun sınıfsal karakterine gölge düşürmeye çalışıyorlar. Sovyetler Birliği'nin kıtalarımızdaki halkların haklı istemlerini etkinlikle desteklemesinin «Doğu-Batı yarışması»ndan ya da «süper güçler arası yarışma»dan ve Sovyetler Birliği'nin «bencil çıkarları»ndan kaynaklandığını ileri sürerek, onu ABD emperyalizmiyle özdeşleştiriyorlar.

Özellikle islam ülkelerindeki komünistlerin, halkların ve ulusların çıkarları uğruna amansızca savaşım verdiklerini yadsımak olanaklı olmayınca, onların dinsiz olduğunu öne süren iğrenç bir propaganda sürdürüyor. Çıkargözetmez ve inatçı yurtseverler olan komünistlerin çelik gibi iradesinin yılmazlığını gören gericilik dinci konumlardan saldırıyor. Özel bir önem taşıyan bu noktayı iyice aydınlatmak gerekiyor.

İslam dini, çoğu kez, en azından Asya ve Afrika'nın birçok müslüman ülkesindeki yığınlarca, yurtseverliğin maddeleşmesi ve dinsel baskının yadsınması olarak görülüyor: Cezayir'deki bağımsızlık savaşını ve İran'daki son olayları anımsayalım; gerçekten de sömürgecilik, «böl-yönet» politikası uyarınca, yerli halkı hristiyanlaştırmayı görev edinmiş misyonerlerden sık sık yararlanmıştı. Bu yüzden, genellikle az bilinçli yığınlar müslümanlığı, ulusal geleneklerini koruyup sürdürmelerine yardımcı olan bir sığınak sayarlar. Bunlar İslamla özdeşleşerek, aslında bağımsızlık ve özgürlüğü savunurken, emperyalizmi ve Batı'yı tüm değerleriyle birlikte yadsımaktadırlar. Bilimsel bir dünya görüşünden uzakta kalan halk için

müslümanlık emperyalizme karşı bağımsızlık savaşımının bayrağı olmaktadır.

Burjuva ideologları müslümanlığın böylesi yorumuna karşı açıktan açığa tavır alamamakta, bu yüzden de fanatik, bilim düşmanı dincilerden yararlanarak onu olumlu mesajından arındırarak yığınların yolunu saptırmak amacına seferber etmeye çalışıyorlar. Anti-emperyalist savaşımın bir şilâhı olan müslümanlığın, salt bir dinsel fanatiklik haline gelmesini sağlamaya çalışıyorlar; böylelikle onu anti-emperyalist savaşıma karşı çevirme olanağını elde etmeyi umuyorlar. Komünistlerin ve tüm anti-emperyalist güçlerin karşı çıktıkları şey müslümanlık değil, onun bu tarzda kullanılması, anti-emperyalist bir rol oynamasını engelleme çabalarıdır. Bunun aydınlatıcı bir örneğini, geçtiğimiz aylarda emperyalizm ajanları ile Pekin'in «müslümanlığı koruma» bahanesiyle demokratik hükümete karşı başkaldırı hareketleri kışkırtıkları Afganistan olaylarında görüyoruz.

Emperyalizmin süregiden saldırısı Arap kurtuluş hareketini yaraladı. En büyük ve en etkili Arap ülkelerinden biri olan Mısır'ın anti-emperyalist cepheden kopması, tüm hareket için ağır bir darbe oldu. Arap halklarının ulusal çıkarlarına görülmedik bir ihanet olan Sedat'ın Camp David anlaşmasını imzalaması, onun erke gelmesinden bu yana izleyegeldiği politikanın mantıksal bir sonucu, Mısır'da gerçekleştirilen ilerici değişiklikleri yadsımasının ve emperyalizme kayıtsız-koşulsuz teslim olmasına vardığı noktadır. 26 Mart 1979'da Siyonist İsrail Hükümeti'yle, Mısır için bağlayıcı hükümlerle dolu yüzkıartıcı bir ayrı anlaşma imzalanması, Sedat'ın alçalışının doğal sonucudur. Mısır gericiliği bu adımı atmakla, Arap ulusal kurtuluş hareketine karşı emperyalizmin ve siyonizmin bağlaştığı olduğunu açığa vurmuştur.

Lübnan Komünist Partisi ile Yemen Sosyalist Partisi arasında Aden'de yapılan bir toplantının kapanışında okunan 8 Nisan 1979 tarihli ortak bildiride, ihanet niteliğindeki Camp David sözleşmesi ile Washington Antlaşması'nın, özellikle ABD tarafından İsrail'e sağlanan ek protokollar ve güvenceler gözönüne getirilirse, Sedat rejimi ile siyonist düşman arasındaki ayrı bir anlaşmadan daha da öte bir şey olduğu belirtiliyor; bu maddeler Arap ulusal kurtuluş hareketinin tüm kazanımlarını ve bir dizi Arap ülkesinin bağımsızlığını tehdit ediyor. Bu tehlikeli ihanet ortaklığı Filistinli Arap halkın kendi topraklarına dönme ve kendi yazgısını belirleme hakkı için, kendi toprakları üzerinde bir ulusal devlet kurma savaşının yadsınması demektir. Bu anlaşma, İsrail yöneticilerinin saldırgan emellerini doğrudan doğruya yüreklendiriyor ve İsrail'in Arap toprakları üzerindeki işgaline, hatta işgal alanlarını genişletmesine yasallık kazandırmayı amaçlıyor.

Bütün bunların yanısıra, son derece ciddi sonuçları bağrında taşıyan bir durum daha var. Bu, bağlanan anlaşmanın, Arap kurtuluş savaşıyla doğrudan doğruya karşı karşıya geldiği bu belirleyici aşamada ABD em-

peryalizminin oynamaya niyetlendiği yeni rolü aklamasıdır. Burada ayır-dedici özellik Washington'da formüle edilen ihanet anlaşmalarının çer-çevesinde emperyalist bloklar oluşturma girişimidir. Gerçekten de bu anlaşmalar, İsrail ile Mısır'ın birer üyesi olacakları, ABD'nin denetiminde bir askersel, politik ve ekonomik bağlaşıklıkla kurulmasına katkıda bulunmaktadır. Bu blok Arap ülkelerinin bağımsızlığına, Arap halklarının ilerleme ve birliğine, Afrika ve Asya halklarının kurtuluş savaşına, tüm dünya üzerindeki kurtuluş ve ilerleme güçlerine ve bu güçlerin öncüsü Sovyetler Birliği'ne yöneliktir. Birleşik Amerika bu blok aracılığıyla, İran olaylarıyla ve saldırgan CENTO Paktı'nın dağılmasıyla uğradığı kayıpları gidermek ve ulusal kurtuluş hareketine karşı koymak istegindedir. Le Monde alaylı bir dille şöyle yazıyor: Bu yeni bağlaşıklık içinde İsrail, Ortadoğu'da «hür dünyanın biricik koruyucusu» rolüne özenirken, Mısır ise yalnızca «bölgenin polisi» olmak gibi sıradan bir rolle yetinmek zorunda kalacaktır. ⁽³⁾ Resmi Çin Haber Ajansı Hsinhua'nın Washington Anlaşması'nı göklere çıkarması da oldukça aydınlatıcıdır.

Bu koşullarda Partimiz, hain Sedat tarafından bu teslimiyetçi anlaşmanın imzalanmasının emperyalizme, Siyonizme ve Arap gericiğine karşı Arap halkının yürüttüğü savaşta yeni bir aşama açtığını bu aşamanın karşıt güçler arasında kesinlikle açık seçik bir ayırım çizgisini, ulusal kurtuluş hedeflerine ulaşmak için bir eylem programı çıkartılmasını ve savaşımı sürdürmenin yol ve biçimlerinin seçilmesini gerektirdiğini vurguluyor.

Lübnan Komünist Partisi, Arap ilerici güçlerinin, Arap ulusuna karşı komplo düzenleyen ABD emperyalizmi karşısında şaşmaz bir konum almaları gerektiği inancındadır. Dahası, biz tüm Arap halklarını, emperyalizmle savaşta önder bir rol oynayan ve Arap halklarının ulusal kurtuluş ve toplumsal ilerleme savaşımının temel dayanağı olan sosyalist toplulukla, onun öncüsü Sovyetler Birliği'yle bağlaşıklığı güçlendirmeye çağırıyoruz.

Şimdiki durumda Sedat'ın haince davranışını yeren muğlak kararlarla ve ateşli demeçlerle yetinmek yanlış olur. Eyleme gerek vardır. Emperyalizm, siyonizm ve onlarla kader birliği yapan Arap gericiliği ciddi birer düşmandır. Bu üçlü bağlaşıklık ancak tüm Arap ulusal kurtuluş hareketi biraraya gelirse altedilebilir. Birleşik halk yenilmez.

Arap ülkelerindeki anti-emperyalist hareketin çeşitli bileşenleri arasındaki kimi pek derin köklü görüş ayrılıklarını ve farklılıkları gözlerden gizlemeden, Arap dünyasının yurtsever ve ilerici güçlerinin cephesini oluşturmak zorunludur. Arap ulusal kurtuluş hareketinin çeşitli kolları arasında ortaya çıkabilecek olan sorunlar zor yoluyla çözümlenmeye kalkılmalıdır. Şu ya da bu üyesini kendi bağımsız yolundan caydırma zorlama-

⁽³⁾ «Le Monde», 8-9 Nisan 1979.

ları savaş halindeki Arap halklarının bağlaşıklığını güçlendirmez. Çekişmelerin, daha iyi bir gelecek uğruna savaşı, ezilen halklardan onay görmesi olanaksızdır. Arap ulusal kurtuluş hareketini tehdit eden en büyük tehlike iç uyumsuzluktur. Bu uyumsuzluk, hareketi felç ederek, sonuçta yığınları moral bakımından çökerterek ve gericiliğe rahat rahat at oynatma fırsatı vererek, emperyalizm ile siyonizmin yardımıyla komplolar düzenleme olanağını sağlayan ikinci derecede önemli çatışmaların batağına saplar.

Bu bakımdan, ödev, ikinci derecedeki konuları bir kenara bırakmak ve emperyalizm-siyonizm ile gericiliğe karşı savaşı hızlandırma olanağı veren özgül ve gerçekçi belgiler ileri sürmektir. Her Arap ülkesinde ve tüm ulus çapında bütün anti-emperyalist güçlerin üzerinde anlaştıkları ortak bir programa sahip birleşik cephe kurulmalıdır. Son çözümlemede, ana konularda birlik, dağınıklıktan daha fazla ortak bir olgudur. Bu, Partimizin anlaşmanın imzalanmasının arifesinde (17 Mart 1979) öne sürdüğü 11 noktadan oluşan eylem birliğinin hedeflerinden biridir. Daha önce sözünü ettiğimiz LKP-YSP ortak bildirisinde olduğu gibi, öteki ilerici güçler tarafından da buna benzer görüşler belirtilmiştir.

Emperyalizm, siyonizm ve gericiğin İsrail'in 1967 saldırısından bu yana indirdiği ağır darbeler ve bu üçlü bağlaşıklığın özellikle Amman'daki kırımından (1970 Eylül) ve büyük ulusal lider Nasır'ın ölümünden sonra elde ettiği kazanımlara karşın, Arap ulusal kurtuluş hareketi her zamanki kadar diridir, hareketin bellibaşlı kolları gücünü korumaktadır ve devrimci süreç sürmektedir. Merkez Komitemiz'in Kasım 1970 bildirisinde açık seçik çözümlendiği gibi, emperyalizmin karşı saldırısının «bütün hatlar boyunca» tırmandırılmasına; en başta, Arap, Afrika ve dünya ulusal kurtuluş hareketinin kalelerinden biri iken Sedat'ın emperyalizmin ana dayanaklarından biri haline getirdiği Mısır'ın satılmasına ve yine emperyalizmin bölgedeki kimi belirgin kazanımlarına karşın, durum böyledir.

Birleşik Amerika, olanca çabasına, onca iyi niyetli görünme uğraşlarına karşılık, Amerikan Barışı'na, Camp David Anlaşmaları'na ve Sedat, Begin ve Carter arasındaki Washington Anlaşması'na karşı, Arap dünyasında yükselen protesto dalgasını dindiremedi. Emperyalizmin en büyük güvenine sahip olan yöneticiler, onun en sadık bağlaşıkları ve Arap kurtuluş hareketinin en amansız düşmanları bile, barıştan sözemenin bile olanaksız olduğu bu düzmece, bu aldatıcı «barış» anlaşmasının altına imzalarını koyamadılar. Ortadoğu'da sarsılan iktidarlara payanda olacak güçte yeni bir blok kurmaya niyetlendikleri sürece, ulusal kurtuluş hareketinin boyutlarını ve etkisini görmezden gelemezler, gerçeğe gözlerini yumamazlar.

Utanmazca, «ılımlı» diye adlandırılan rejimlerin Sedat'la yakınlığı reddetmeleri, Bağdat Zirvesi'nin (Kasım 1978) ortak kararlarını desteklemeleri ve sonra da 1979 Martı'nın sonlarında Arap Ülkeleri Dışişleri Bakan-

ları ile Filistin Kurtuluş Örgütü'nün düzenlediği konferansta Sedat'ın Mısır'ına karşı geniş kapsamlı yaptırımlara katılmaları yurtsever duygularının kabarmasına ya da Suudi Arabistan yöneticilerinin Yahudiler karşı-sındaki uzlaşmazlıklarına bağlanmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, Haşimi yöneticiler Sedat'tan çok daha önce (Ürdün'de ve 1958'den önce Irak'ta) Filistin halkına karşı İsrail'in siyonist yöneticileriyle gizli bir bağlaşıklığa girmişlerdi. Haşimilerle İsrail yöneticileri arasında, Filistin'in İngiliz mandası altında bulunduğu yıllardan bu yana düzenli zirveler, toplantılar süregelmiştir. Fas Kralı, Begin ile Sedat arasında arabuluculuk yaptı, «barış» görüşmelerinin vaftiz babası oldu. Aynı zamanda İsrail tarafından açıktan açığa silâhlendirilip eğitilen ve askersel yardımla beslenen faşist birlikleri (Lübnan'da olduğu gibi) silâhlandırmak, finanse etmek ve aralamakta bir an bile duraksamayan Suudi Arabistan ve öbür ülkeler için de aynı şey söz konusudur.

Demek oluyor ki, bu yöneticiler Sedat'ı ABD ile İsrail'le bağlaşmasından ötürü değil de, aslında görünüm kaygısıyla boykot ediyorlar. Bu nedenle, Sedat'ı kınarken ve gerçekte Mısır Başkanı'nı incitmeden, kararlıymış gibi bir izlenim yaratmak üzere titizlikle dengelenmiş politik ve ekonomik yatırımlardan sözederken, bu yöneticileri politik inançlardan çok yığınlardan duydukları korku yönlendirmektedir. Bu, günâhların erdeme dönüşmesidir.

Böylelikle, Arap ulusal kurtuluş hareketinin en amansız düşmanları, kendi isteklerine aykırı olarak, kurtuluş hareketinin emperyalizm, siyonizm ve gericilik üçlüsünün etkisi altında zayıflamak şöyle dursun, güçlendiğini doğrulamaktadırlar. Bunun aynı ölçüde inandırıcı bir başka kanıtı da, dört yıldır ayrılıkçı başkaldırlara kendi gücüyle karşı koyabilmiş ve emperyalizm, siyonizm ve gericilik ajanlarının «Lübnan bunalımına ilişkin kendi çözümleri»ni dayatmalarını engellemiş olan Lübnan Yurtsever Hareketi'nin dayanıklılığıdır. İsyancılar, hizmetlerine sunulan o muazzam fonlara ve «Hristiyan milisleri» diye bilinen silâhlı faşist ve ayrılıkçı çetelerin eline vermek amacıyla Lübnan topraklarının bir kesimini işgal etmekten kaçınmayan İsrail'in sınırsız yardımlarına karşın, yine de amaçlarına ulaşamadılar. Yurtsever Hareket'in etkisi gerçekten de sürekli artıyor.

En son, Arap dünyasında Sedat'ın ihanet politikasına karşı güçlü halk eylemlerine tanık olduk. Batı Şeria'da ve Gazze Şeridi'nde Camp David Anlaşması'na, onun sonuçlarına ve İsrail ile Mısır arasında ayrı bir antlaşma bağlanmasına karşı düzenlenen protesto gösterileri de bu eylemler arasında yer alıyordu. Anlaşmaların öngördüğü yönetsel sözümona özerklik, Filistinliler ve öteki Arap halklar tarafından da kesin bir şekilde reddedildi. Bu arada Lübnan'da, Lübnan Yurtsever Hareketi ile Filistin Direniş Hareketi'nin azmini bileyen ve onlarla Suriye arasında, Lübnan halkının çıkarlarını savunma, ülkelerinin toprak bütünlüğü ve birliğini koruma

konusundaki işbirliğini güçlendiren yığın hareketlerinde de anlaşmalara duyulan öfke dile getirildi. Öteki Arap ülkelerinde de geniş kapsamlı eylemler örgütlendi.

Araplar arasında bir dizi büyük toplantının sonuçlarından anlaşıldığı kadariyle anti-emperyalist dayanışma fikirleri Arap Doğusu'nda giderek yaygınlık kazanıyor. Kararlılık ve Direnme Cephesi'nin Şam Zirvesi, ABD'ni Orta Doğu'da bir arabulucu değil, düşman olarak tanımladı ve Sovyetler Birliği'yle stratejik bağlaşıklığın zorunluğunu yineledi. Birleşik Ulusal Eylem Tüzüğü'nün benimsenmesiyle sona eren Suriye ve Irak liderleri arasındaki toplantı da anti-emperyalist birlik doğrultusunda atılan yeni bir önemli adım oldu. Bağdat zirvesine katılan taraflar, Mısır'ın teslimiyetinden cesaret alan ABD'nin Camp David Anlaşması'nı kendilerine de dayatma girişimlerini oybirliğiyle kınadılar. Yüz kızartıcı Washington Antlaşması imzalandıktan sonra, Mısır'a karşı yaptırımlar karar altına alındı.

Arap ulusal kurtuluş hareketi asla savunma durumunda değildir; kendini emperyalist plan ve entrikalara inatla karşı koymakla kısıtlamamakta, yeni konumlar kazanarak ilerlemektedir.

Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde sosyalist fikirler yığınlar arasında kök salıyor. YSP'nin kurulması, Demokratik Yemen'in, tüm Arap dünyasının yaşamında tarihsel bir dönüm noktası olmuştur.

Filistinli Arap halkın savaşımı genişledikçe radikalleşiyor. İşgal altındaki bölgelerde gösteriler nerdeyse günlük olaylar haline geldi; FKO'nü tek sözcüleri olarak gören ve Filistinlilerin ulusal haklarını verecek adil ve kalıcı bir barıştan başka her türlü çözümü reddeden yığınların savaşkanlığı sürekli artıyor. Arap yığınlarının Filistin halkıyla etkin dayanışması, FKO'nün dünya çapındaki saygınlık ve etkisinin büyümesi, FKO ile Arap ulusal kurtuluş hareketinin Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle, dünyanın tüm ilerici güçleriyle olan ilişkileri, FKO'nü bölüp parçalama ya da Filistinlilerin sözcülüğü rolüne soyunan kuklaları onun yerine geçirme çabalarını suya düşürmüştür.

ABD basını, sonra da Carter'in kendisi FKO'nün artık görmezden gelinemeyeceğini dolaylı bir biçimde teslim etmek zorunda kalmıştır. Bu, FKO tarafından anında açığa vurulan bir manevra olmakla birlikte, ABD Başkanı'nın bu tür manevralara başvurmak zorunda kalması da son derece anlamlıdır.

Öteki arap ülkelerinin ilerici güçleri savaş boyunca güçlüklerden asla yılmıyorlar. Çoğu kez gerici yöneticilerden övgüye değer ödünler koparıyorlar.

Mısır'daki iç ortam, toplumsal devrimin çıkarları açısından bakıldığında, salt karamsarlığa kapılmak için pek bir neden göstermiyor. Arap Doğusu'nda halkın gerici yönetimden nesnel hoşnutsuzluğunun – Nasır'ın ilerici politikasının terkedilmesinin dolaysız bir sonucu – bu denli yaygın

ve çeşitli olduğu başka bir ülke belki de yoktur. Bugün Mısır'da sınıfların ayrışmasında kutuplar 1952 devrimi sonrasında bile daha keskin bir biçimde beliriyor; öyle ki, bir spekülâtörler ve büyük burjuva kliğinin egemenliği bir kutupta yer alırken, öteki kutupta varlıksız yığınların yoksulluğu bulunuyor. Yetkililer, ne olup bittiğinin farkında olan yurtseverlerin sesini kesemiyorlar. Baskıya karşı cesaretle direnen Mısır Komünist Partisi ve Ulusal İlerici Parti halk arasında Sedat yönetiminin içyüzünü açıklamaya ve ulusal ülküleri savunmaya devam ediyorlar.

Washington'un şimdi, Mısır gibi «bunalım kuşağı»na kattığı Tunus, Fas ve Somali'de de işçi, öğrenci ve öteki rejim karşıtları giderek eylemlerini artırıyor.

Devrim ateşi son zamanlara kadar dünyanın geri kalan kesiminden yalıtılmış olan yeni sömürgelere de ulaştı. Bahreyn'de öğrencilerle sendikaların savaşımı, son on yılın en yüksek düzeyine erişti. 1975'de yetkililer parlamentoyu dağıtarak olağanüstü yasalar çıkarmak zorunda kaldılar. Suudi Arabistan'da da grevler patlak veriyor; öyle ki, çatışma ve benzeri olaylar tüm petrol kuyularını haftalarca işlemez hale getiriyor. Katar'da binlerce işçi 1978 yılında yeni çelik işletmelerini durdurdu. Bu liste daha da uzatılabilir.

Son olarak, İran Devrimi, Orta Doğu'daki duruma temelden yeni bir unsur getirmiştir. Coğrafyasal, kültürel ve dinsel bakımlardan Arap Doğu'su'na yakın olan bu ülkede anti-emperyalist savaşımın eşsiz atılımı Arap kurtuluş savaşımına mutlak bir itki vermiştir. İran'daki Şah düşmanı hareket saldırgan İsrail'e petrol dışsatımını durdurma ve ilişkileri kesme kararını almakla, açıkça Arap davasının yanında saf tuttu. Bugün İranlıların ve Arap halklarının Amerikan düşmanlığı, emperyalist talan ve yeni sömürgeci egemenlik politikasına karşı duyulan nefret gibi ortak bir köke bağlıdır. İran halkı şimdi emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşında, tüm Orta Doğu çapında Arapların güvenilir bir başlaşığdır.

Ortadoğu halklarının anti-emperyalist cephe üzerindeki kurtuluş savaşımının kazanımları apayrı bir olgu değildir.

Afrika'da boy atan devrimci kavgalar etkileyici bir panorama oluşturuyor. Burada, kendi yazgılarını belirlemek isteyen ve toplumsal kurtuluşu kazanmaya kararlı olan onmilyonlarca insan devrimci bayraklar altında bir araya gelmiştir. Etyopya, Angola, Mozambik, Gine Bissau ve Cape Verde Adaları, Kongo, Cezayir, Libya ve öteki ilerici Afrika devletleri, yeni sömürgecilik ve ırkçılığa karşı halk eyleminin bütün yönlerden yükselmesinin güçlü, güvenilir bir dayanağı olmuşlardır.

Güney Afrika halkları da atılıma geçmiş ve hatırı sayılır kazanımlar elde etmiştir. Onların savaşımını, 1976'da Soweto'da meydana gelen trajik olaylar ve bunun ardından halkın öfkesinin patlaması, büyük ölçüde kızıştırmıştır. Güney Afrika, Namibya ve Zimbabve'de yığınlar direniş güç-

lerinin askersel ve öbür cephelerdeki yeni yeni kazanımlarından esin alıyordular. Sömürgeci güçlerin desteğiyle ayakta durabilen kukla rejimler, salınlıyor. Emperyalizm, başta da Fransız emperyalizmi giderek kendini, daha çok doğrudan müdahaleye başvurmak zorunda hissediyor ama böylesi yöntemler bile halk savaşlarını ezmekte yetersiz kalıyor. Cibuti, Çad gibi öteki ülkelerde Fransız emperyalistleri herşeyi tümünden yitirmemek için gerilemek ve ödün vermek zorunda kaldı. Batı Sahra konusundaki tutumlarını da gözden geçirmek zorunda kaldılar.

Kahraman Vietnam halkının dünyanın bir numaralı emperyalist gücünü Güney Vietnam'dan birliklerini çekmek zorunda bırakarak kazandığı utku, dev bir tarihsel olaydı. Azimli, yorulmak bilmez bir savaşımın ürünü olan bu büyük başarıyı Laos ve Kamboçya halklarının kayda değer utkuları izledi; ne var ki, Kamboçya'da sonul kurtuluş kayıtsız koşulsuz Pekin'in buyrukları doğrultusunda hareket eden Pol-Pot kliğinin devrilmesine dek gerçekleşemedi.

Güneydoğu Asya'nın öteki ülkelerinde işçi sınıfı hareketi eşi görülmedik boyutlara ulaşmıştır. Gençlik hareketinin savaşkanlığı artmaktadır. Emperyalist şemsiye, bölgeyi Tayland, Malezya, Filipinler ve öbür ülkelerde patlak veren toplumsal fırtınalardan korumakta yetersiz kalıyor. Yetmişlerin ortalarında Endonezya'nın başkenti Jakarta, anti-emperyalist belgiler altında yürütülen dev bir halk gösterisine sahne oldu.

Bangladeş, Hindistan, Pakistan ve Türkiye'de de toplumsal ve politik savaşımalar yoğunlaşıyor. Halkın, yazgısını kendi eline alarak, Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelerden gördüğü çıkargözetmez yardımlarla parlak bir gelecek kurmakta olan Afganistan'da sömürü ve baskı rejiminin alaşağı edilmesi bu ülkelerdeki savaşıma hız verdi.

Ulusal kurtuluş savaşımını toz pembe bir görünüme boyayarak, Çin'in ihanetini, Somali'nin saf değiştirmesini ya da birçok rejimin askerselleşmesini görmezden gelmek gibi bir niyetim yok. Ancak, emperyalizmin en küçük bir kazancını reklam ederek, gelişen savaşımı ve yığınların radikalleşmesini görmeyen bozgunculuk eğilimi ya da küçük burjuva unsurların ağır bastığı, en ufak bir geri adımda karamsarlık ve düş kırıklığına yer bırakan devrimci lafazanlık ve «solcu» maceracılığa saplanmış bir dizi örgütte görülen ateşli sabırsızlık, son yıllardaki gelişmeleri nesnel bir bakışla gözden geçirmeyi ve zorunlu vurgulamaları yapmayı gerektirdi.

Halklarımızın savaşımı başarılı bir sonuca ulaştıracak olan sözde «devrimci» sabırsızlık değil, onların öncüsü komünstlerin sürekli günlük çalışmalarıdır. Ulusal kurtuluş hareketinin toplumsal içeriği derinlik kazandıkça, Arap ülkeleri komünist partileri yığınları seferber edecek belgileri ileri sürerek, insiyatiflerini artırma zorunluğunu duyacaklardır. Tüm eylem birliğimizin amacı budur.

Bilimsel ve Teknolojik İlerleme ve Nükleer Enerji Mühendisliği

Anatoli Aleksandrov

Akademisyen, SSCB Bilimler Akademisi Başkanı

Oktober Devrimi, SSCB'de bilimsel ilerlemeyi yalnızca bilim adamlarını değil, hem tüm halkı hem de Komünist Partisi'ni kapsayan bir alan haline getirdi. SSCB'de kurulan gelişmiş sosyalist toplumda bilim giderek daha çok bir üretici güç durumuna geliyor. Leonid Brejnev SBKP'nin 25. Kongresi'nde şöyle diyordu: «Gelecekte de bilimin ilerlemesine ve onun genelleştirmesi olan Bilimler Akademisi'ne sürekli ilgi göstermeyi sürdürmek, Parti'nin politikasıdır.» Ülkemizde bilimin üzerinde geliştirdiği temel budur.

Büyük Oktober Devrimi'nin ve gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasının sonucu olarak, şimdi sağlam bir bilim cephesine sahibiz. Sağlam cephe derken, akla gelebilecek her doğrultuda araştırma yapmadan sözetmiyoruz, çünkü bu en azından mantıksız bir savurganlık olurdu. Modern bilimin son derece geniş bir cephesi vardır, bu nedenle de kaynakları ve insan gücünü en önemli alanlarda yoğunlaştırmak gerekir. Bu yüzden, bilim kurumlarının, bilginin herhangi bir alanında bilim ya da teknolojinin her yeni «gelişme noktası»nı öne çıkarmasını ve onun olası önemini uzmanca değerlendirmesini sağlayacak bir bilimsel sisteme sahip olmamız gerekir. Bilim kurumları, gerektiği yerde, bu «gelişme noktası»ndan kaynaklanan yeni akımların işlenmesine herhangi bir ek hazırlığa girişmeden katılabilir durumda olmalıdır.

Dünya biliminde pek çok «gelişme noktası» Sovyet bilimcilerinin çalışmalarının ürünü olarak ortaya çıkıyor. Uzay bilimi, nükleer ve termonükleer enerji, quantum elektroniki ve radyospektroskopi Sovyet bilim adamlarının girişimlerinin önemli bir yer tuttuğu başlıca doğrultuların yalnızca birkaç örneğidir. Gelişme yönlerinin büyük çoğunluğunda Sovyet bilimi en gelişkin ulusların bilim düzeyindedir, hatta çoğu kez onları geride bırakmaktadır. Bugün bilim adamlarımız kendi alanlarındaki her görevin üstesinden gelebilecek düzeydedirler. Onların başarıları sosyalist sistemin gücünün yeni bir göstergesidir.

Gelişmiş sosyalizm çağı Sovyet biliminden yeni yeni istemlerde bulunuyor. Akademik kuruluşların, SSCB Bilim ve Teknoloji Devlet Komitesi'nin, bakanlıklar ve hükümet dairelerinin Bilimsel ve Teknolojik İlerleme için Kapsamlı Program Projesi üzerinde ve onun toplumsal-ekonomik etkileri konusunda yaptıkları çalışmaların büyük önemi Leonid Brejnev'in 25. SBKP Kongresi Raporu'nda ve öteki kongre belgelerinde belirtildi. Bu program ülkemizde yürürlükte olan uzun erimli planlamanın ayrılmaz bir parçasıdır.

25. Kongre bilim adamlarını, ekonomik gelişmenin 2.000 yılına kadarki ana yönelimlerini çözümlemeyi sürdürmekle ve bunların ülkemiz toplumsal ilerlemesi üzerindeki etkisini hesaplamakla görevlendirdi. Kapsamlı Program üzerindeki çalışmalar kesintisiz sürüyor. Ekonomik gelişme için en ideal orantıları kesinkes belirlemek son derece zordur ve bu alandaki çalışmanın devlet açısından taşıdığı önem çok büyüktür.

Ülkemizin nükleer enerji de içinde, tüm yakıt ve enerji kaynaklarının gelişimi için kapsamlı bir program hazırlama konusunda da kesintisiz çalışmalar sürüyor. Ekonomik büyüme yakıt ve enerji temelinin potansiyelleriyle, yeni teknoloji ve yeni malzemelerin kullanılmasıyla dengelenmelidir. Çok çeşitli uzmanlık alanlarında görevli bilim adamını içeren bu çalışma, ekonomik kalkınmamız planlanırken gözönüne alınmıştır.

25. SBKP Kongresi'nde benimsenen 1976–1980'de SSCB Ulusal Ekonomisi'nin Ana Gelişme Doğrultuları, «bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi, özellikle de ... varolanın geliştirilmesini ve enerjiyi dönüştürmede yeni yöntemlerin işlenmesini hızlandırmak ve temelden yeni bir teknoloji geliştirip geniş ölçüde uygulamaya koymak amacıyla», enerji mühendisliğinin ulusal ekonominin başta gelen bir dalı olarak taşıdığı önemi vurguluyor.

Leonid Brejnev'in raporunda temel bilimsel araştırmanın muazzam önemi vurguyla belirtiliyor. Temel bilimsel sorunların gelişimine özel bir ağırlık verilmesi son derece önemli bir nitelik taşıyor. Bu, Parti ve hükümetin bilimsel gelişmenin mantığını, bilimsel ve teknolojik ilerleme mekanizmasını açık seçik görmekte olduğunu gösteriyor. «İyi bir teoriden daha pratik birşey olamaz.» Sarsılmaz görünen bakış açılarını değiştiren, bilime yeni alanlar açan ve teknolojiyi temelden değişimlere uğratan şey, temel görüşlerdeki ilerlemedir. 1930'lara değin bilim adamlarının büyük çoğunluğu, çekirdek fiziğini ve astrofiziği pratik kullanımdan tümüyle uzak bilgi alanları olarak görüyordu. Ama 10 yıl sonra bu alanların gelişimi çekirdek bölünmesindeki zincirleme reaksiyonların ve çekirdek fizyonun keşfine yol açtı. Bu buluşlar temel bilimlerin gelişmesine yapılan harcamaların inanılmaz yararlarının belki de, en iyi biçimde doğrulanmasıdır.

Parti'nin halkın maddesel ve zihinsel kültürüne gösterdiği özen sayesinde, bugün SSCB dev bir bilim potansiyeline sahiptir: temel doğa yasalarını en zorlu araştırmalardan geçirerek, en güç teknik sorunları çözmelerine olanak verecek modern teknik aygıtlardan oluşan muazzam bir cephaneliğe sahip geniş bir yüksek eğitim görmüş bilim adamı, mühendis ve teknisyen ordusuna sahiptir. Sovyetler Birliği'nin ekonomik gücündeki artış, gerçeğe dönüştürülen bilimsel yeterlilik düzeyinin boyutları tarafından belirlenir. Burada enerji mühendisliğine önde gelen bir rol düşer, çünkü sanayi, bayındırlık, tarım ve ulaşım alanlarında emek üretkenliği bu dallardaki yararlanılabilir enerjiye bağlıdır. Son 30–40 yıl boyunca dünya enerji kaynaklarının tüketim modeli hatırı sayılır ölçüde

petrol ve doğal gazı doğru kaymıştır. Bu yakıtlar, en elverişli ve en yaygın türler oldukları için, dünya enerji üretiminin yaklaşık % 70'ini bulmaktadır. Ancak petrol ve gaz kaynaklarının tükenmesi kaçınılmazdır. Kömüre gelince, daha iki yüzyıl yetecek kaynakların varlığına karşın, bu yine de evrensel bir yakıt değildir. Enerji sorununu çözmenin en iyi yolu, kömürden yararlanmaya koşut olarak, geniş çaplı nükleer enerji üretimini kaçınılmaz biçimde hızla geliştirmektir. Üstelik, nükleer enerjinin geniş ve çeşitli uygulanması, (kimya sanayi için hammadde olarak kullanılması gibi) bunları yakıt yerine daha tasarruflu bir şekilde kullanarak, petrol ve gaz kaynaklarını olabildiğince uzun süre korumayı hedefleyen uzun erimli bir ekonomi politikasıdır. Bu durum, muazzam nükleer dönüşümlü enerji kaynaklarının geliştirilmesini bilim adamlarının insanlık karşısındaki başlıca ödevlerinden biri haline getiriyor.

Nükleer enerji mühendisliği nükleer yakıt kaynaklarının sınırsız ölçülerde kullanılmasına ve yakıt dengesindeki her türlü açığın doğal ya da üretilmiş nükleer yakıt rezervleriyle kapatılmasına olanak veriyor. Dahası var, insanoğlu sınırsız termönükleer kaynaklardan pratikte yararlanma olanağını da geliştirecektir.

Nükleer yakıtın yakılması yoluyla enerji elde etmenin çeşitli yöntemleri de olanaklıdır. Yakıtı nükleer reaktörler için kullanma yaklaşımı temel bilimlerin teknolojiyi ve ekonomi anlayışlarını nasıl da kökten değiştirebildiğinin bir göstergesidir.

Bugün çalışan nükleer enerji santrallerinin hemen hemen tümü uranyum-235'in «yakıt» olarak çalıştığı termal nötronları kullanan az miktarda daha yaygın olan uranyum-238'i yakan ve yeni bir bölünme maddesi olan plütonyum'dan küçük bir miktar üreten reaktörlerle işliyor. Bu nükleer enerji istasyonları nükleer enerji mühendisliğinin son derece önemli ve zorunlu ilk aşamasıdır. Ancak ilk çıkışında düşünüldüğü biçimiyle nükleer enerji mühendisliği insanoğlunu yakıt yetersizliğinden kurtaracak her derde deva bir ilaç değildir. Şimdi, dünyadaki enerji üretimine elverişli ucuz sayılabilecek uranyum kaynaklarının pek de büyük olmadığı sanılıyor: 4–5 milyon ton kadar. Petrol gibi bu kaynaklar da önümüzdeki 20–30 yıl içinde tüketilebilir. Demek ki, nükleer enerji mühendisliğinin bu ilk gelişim aşamasının çerçevesi içinde, enerjinin bu sıkıntılı durumundan kolay kolay bir kurtuluş yolu yoktur.

İkinci aşamayı, uranyum ya da plütonyumu yakarak enerji üretmenin yanı sıra, ikincil nükleer yakıt olan plütonyumu büyük miktarlarla üretecek hızlı nötron kullanan üretici-reaktörlerden geniş ölçüde yararlanılması oluşturuyor. Enerji mühendisliği yavaş nötronlar kullanan reaktörler ile daha sonra enerji mühendisliğinin boyutlarının genişletilmesinde kullanılabilecek olan plütonyumu üreten hızlı, nötron kullanan reaktörleri birleştirebilir. O zaman, enerji mühendisliği ucuz doğal uranyumla kısıtlı kalmayacak ve yüzlerce, hatta binlerce yıl – boyutları ne olursa olsun – hiç-

bir engelle karşılaşmadan gelişecektir; çünkü o zaman milyarlarca tonu bulan okyanusların uran kaynakları ve oksidik yakıtlar, ekonomik bakımdan işe yarar nesneler haline gelecektir.

Yeni yakıt üretiminin hızı nükleer reaktörlerin yapılışına ve termik verisine bağlıdır. Uranyum ile yeni ürün plütonyumu birlikte yakarsak, termal nötrona dayalı çalışan konvansiyonel nükleer reaktörlerdeki doğal uranyumdan kilo başına 20–30 kez daha çok enerji elde edebiliriz; işte bu nedenle de pahalı uranyumu kullanmaya başlayabiliriz.

Yakıtın tekrar üretimi ilkesi, nükleer mühendisliğin olası boyutlarını temelinden etkiler. Karşılığında ise bu, enerji mühendisliğinin faaliyet alanının genişleme olanağını belirler. Elbette ki, fiziksel ve teknik temele oturtulmasının yanı sıra, nükleer enerji kaynaklarının kullanımı konvansiyonel kaynaklarla yarışabilecek denli ekonomik elverişliliğe sahip olmalıdır. Ama, petrol ve gaz rezervlerinin azalmasıyla orantılı olarak, bu yakıtların fiyatlarında meydana gelecek kaçınılmaz artışları da gözden uzak tutmamak gerekir.

Nükleer reaktörlerde yeni yakıtın üretim hızı enerji mühendisliğinin gelişmesini güvence altına almak zorundadır. Bu nedenle biz üretici-reaktörlerde yakıtı iki katına çıkarmak için gereken kısa sürenin (altı-yedi yıl) belirleyici etken olduğunu hep vurgulamışızdır. ABD, üretici-reaktörleri geliştirme konusunda, plütonyumu iki katına çıkarmanın 15–20 yıl süreceği, yanlış bir taktik seçmiştir. Yeni yakıt üretiminin bu hızıyla uzun bir dönem boyunca gelişimini sürdürecektir ve kendi yakıtını sağlayacak bir nükleer enerji sanayii yaratmak olanaksızdır. ABD’nde bu tür reaktörlerde yakıtı iki katına çıkarmak için gereken zaman on yıldan az olmalıdır, yani ulusun enerji kapasitelerinin iki katına yükselmesi için gerekli olan süreye uygun düşmelidir. Biz şimdi, yakıtı altı yıldan az sürede iki katına çıkaracak hızlı reaktörler geliştirmeye çalışıyoruz.

Ne var ki, tümüyle sağlam bir temele dayanan bu iyimser öngörülere karşılık, durum hiç de o denli yalın değildir. Bilimsel ve teknik sorunların dev bir karmaşası önümüze dikiliyor.

Nükleer enerji kaynaklarından yararlanmaya uyaranabilecek teknolojik süreç tiplerinin geliştirilmesi ve bunların en yüksek ölçüde genişletilmesi, bizim kuşağın önünde duran önemli pratik görevlerden biridir. Nükleer bölünme enerjisinden yararlanma olasılığının belirmesi, bu enerjinin bir elektrik enerjisi kaynağı olarak kullanılmasının ilk genel doğrultusunu da (elektrik enerjisi) belirledi. Ancak, tüm elektrik enerjisi santralleri nükleer yakıtla çevrilse de, sonuç pek öyle değerli olmayacaktır: doğal yakıtın kullanımından ancak % 20 tasarruf sağlanırken, petrol ve gaz tüketimi daha da az, yalnızca % 10 düşecektir; çünkü elektrik enerjisi santrallerinin yarısı kömürle çalışmaktadır.

Bu bakımdan, nükleer enerjinin öbür uygulama alanları üzerinde düşün-

menin zamanıdır. Konut ve sanayi ısıtması üretimi ve nükleer enerji mühendisliğinin metalurji ve kimya sanayilerine girmesi, elektrik enerjisi mühendisliğinden çok daha büyük boyutlu bir görevdir. Önümüzdeki birkaç yıl içinde insanlık nükleer enerji mühendisliğinin bu alanlara yayılmasına mutlaka tanık olacaktır. Örneğin, varolan reaktör tipleri kentler için düşük derecede ısı üretmekte kullanılabilir. Nükleer enerji mühendisliği cevherden demir kazanma teknolojisi için de ümit verici olanaklar açıyor; kok kömürü yetersizliğinin artması ve çevre kirlenmesi göz önüne alındığında demir metalurjisinin geleneksel fırın teknolojisinin yerine bu yeniliğin giderek uygulanmasının taşıyacağı önem açıktır. Aynı şekilde, 1.000 °C kadar bir ısıyla artık gaz üreten reaktörler geliştirmek şimdi olanaklıdır; bu hem elektrik hem de ısı üretimi için çok kârlı bir şekilde kullanılabilir. Paslanmanın neden olduğu kayıpları azalttığı, yıpranmaya direnci artırdığı ve makinelerin ömrünü 2-4 kez, hatta daha da fazla çoğalttığı için makine üretiminde nitel bir iyileşme yaratacak olan nükleer toz metalurjisi ve genel olarak toz teknolojisinin geliştirilmesi de azımsanmayacak bir önem taşımaktadır. Bu, makine üretimini aynı miktarda çoğaltmakla eş anlamlıdır. Daha bugünden varolan reaktörleri toz metalurjisinin gelişimi için kullanmak çok yerinde olacaktır.

Nükleer enerji mühendisliğinin yakıt temelinin güvence altına alınması, elektro-teknolojileri genişletme için yeni olanaklar yaratmaktadır. Ekonomik etkinlikleri eşit olan nükleer enerji istasyonları dünyanın her yerinde kurulabilir; öte yandan bunların hammadde kaynaklarına yakın oluşu teknolojik süreçlerin elektrifikasyonunu daha da hızlandıracaktır. Örneğin, taze suyun az olduğu bölgelerde deniz suyunu ayrıştırma gibi nefes kesici türden kimi yeni teknolojik süreçler de gelişecektir. Şu anda, sudan hidrojen elde etmenin ekonomik yöntemleri ilerletiliyor. Gelecekte, ulaşımın büyük bir kesiminde kirlетici özellik taşımayan bir yakıt olan hidrojenin kullanılması olasıdır. Ucuz hidrojen üretimi, nükleer enerji mühendisliğinin kilit açınımlarından biridir. Bu, kimya ve metalurji sanayilerinde ve ulaşımda yararlanılabilecek büyük bir kaynak, aynı zamanda bu maddeyi her tip reaktörün kullanımını en ideal düzeye getirmenin de bir yoludur.

Nükleer enerji mühendisliğinin değeri, yalnızca onun yakıtsız kalma tehlikesini kesinkes tüm gelecek zamanlar için ortadan kaldırmasıyla sınırlı değildir. Bunun toplumsal elkisi de çok büyük olacaktır. Yakıt sorununun azaltılmasının, bu sorunun bir politik gerginlik etkeni olarak taşıdığı önemi de azaltacağı kuşku götürmez. Doğa'nın konvansiyonel yakıt kaynaklarından yoksun bıraktığı bölge ve ülkeler görece ucuz nükleer enerji kaynaklarına ulaşabilecek, böylelikle daha hızlı bir teknolojik ilerleme sağlayacak bir durumda olacaklardır. Nükleer yakıtın son derece yüksek enerji yoğunluğu, bu enerjiyi dünyanın herhangi bir köşesine ulaştırma masraflarını görece olarak azaltmaktadır.

Çevrenin yanan ürünlerle (karbonyoksit, kükürt bileşimleri ve öbürleri)

zehirlenmesini köklü bir biçimde azaltması, nükleer enerjinin geniş çaplı kullanılmasının son derece önemli bir sonucudur. Bunun yanı sıra, birçok sanayileşmiş ülkede üretilenden daha fazla miktarda oksijen tüketilmektedir. Bu ülkeler okyanuslarda ve ekvator bölgelerindeki oksijenin azalması pahasına yaşayabilmektedirler. Nükleer enerji mühendisliğinin gelişmesi oksijen tüketimi sorununu da hatırı sayılır ölçüde hafifletecektir, çünkü nükleer enerji kuruluşlarının oksijen gereksinimi yoktur.

Bütün sanayiler yalnızca yarar değil, zarar da getirir. Nükleer enerji mühendisliği kural dışı değildir. O da insanlığa yeni bir kaygı konusu getirmiştir: Uranyum ve plütonyum çekirdeklerinin bölünmesinden çıkan radyoaktif ürünlerin çevreyi zehirlemesini nasıl önlemeli? Birçok ülkede nükleer enerji santrallerinin planlanması, kurulması ve işletilmesinde görev alan uzmanlar bu tehlikeyi en aza indirmek için ellerinden geleni yapmışlardır. Bugün kesinkes diyebiliriz ki, yerinde önceden alınacak önlemler nükleer enerji mühendisliğinin güvenliğini sağlamasını sağlar. En önemli nokta, radyoaktif atıkların güvenli bir biçimde depolanmasıdır. Son yıllarda üretilen ürünlerin yoğunlaştırılıp depolanmasında azımsanmayacak bir deney sahibi olunmuştur; hiç kuşku yok ki, bu güç sorunun mühendislik açısından güvenilir bir çözümü vardır.

Doğal kaynakların yakın bir gelecekteki yetersizliğine bağlı sorunların başanlı çözümü için, sınırsız enerji elde etmek can alıcı bir koşuldur. Bu, zayıf demir cevherinden mineral ürünler elde edilmesini, sentetik ürünlerin üretiminin artmasını olanaklı kılacak ve doğal kaynakların yenilenmesine yardımcı olacaktır. 2.000 yılında 6–6,5 milyara ulaşması beklenen dünya nüfusunu beslemek ancak enerji mühendisliği geniş çaplı geliştirilirse olanaklı olabilir.

Son zamanlarda, başta ABD olmak üzere kimi kapitalist ülkelerde, radyoaktif kirlenme tehlikesinin varlığı öne sürülerek, nükleer enerji santrallerine karşı bir muhalefet yükseltiliyor. İsveç'te 40 yıldır iktidarda olan Sosyal Demokratik Hükümetin nükleer enerji mühendisliğini geliştirme kararı, onun düşüşüne neden olan etkenlerden biriydi. Ama, nükleer enerji istasyonlarının kurulması etrafında yürütülen gürültülü kampanya, yerinde alınacak mühendislik önlemleriyle giderilebilecek olan gerçek bir radyoaktif kirlenme tehlikesinden değil de, kapitalist ekonomik yönetimin kendine özgü niteliklerinden kaynaklanan yan etkilerden ötürüdür. Protesto kampanyalarına katılan halk çoğu kez, bütün bunların nükleer enerji santralleriyle girişilecek yarışmanın kendi kârlarını azaltmasından korkan petrol tekellerinin politikasını yansıtmakta olduğundan habersizdir. İlginç bir durum çıkmıştır ortaya: Petrol tekelleri bir yandan dev bir politik kaldıraç olan enerji üzerindeki denetimlerini yitirmemek için uranyum kaynaklarını ele geçirmeye başlarken, öte yandan şu anki kârlarından olmamak için şimdilik nükleer enerji mühendisliğinin yaygınlaşmasını engelliyorlar.

Batı basınında Harrisbury (ABD) nükleer reaktöründeki işleyiş bozukluğunu ve akıl almayacak denli olumsuz sonuçların varlığını gözler önüne seren geniş açıklamalar, nükleer enerji mühendisliğine karşı kampanyalar sürdürüldüğünü gösteriyor.

Petrol tekellerinin hemen hemen bütün kapitalist ülkelerde ve çoğu gelişme halindeki ülkede enerji mühendisliğinin denetimini ellerinde bulundurduğu ve bunların en yüksek kâr hırslarının petrol üreten ülkelerin çıkarlarıyla, aynı zamanda petrol tüketen ülkelerin çıkarlarıyla da çatıştığı akıldan çıkarılmamalıdır.

ABD makamlarının enerji mühendisliğinin geliştirilmesiyle ilişkili sorunlar üzerindeki tutarsız tavırları petrol tekellerinin karşısındaki acizliklerinden, enerji mühendisliği şirketleri ve kamuoyu baskısından ve bu makamların nükleer enerji mühendisliğinin geniş çaplı gelişiminin kaçınılmazlığını, bununla gerek nükleer bölünme reaktörlerinde ve gerekse bileşik tipte termonükleer fizyon reaktörlerinde plütonyumun tekrar üretimini kaçınılmaz olarak kapsayacağını anlamış olmalarından kaynaklanmaktadır.

ABD Başkanı Carter, geçenlerde hızlı nötron nükleer reaktörünün kurulmasını durdururken, bu kararı plütonyumun üretilmesi halinde çalınma tehlikesi bulunduğundan dolayı, nükleer silah yapımının yayılmasını önlemek arzusuyla aldığını ileri sürdü. Oysa gerçekte durum pek yalındır. Bu karar, ilkeli bir politikanın ifadesi gibi gösterilmesine karşılık, aslında yalnızca sözkonusu nükleer reaktörün saptanan teknik görevleri yerine getiremeyeceği ve yeni üretilebilir materyal üretiminin tatmin edici olmayacağı anlaşıldığı için alınmıştı. Şimdi ABD vargücüyü yeni bir hızlı nötron reaktörü programı için fon ayırıyor. Birçok ülke için temel yakıt olarak plütonyum üretmek nasıl kaçınılmazsa, bu da öylesine kaçınılmazdır. ABD, FAC, Fransa, İtalya ve Japonya gibi ülkeler; nükleer enerji mühendisliği olmazsa, kısa zamanda ekonomik önemlerini yitirirler.

Sovyet bilim adamları ve teknisyenleri, çeşitli amaçlara yönelik nükleer enerji kuruluşları yapımında iyi sonuçlar aldılar. Kola ve Leningrad nükleer enerji istasyonları, ayrıca Voronej işletmesinin yeni birimleri yakın yıllarda faaliyete geçti. Leningrad, Kursk ve Çernobilsk nükleer enerji istasyonlarının bir milyon Kilowatt'lık yeni birimleri dünyadaki en güçlü reaktörler arasındadır. Bir buçuk milyon Kw'lık reaktörler ise kuruluş halindedir. SBKP 25. Kongresi'nin kararları uyarınca çok sayıda nükleer enerji santralleri kurulması planlanmıştır. 1990'da nükleer enerji istasyonları SSCB'nin Avrupa kesiminde üretilen elektriğin yaklaşık üçte birini verecektir. Yeni büyük nükleer enerjiyle çalışan buz kıranlar yapılmıştır: Kuzey Kutbu'na ulaşan «Arktika» ve Sibir. Bu, Batı Arktika'da bütün yıl boyunca deniz yolculuğunu olanaklı kılmıştır. Bugün binlerce fabrikada ürünün kalitesini kontrol etmek için, ilaç sanayii, tarım, uzay teknolojisi, kimya ve öbür alanlarda nükleer teknolojiden yararlanılıyor.

Hızlı nötron üretim reaktörleri teknolojisi şimdi deneme ve en iyi mühendislik çözümlerini araştırma aşamasındadır. Sovyetler Birliği'nin bu tipteki (350 bin Kw'lık) ilk deneme sanayi santrali Hazer kıyısında Şevchenko'da kuruludur. Bu istasyon iki amaçla kullanılıyor: Elektrik enerjisi üretimi ve deniz suyunun ayrıştırılması. Beloyarsk'ta da başka bilimsel amaçlarla 600 bin Kw'lık bir hızlı nötron santrali kuruluyor. Bunu işletme denemesi enerji mühendisleri için son derece değerli bir deneyim olacaktır. Gelecek beş yıl içinde en ideal reaktör tipinin gelişmesi beklenebilir.

Nükleer enerjinin tamamiyle sınırsız kaynaklarla kullanılmasında bir başka eğilim – hafif atom çekirdeklerinin fizyonu – son yıllarda başarılı bir şekilde geliyor. Sovyet termonükleer fizikçileri dünyada önde gelen bir konumda bulunmaktadır. Güçlü fikirler ve temel deneylerle öne çıkmışlardır. Bugün birçok ülke Tokamak tipi plazma reaktörlerini, termonükleer hedeflerin laser ve elektronik ısıtma yöntemlerini ve SSCB'de geliştirilen daha birçok süreci kullanıyor. Tüm insanlık için muazzam bir önem taşıyan bu alanda Uluslararası işbirliğinin normal bir gelişme izlemesi yararlıdır.

SSCB'de güdümlü termonükleer fizyon araştırmalarının hızına bakarak bir yargıya varacak olursak, bu sorunun önümüzdeki birkaç yıl içinde fiziksel düzeyde çözüme kavuşturulması beklenebilir. Bir sonraki karmaşık ve sorumlu aşamaya – mühendislik ve teknolojik – geçişin temelleri de bugünden atılıyor. Ne ki, plazmanın kapalı manyetik sistemlerle sabitleştirildiği bir fizyon reaktörünün ancak süper-iletken bir manyetik sistemle etkili olabileceği unutulmamalıdır.

Enerji mühendisliği açısından da önem taşıyan süper-iletkenlik araştırmalarında önemli bir ilerleme yaptık. Dünyada en büyük süper-iletken donatım olan Tokamak-7, dünya çapında tanınıp benimsenmiştir. Sovyet bilim adamlarının bu dizaynı termonükleer araştırmanın gelişimi açısından canalcı bir öneme sahiptir. Ama süper-iletkenlikten yalnızca termonükleer enerji mühendisliğinde yararlanılmıyor. Örneğin, birimlerin genişletilmesi süreci, bugün teknolojide de gözleniyor. Yüzyılın sonlarına dek jeneratörlerin kapasitesi yaklaşık 2–3 milyon Kw'a, ulaşacaktır. Bu denli büyük kapasitelerle süper-iletken jeneratörlere geçmek zorunlu olacaktır. Şimdi süper-iletken materyaller üreten bir sanayimiz var.

Çizdiğimiz genel program birçok enerji tüketim sanayisinin adım adım nükleer enerjiye geçirilmesini öngörüyor. Örneğin, kentler için düşük dereceli nükleer enerji ısısının güvenli kullanımı için yöntemler geliştiriyoruz. Gaz ya da sıvı radyoaktif artık üretmeyen, sık sık yakıt elemanlarının yükünü değiştirmeyi gerektirmeyen ve doğrudan doğruya yerleşim bölgelerinin yakınına kurulabilecek her türlü güvenlik gereksinimlerini karşılayabilecek olan termal nükleer enerji santrallerinin yapımına başladık. Bu tür santrallerin ilk birimleri Gorki ve Voronej'de kurulmaktadır;

gelecek beş yıllık dönemde ise başkalarının yapımı planlanıyor. 1990 yılında bu tür santrallerden yüzlerce SSCB kentine kurulması olanaklı olacaktır; çünkü bunlar, ülkenin şimdiki üretiminin üçte birine eşit miktarda petrol tasarrufuna olanak sağlayacaktır. Bunun ulusal ekonomi üzerinde elle tutulur bir katkısı görülecektir, ama asıl nokta nükleer ısı masrafının organik yakıt kullanan kazanlardaki ısı masraflarının yarısına eşit olacağıdır.

Büyük çaplı toz metalurjisine ürün sağlayacak olan ilk nükleer-metalurji kompleksinin kurulması, düşünülen bir konudur.

Enerji mühendisliği bilimsel ve teknolojik yaratıcılığın temel alanlarından biridir. Bu, özünde işbirliği yapan ya da birbiriyle yarışan birçok ülkeden bilim adamı, mühendis, işçi ve sanayi yürütücüsünü içeren kolektif bir süreçtir. Bu bilimsel ve teknolojik yaratıcılık işinde insan zekası teknik potansiyele denktir. Bu nedenle, büyük küçük her ülke bu kolektif yaratıcılığa bir katkı yapmaktadır; kimi zaman, enerji mühendisliği tarihinde olduğu gibi, bu katkı çok belirgin bir hal alır.

Sovyet bilimcileri dünya bilim adamlarının çabalarını uyumlu kılmanın çağın bir gereği olduğu inancındadırlar. Birçok yeni alanda araştırma ve geliştirme, uluslararası işbirliğinin konusu olmaktadır.

Dünya bilim adamları, görece bir hızla çözülmezlerse insanlığın ilerlemesini sürdürmesinin düşünülemediği pek çok evrensel sorunla karşı karşıyadırlar. İlk göstergesi batı dünyasındaki şiddetli petrol ve gaz sıkıntısı olan kaynakların giderek kaçınılmaz tükenişi, zengin minerallerin tükenme olasılığı ve doğal çevre üzerindeki insan etkisi bize bu olguyu sürekli olarak anımsatıyor. Çoğu enerji tüketim tiplerinin gereksinimlerini karşılayan büyük ölçekli nükleer enerji insanoğlu için büyük bir ileri adım olacak ve bazı büyük sorunları çözüme kavuşturacaktır.

Ne var ki, bilim adamlarının ve dev kaynakların silâhlanma yarışına yönlendirilmesi insanlığa muazzam zararlar vermekle birlikte, bunun da ötesinde bir intihar savaşı tehlikesini artırmaktadır. Ne yazık ki, İkinci Dünya Savaşı nükleer sorunun askersel amaçlara göre çözülmesini körüklemişti. Bununla birlikte, bilim ve teknolojinin gelişme diyalektiği öylesine- dir ki, insanlığın başı üzerine Demokles'in termonükleer savaş kılıcını diken çağımızın buluşları, bugün barışın korunmasına yardımcı olacak bir etken haline getirilebilir. Nükleer enerji bilimin insanoğluna son derece zamanında sunduğu bir armağan ve büyük bir lütfüdür; bu lütfü, insanlığın yıkımı için kullanmak çılgınlık olur. Sovyet bilimcileri tek olgna- naklı politika olan yumuşamayı, savaşları insanoğlunun yaşamından çıkarma politikasını gönülden savunuyorlar. Bu politika SBKP tarafından ilân olunmuştur.

Sovyet bilimcilerinin uluslararası ilişkileri başarıyla geliştiriyor. Sosyalist ülkelerdeki bilim örgütleriyle işbirliği giderek büyüyen karşılıklı zengin-

leştirici bir rol oynar. Kuşatov Nükleer Enerji Enstitüsü'nün geliştirdiği bir dizi deneme reaktörü daha sonra sosyalist ölkelerin birçoğunda ve kimi gelişme halindeki ölkelerde kuruldu. Bu, o ölkelerde nükleer fizik ve reaktör teknolojisi araştırmalarının örgütlenmesine olanak yarattı. Bugün sosyalist topluluk devletleri, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi çerçevesi içinde ve ikili anlaşmalar temelinde nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımı konusunda işbirliğini sürdürüyorlar. Reaktör teknolojisine, özellikle de hızlı nötron reaktörlerine ilişkin birçok sorunda öteki EYK üyeleriyle ortak bir eşgüdümlü plan doğrultusunda işbirliği içindeyiz. Bu çalışma önemli ürünler veriyor ve kuşkusuz uzun erimde son derece yararlı olacaktır.

Bir dizi ölkede Sovyetler Birliği'nin yardımıyla ve büyük ölçüde Sovyet bilim adamlarının çalışmaları sayesinde nükleer enerji santralleri kurulmuştur. Örneğin, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Bulgaristan, Finlandiya ve başka ölkelerde bu tür santraller uzun bir süredir faaliyet halindedir.

DAC bilim adamları su devrelerinin geliştirilmesine büyük bir katkı yapmışlardır ve yakıt elemanlarını sınamaktadırlar. Macaristan'da kritik düzeye varan büyüklükte reaktörlerin montajı yapılıyor. Bu kuruluş bir milyon KW kapasiteli reaktörlerin aktif bölge fiziğinin geliştirilmesinde kullanılmıştır. Bu önemli çalışmanın ürünlerinden Novovoronej enerji santrallerinin blokları için, ayrıca SSCB'de ve başka ölkelerde kurulan enerji santralleri için de yararlanılmıştır. Bu araştırmalar Macar bilim adamlarıyla birlikte yürütöldü.

Gelişme halindeki ölkelerin bilim adamlarının nükleer reaktör kurmalarına yardımcı olma ve onlarla birlikte araştırmalar yürütme pratiğini sürdürüyoruz. Sovyet biliminin her zaman insanlığın ilerlemesine ve barışın korunmasına hizmet etmiş olması bir hoşnutluk kaynağıdır.

Daha geçenlerde, 1970'lerin başında, kapitalist ölkelerin bilim adamlarıyla nükleer enerji mühendisliği alanında yaptığımız işbirliği, birbirimizin çalışmalarını tanımaktan öteye geçmiyordu. Ama bu bile kimi olumlu sonuçlar verdi. Örneğin Kanada'da Sovyet bilimcilerinin geliştirdiği Zirkonyum karışımlarını kullanıyorlar. Bize gelince, kapitalist ölkelerde geliştirilen ve bilgi değiştokuşuyla öğrendiğimiz bazı araştırmalardan yararlanıyoruz.

Başka işbirliği biçimleri de vardır, örneğin, hızlı nötron reaktörleri üzerindeki sistemli çalışma. Sovyet bilimcileri, yabancı meslekdaşlarıyla birlikte bu reaktörleri yüksek ölçüde tasarruflu duruma getirmeyi ve bu reaktörlerin işletilmesine bağlı bazı zor teknik sorunları çözümlmeyi amaçlıyorlar. Daha önce belirttiğimiz gibi, bu reaktörler uzun erimli enerji sorunlarının çözümüne olanak sağlıyor. Bu nedenle, bilim adamları arasındaki uluslararası işbirliği tüm insanlık için son derece önemli ve yararlıdır.

Ne var ki, bu işbirliğinin sürekli gelişmesi dirençle karşılaşılıyor. Bu direnç, görünüşte hükümetlerden değil, tek tek bilim adamlarından geliyor. Ama bazı Amerikan, Fransız ve FAC bilim adamlarından çeşitli konferanslarımıza katılmayı reddettiklerine ilişkin yazılı bildiriler aldığımız zaman, ilginç bir düzenlilikle karşılaşılıyor. Bu mektuplar çoğunlukla kelimesi kelimesine aynı oluyor, bunun bir raslantı olduğuna inanmak çok zor. Bunların geçmişte tanık olduğumuz türden örgütlü kampanyalar olduğuna kuşku yoktur.

Bu yılın başlarında ABD'nde Ulusal Bilimler Akademisi'yle işbirliği konusunda bazı anlaşmalar imzalandı. Bu anlaşmaların bağlanmasından üç gün sonra ABD basınında bilim adamlarının SSCB'yle işbirliğine son verme çağrısıyla dolu yazılar çıktı. Ancak, bütün belirtiler bunun yalnızca ABD'ndeki küçük bir araştırmacı kesiminin görüşü olduğunu kanıtlıyor. Bana öyle geliyor ki, içinde yaşadığımız bu tehlikeli gerginlik ortamındaki dünyada, ulusları birbirlerine yakınlaştıran ve cepheleşme olasılığını azaltan bilimsel, kültürel ve ticari ilişkileri sürdürmenin önemi büyüktür. Sovyet bilim adamları, ikincil konularda bile olsa, gerginliklerin bugün son derece tehlikeli olduğu görüşündedirler. Onlar, barışın güçlenmesi için ellerinden geleni yapmanın, dünyadaki tüm bilim adamlarının ödevi olduğuna inanıyorlar.

Bilimsel işbirliğinin karşıtları, Sovyet biliminin ilerlemesini ne durdurdular ne de durdurabilirler. Ne yazık ki, bir dizi bilimsel konferansımıza katılacaklarını hesapladığımız kimi yabancı bilimciler gelmediler. Ama bu, konferansların etkinliğini etkilemedi. Etkileyemezdi de ve hazır bulunan birçok yabancı bilim adamı, toplantıların sonuçlarıyla tatmin oldular.

Biz işbirliğinin ilerletilmesine ilişkin bütün bilim sorunlarını tartışmaya hazırız, ama bilimle hiç ilişkisi olmayan koşullar bir ultimatoom biçiminde öne sürülür ve ilişkiler tehdit altına sokulursa, buna hoşgörü göstermeyeceğimiz kesindir. Örneğin, enformasyon teorisi alanında bizle birlikte projelere katılan Amerikan uzmanları, bilimle uzak yakın hiçbir ilişkisi bulunmayan istemler yöneltince, biz de bu alanda işbirliğine son verebileceğimizi bildirerek karşılık vermek zorunda kaldık.

Bizim görüşümüz bilimsel ilişkileri koparma tehditlerinden kimsenin kazanacak bir şeyi olmadığı yolundadır. Sovyetler Birliği'nin günümüzün en çetin sorunlarını çözdüğünü ve çözebilmeye de epey yetenekli olduğunu deneyler gösteriyor. Nükleer ve uzay teknolojisinin geliştirilmesi, uzay araştırmalarının örgütlenmesi ve yeni sanayilerin geliştirilmesi buna örnekler. Biz bu boyuttaki görevlerle uğraşmayı sürdürüyoruz. Bizim şaşmaz tutumumuz, bilimsel bağların genişlemesini kayıtsız şartsız savunmaktır, ama bu bağları koparma tehditlerinden de ürkecek değiliz. Bu tehditler yalnızca herkese zarar verir, bugün içinde yaşadığımız hassas barış ortamını sarsabilir.

Devrim Sürecine Bağlı Bir Güç

PORTEKİZ'DE KÖYLÜ ÖRGÜTLENMESİNİN VE SAVAŞIMININ DENEYİMİ (*)

Vasco Paiva

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Aday Üyesi

Agostinho Lopes

PKP Kuzey Bölgesi Örgüt Yöneticisi

Bugün Portekiz'de, özellikle de Kuzey ve Orta Portekiz'de sürekli yeni yeni alanlara yayılan ve giderek artan sayılarda küçük ve ortak çift-çiye saflarına kazanan geniş bir tarımcılar hareketi gelişip yol alıyor. Köylülerin en can alıcı sorunlarının çözümü için çok yönlü bir savaşım cephesi biçimleniyor.

Ülkedeki toprak iyeliği yapısı nedeniyle, Portekiz Komünist Partisi her zaman iki tip toprak reformunu savunmuştur.

Şu anda uygulanmakta olanı, başlıca güneydeki (Alentejo ve Ribatejo illeri) latifundiya kuşağı içindir. Bunun amacı latifundiyayı mülksüzleştirmek, üretim ilişkilerini yenibaştan oluşturmak ve tarım işçilerinin yönetiminde kollektif üretici birlikleri (KÜB) ve kooperatifler kurmaktır. Latifundiyayı diriltmek amacıyla toprak reformuna yapılan saldırılar ve gerici-lerin hücumlarına karşılık, şu anda 1 milyon bin hektarlık toprağa sahip 550 KÜB vardır.

İkinci reform tipi ise minifundiya kuşağı içindir (kuzey ve orta, ayrıca Algarvio kıyısı). Bu tip, en başta küçük ve orta köylülerin en can alıcı sorunlarının onların çıkarlarına ve özel iyeliklerine titizlikle saygı gösterilerek çözülmesini öngörüyor. Bunun uygulanması bir birleşme ve işbirliği ruhunu körükleyip geliştirecek, ürünün pazarlanması sırasındaki ilişkilerde değişiklikler getirecek ve bu bölgelerde önemli dönüşümlerin başlatılması, sonra da üretimde işbirliğine doğru ilerleme olanağını sağlayacaktır.

Portekiz devrimi, köylülerin özlemlerine karşılık verecek ve minifundiya kuşaklarında dönüşümleri başlatacak bir politika doğurmadı. Devrimin bu yetersizliği en başta ilgili yasaların ve hükümet girişimlerinin olmayı-

(*) Bu yazıyla, tekellere karşı savaşımда işçi sınıfının bağlaşıkları konusundaki görüş değiş tokuşu devam ediyor (bakın: BSS, Kasım 1978 ve Mayıs 1979).

şından, daha önce alınan kararların yerine getirilmemesinden, başlangıç döneminde köylü hareketinin zayıflığından ve sağ güçlerin gerici yerel yöneticilerin kırdaki her türlü değişikliğe karşı gösterdikleri güçlü dirençten ötürüdür.

Bununla birlikte, minifundiya kuşaklarında küçük ve orta köylüler arasında yavaş yavaş önemli toplumsal-politik değişiklikler oluştu. Bu değişiklikler, yoldaşlarımızın inatçı açıklama ve örgütleme çalışmaları ve ayrıca Parti'nin attığı ilkeli adımlarla büyük ölçüde kolaylaştırıldı. Dahası var, bu sektörde keskinleşen sorunlar ve köylülerin dostu düşmanı tanımalarını sağlayan ve sağ güçlerin demagojilerinin açığa çıkarılmasına yardımcı olan kendi pratikleri ve günlük savaşimleri, bu değişiklikleri gerektirmişti.

Kırdaki bu değişim, köylülerin gericiliğin elinde bir alet olmasının ve toplumsal taban hizmeti görmesinin giderek son bulması sonucunu veren yığinsal bir hareket doğurdu. Küçük ve orta köylüler gittikçe daha çok devrim sürecine bağlanmış bir güç olarak, tekellere karşı savaşımında işçi sınıfının bir bağlaştığı olarak öne çıkıyorlar.

Çözülmemiş Sorunlar

Köylü hareketinin niteliği ve gelişimi, onun içinde yol aldığı nesnel durum tarafından, ya da başka bir deyişle, tarımın bugünkü durumu tarafından belirlenmektedir. Gerçekte, varolan iyelik yapısı, köylülerin üretim araçları karşısındaki bireysel konumu, pazarlama ağıyla sömürülmeleri, yalıtılmışlıkları, cehaletleri, kırsal nüfusun yaşlılığı ve ayrıca tarımımızın sermayesizliği, geriliği, durgunluğu; tüm bunlar kooperatif deneyini geliştirme ve birleşme çabalarını ortaya çıkaran etkenlerdir.

Minifundiya kuşaklarında tarım çoğu kez doğal ekonomi biçimindeki aile çiftlikleri niteliğindedir. Bu çiftliklerde topraklar, yine birçok tarlaya bölünen iki hektarlık alanları geçmez (bu durum, bazı arazilerin 20.000 hektarı bulduğu Alentejo'daki feodal latifundiyalarla göz tırmalayıcı bir karşıt oluşturmaktadır).

Köylülerin % 45 kadarı, her an kira anlaşmalarının iptal edileceği tehdidiyle korkutulan, akıl almaz bir kira ödeyen ve yarıcılık gibi feodal sömürü biçimlerine maruz kiracılardan oluşur; yarıcılık, Demokratik Sosyal Merkez ve Sosyalist Parti'nin desteğiyle Demokratik Halk Partisi (bugünkü Sosyal Demokrat Parti) tarafından önerilen bir yasayla getirildi.

Teknik ve mali yardım görmeyen, düşük bir makineleşme düzeyinde tutulan ve pazarlama ağı ve sanayileşme yoluyla servet ve sermaye biriktirenlerce sömürülen tarımımız, köylünün emek üretkenliği ve gayri safi tarım ürününün yıllık artış hızı bakımından öteki ülkelere oranla son derece geridir. Bu artış hızı yaklaşık % 1,2 ile özellikle sömürge savaş-

larının ve göçlerin bir ürünü olarak, 1950'lerden başlayarak Avrupa'da en düşük, dünyada ise en düşük düzeylerden biri olarak kalmıştır: Tarımımızın, hele tahıl üretiminin verimi dünya ortalamasının yarısı kadardır.

Bunun sonucunda, kırsal nüfus genel bir yoksulluk içindedir, küçük ve orta köylülerin (hem tarla sahipleri hem de kiracılar), yaşam koşulları daha da kötüleşmektedir.

..Son hükümetlerin tümü de köylülerin sorunlarını çözmek için hiçbir şey yapmamıştır. Üstüne üstlük, bu alanda durumu iyileştirme olanağını sağlayacak bir iki önlemi uygulamaktan bile kaçınmışlardır. Aynı zamanda, üretim araçlarının fiyatları sürekli yükselmektedir, aracı tüccarlar ürünleri pazarlarken aldıkları payı artırmakta, iskonto oranı artmaktadır; köylüler ürünlerini satmakta ve fiyat belirlemede günden güne daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Gericilik ise kapitalizmin konumlarını canlandırma, büyük tüccarların ve sanayicilerin çıkarları doğrultusunda tekel-ler ve latifundiyaların erkini geri getirme çabalarını sürdürüyor. Son hükümetlerin politikası küçük tarım üreticilerini yıkıma uğratmış ve toprakta kapitalist iyelikte belirli bir yoğunlaşmaya yol açmıştır.

Geniş Bir Yığın Hareketi

Küçük ve orta köylülerin ve kiracıların eylemleri gerikalmışlık, yalıtlanmışlık, cehalet ve öbür kırsal sorunlarla savaşarak, gericilerin saldırılarına karşı koymuşlar ve PKP MK'nin 15 Ocak 1979 tarihli bir plenum toplantısında vurgulandığı gibi, «bu emekçi katmanların çıkarlarının savunulması, tarımın gelişmesinin ilerletilmesinde ve demokrasinin korunmasında güçlü ve etkili bir güç» haline gelmiştir.

Öteki toplumsal katmanların örgütlenme biçimlerinden farklı olması ve kendine özgü örgütsel özelliklere sahip bulunması bakımından benzersiz olan köylü hareketleri, kendi en yakıcı sorun ve istemleriyle kaçınılmaz olarak sıkı sıkıya bağlı köylü savaşlarından doğup gelmiştir. Hiç kuşku yok ki, bu bağ, hareketlerin yaşama gücünü ve temsili olma niteliğini güvenceleyen temel etkenlerden biridir. Köylüler, üretim araçları fiyatlarındaki artışların ve pazarlama güçlüklerinin protesto edildiği ve su baskınlarının ve öteki doğal felaketlerin yol açtığı zararların ödenmesi, sulama projeleri, kredi, bir ulusal tarım sigortası sistemi örgütlenmesi, teknik yardım sağlanması, yaşlılık ödemelerinin artırılması, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve ailelere yardım yapılması gibi istemlerin dile getirildiği sayısız eylemler (toplantı, miting, imza toplamak, gösteri ve benzeri) düzenliyorlar. Bu eylemlere çoğu kez bir köyün ya da kasabanın tüm halkı katılıyor. Bu olgu ve eylemlerin açıkça, geniş boyutlarda yapılması köylü hareketlerine gerçekten tam bir yığın hareketi niteliği veriyor. Bugün böylesi hareketler ve örgütler binlerce insanı saflarına ve savaşıma

katılmaya çekiyor. Geniş birleştirici temelleri, köylülerin bellibaşlı sorun ve özlemlerini vurgulamalarına olanak sağlıyor.

Köylü birlik hareketlerinin başta gelen bir özelliği de, biçim ve amaçların çeşitliliğidir. Bunların örgütlenmesi birkaç tipe ayrılıyor:

a) *Özgül sınıfsal-ekonomik ve toplumsal-mesleksel istemler uğruna savaşım örgütlenmesi.* Çoğu hallerde bunlar, herhangi bir açıkça belirli alanda sınırlı olmayıp, geniş bölgelerdeki köylü yığınlarını son derece somut bazı sorunlar çevresinde toplarlar. Örneğin, ülkenin tüm kuzey ve orta bölgesini kapsayan Kuzey Kiracı Çiftçiler Hareketi (KKÇH) kiracılık sorunları üzerinde yoğunlaşmıştır: Yeni yasa kira anlaşmalarının yazılı biçime sokulması, bunlara uyulmasına ve kendiliğinden uzatılmasına ilişkin güvenceler, resmi bir tarifeye uygun adil bir kira, yarıcılığın kaldırılması gibi istemler için savaşım. Bu örgüt, örneğin Oporta'da (3.000 kiracı çiftçi katıldı), Braga, Fundao, Lamego, Viseo, Coimbra ve daha küçük-büyük birçok köyde bir sürü gösteri ve miting düzenledi. Tüm bu eylemler, Komünist Partisi ve Sosyalist Parti'sinin önerdiği, tarım rantına ilişkin gündemdeki yasada değişiklikler öngören yasa tasarılarının ulus çapında tartışıldığı bir ortamda gerçekleşti. Bu değişikliklerin amacı köylülerin topraklarından atılmasını önlemektir. KKÇH ayrıca kiracılar için (meslekten ya da halk arasından) savunma avukatları görevlendirerek ve mahkeme önlerinde protesto toplantıları düzenleyerek, kiracı haklarını, mahkemeler karşısında da savundu.

Kırda toplumsal güvenliğin iyileştirilmesi için yürütülen köylü hareketi, farklı bir cephede faaliyet gösteren benzer bir örgütlenmedir. En başta yaşlılar ve en yoksul bölgelerde yaşayan köylüler üzerine eğilen bu örgütlenme bütün köylüleri birleştirir. Yaşlılık ve malullük ödeneklerinin artırılması, aile yardımları bağlanması ve toplumsal güvence ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi için savaşır. Bundan başka, başlıca Tejo Nehri bölgesiyle sınırlı olan Almeirim Kiracı ve Tarım İşçileri Hareketi'ni, ayrıca Madeira Adası Kiracılar Birliği'ni belirtmek gerekir.

Böylece, bu örgütlerin herbiri genellikle büyük bir yöredeki köylülerin belirli bir toplumsal katmanını kucaklıyor ve genel kural olarak bunları özgül bir istem çevresinde biraraya getiriyor.

b) *Özgül bir bölgede tüm toplumsal ve mesleksel sorunları çözmeyi amaçlayan sınıf örgütleri.* Bunlar, çoğunlukla belli bir yönetim biriminde faaliyet gösteren ve bütün küçük ve orta köylüleri (mülk sahipleri ile kiracılar) üretim araçlarındaki fiyat artışlarına karşı, tarım ürünlerine sabit fiyatlar konulması, ürünün pazarlanmasının sağlanması, kredi ve teknik yardım bulunması, toplumsal güvencenin kazanılması vb. için savaşımında birleştirmeye çalışan köylü dernek ve birlikleridir. Bu örgütler genellikle bir ilçenin tüm köylülerinin katıldığı genel toplantılarda yönetimleri

seçilerek, kimi zaman da belirli bir ilçe ya da bölge için eşgüdüm organları oluşturularak kurulur.

c) *Ekonomik-ticari örgütler.* Bunlar, köylülere üretim aracı sağlayan, kimi zamanda ürünü işleyen ya da pazarlayan ve hizmet götüren (makine ve traktör kooperatifleri) tarım kooperatifleridir. Bu örgütler tüccarların ve sanayicilerin yarışmasıyla karşılaşır ve hükümetten zerrece yardım görmeksizin çalışmalarını sürdürürler. Ayrıca Portekiz'in Ortak Pazar'a girebileceği gerekçesiyle bu örgütleri yıkmak için elinden ne gelirse yapan son hükümetlerin politikalarının etkisini de üzerlerinde duyuyorlar. Böylelikle, araçların çıkarlarını savunduklarını gösteren bu hükümetler içyüzlerini ortaya koydular. Tarım kooperatiflerinin, sık sık salt ekonomik faaliyetlerin ötesine geçerek, köylülerin toplumsal istemler uğrunda yaşadığının başını çektikleri de oluyor.

d) *Eldeğmemiş alanları topluca işleyen ekonomik örgütler.* 1930'larda faşist rejim çoğunlukla dağlık bölgelerdeki eldeğmemiş toprakları, kırsal nüfusun otlak olarak kullanmasını ve odun toplamasını yasaklayarak, üzerine geçirmeye başladı. Özel orman plantasyonları, devletin çıkarları uğruna elden çıkarıldı. Kır halkı bu yağmacılığa her zaman karşı olmuştur. En sonunda 25 Nisan Devrimi adaleti sağladı: Faşist rejimin ya da özel kişilerin sahip çıktıkları eldeğmemiş toprakların kırsal nüfusa geri verilmesini öngören bir yasa çıkarıldı.

Yerel halkın genel toplantılarında bu toprakları yönetecek konseyler seçildi. Bu gün, yüzbinlerce hektar toprağın gözetimini elinde bulunduran 500 konsey vardır. Bir örgütsel komisyon kuran bu konseylerden bazılarının girişimi üzerine, eldeğmemiş topraklar sorununu görüşmek ve bu topraklardan daha iyi yararlanma ve ürünü artırmanın yol ve araçlarını tartışmak üzere tüm konseyler ve uzmanlara açık bir konferans düzenlenmesi kararlaştırıldı.

Köylü birlik hareketleri ülkenin değişik kesimlerinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkıyor ve bir dizi önemli sorunu yükümleniyor. Bunlar kırsal nüfusun ağırlıklı olarak küçük ve orta köylülerden oluştuğu kuzey ve merkez bölgelerinde yoğunlaşmış olmakla birlikte, hemen hemen her yerde boy atıyor, güçleniyor ve etkilerini artırıyorlar. En ufak köylerden büyük tarım yörelerine dek birleşik köylü hareketleri, deney değişimlerini örgütüyor. Eylem ve çabalarını eşgüdümlü hale getiriyorlar. Bu hareketler, birikmiş deneyimlerini genelleştirdikten sonra bir kongre toplayarak en çeşitli köylü örgütlerinin temsilcisi olan Ulusal Tarım Konfederasyonu'nu kurmakla, ulus çapında temsilcilerini oluşturdular.

Kimi zaman bir ve aynı ilçede, faaliyet gösteren, çoğu kez birkaçı birden aynı üyelere sahip olan bu örgüt çokluğunun doğru olmadığı, hatta bu durumun bir tür yarışmaya yol açabileceği düşünülebilir. Ancak böyle birşey olmamıştır. Bu, sorunların karmaşıklığının doğal bir ürünüdür. Ör-

gütlerin çokluğu, köylü yığınlarının kendi sorunlarını çözmelerini sağlayan girişim ve savaşım biçimlerinde bir bolluğa neden olmaktadır.

Köylü birlik hareketleri, haklı olarak kendilerini, bir güç olarak görüyorlar, yığınların özlemlerini dile getiriyor, uyanık bir anlayış ve sorumluluk duygusuyla hareket ediyorlar. Bu tutumlarıyla araçlarla sanayicilerin çıkarlarını savunan çevrelerin ve gerici sağcı güçlerin politik partilerine hizmet eden sözümona Tarımcılar Konfederasyonu'nun (PKT) darbe girişimlerine, demagogik, yıpratıcı ve karşı devrimci eylemlerine karşı gerçekçi bir seçenek savunuyorlar.

Köylü Hareketinde Bir Dönüm Noktası

Küçük ve orta köylülerin birlik hareketi böylece tüm ülkeyi kucaklayan büyük ve dallı budaklı bir örgütler bütünlüğüdür. Bu örgütlerin her biri kendine özgü bir içerik, biçim ve amaçlara sahiptir ve binlerce köylüyü sefeber etmektedir. Aralarında belli ölçüde bir eşgüdüm ve eylem birliği kurabilmiş olan bu birlik örgütleri, tarımın ve ulusal ekonominin kalkınmasının çıkarlarına uygun, toplumsal, ekonomik ve teknik amaçlar güden ve demokratik sistemi kaldırarak kapitalizmi eski konumlarına kavuşturma umuduyla yaşayan tekellerin ve latifundiya çevrelerinin çıkarlarına karşı çıkan büyük ölçüde ilerici bir süreç başlatıyorlar.

Bugün köylü hareketinde yer alan gelişmeler, deney birikiminin sağlandığı, hataların düzeltildiği ve aşılmaz gibi görünen güçlüklerin altedildiği uzun bir sürecin ve yorulmak bilmez çabaların ürünüdür.

25 Nisan Devrimi'nden sonra sağ güçler, yarım yüzyıllık faşist egemenlikten miras kalan yalıtlanmışlık ve bilgisizlik ortamından anti-komünist duyguları körüklemek amacıyla yararlandılar (bunu bugün de sürdürüyorlar). Daha birçok iğrenç uydurmaların yanı sıra, din ve ailenin tehlikede olduğu, küçük köylülerin topraklarının ellerinden alınacağı yolundaki eski düzmelere sarıldılar. Bu tür bir propaganda, kuzey ve orta bölgelerde küçük çiftçiler arasında yeşermeye elverişli bir zemin buldu. Bu propagandayı gerici yerel yöneticiler, sağcı partiler ve din adamlarının bazı kesimleri yönetti.

Sağcı güçler, küçük ve orta köylülerini kendi emelleri için bir toplumsal taban olarak kullanmaya kalkıştılar. Aynı zamanda bu güçler, en başta mülklerine el konan latifundiya sahiplerini, aracı tüccarları ve teknik uzmanların bazı kesimlerini bir araya getiren Tarımcılar Konfederasyonu'nu alelelece çatıverdiler. PTK, yaşam koşullarından haklı bir hoşnutsuzluk duyan küçük çiftçileri bir süre için kandırmayı başaramadı. Onları, dirimsel sorunlar üzerinde demagogik tartışmaların, demokratik sisteme, silahlı kuvvetlere, Komünist Partisi'ne ve öteki demokratik örgütlere yöneltilen saldırılara yönlendirildiği toplantılara çekti. PTK, çabalarını toprak refor-

munun karalanması ve yıpratıcı darbeci ve karşı devrimci eylemler üzerinde yoğunlaştırdı.

Küçük ve orta köylülerin birlik hareketlerinin oluşup gelişmesi, köylülerin savaşımında nicel ve nitel bir dönüm noktasını yansıtır. Bu, özellikle 1976'dan sonra, birbirine bağlı şu dört durumun bir sonucu olarak özellikle açık bir görünüm kazandı:

1) Çözüm bekleyen sorunlarının özellikle altıncı hükümetin kurulmasından (1975 sonu-1976 başı) bu yana giderek keskinleştiğini gören köylülerin, *ekonomik koşullarındaki fiili kötüleşme*. 25 Nisan Devrimi'nden sonra köylülerin çıkarları dorultusunda atılan birkaç adım, SDP ve SDM'in desteğiyle kapitalizmin konumlarını canlandırmaya yönelik bir saldırıya kalkışan birbirini izleyen Sosyalist Parti ağırlıklı hükümetlerce geçersiz kılındı. Bu, köylülere ürünlerini pazarlama, üretim araçları ve kredi edinme gibi noktalarda belirli yararlar sağlayan bazı önlemleri ve toprak rantı yasasını işlemez hale getirdi.

2) *Köylülerin, Sosyalist Parti ile sağ kanat SDP ve SDM'in politikalarının demagojik niteliğini ve aldatıcılığını giderek daha büyük ölçüde gördükleri koşullar*. Bu politikaların aydınlığa çıkması, söz konusu her bir partinin politik uygulamaları, parlamentodaki tutumları, köylülerin çıkarlarıyla açıktan açığa çelişen önlem ve yasaların çıkmasında taşıdıkları sorumluluk ve köylüleri sömüren çevrelerle aralarındaki sıkı bağlar sayesinde olmuştur.

PTK'nun denogojik ve gerçek sınıfsal özü de aynı zamanda, belki daha bile çabuk açığa çıktı. PTK, sağcı partilerle elbirliği ederek ve onları tümüyle destekleyerek, toprak reformuna karşı politika saldırılarını tırmandırdı. Politik çıkarlarının ne yönde olduğunu hesaplayarak, şu ya da bu bakanı ya destekledi ya da karaladı. Ve köylülerin gerçek çıkarlarından hem sözde hem de fiilen giderek daha çok uzaklaştı.

Sağcı partilerce, ulusal ekonominin eşgüdüm organlarına ve devlet aygıtının öbür halkalarına yerleştirilen PTK yöneticileri, orta ve küçük köylülere olası zararların en büyüğünü verdirecek denli pusulayı şaşırabilirdi. PTK'nun bu faaliyetleri, ayrıca bu konfederasyonun büyük tüccarlar ve sanayicilerle açığa çıkan bağları, hatta onlar tarafından yönetilmesi, onu köylülerin gözünden düşürdü. Tabanının daralarak, mülksüzleştirilen latifundiya sahiplerinden, işletmecilerden tarım makineleri dışarımcı ve satıcılarından, hayvan ve et ürünü satıcılarından ibaret kalması bunlara eklendi. PTK'nun Portekiz Sanayi Konfederasyonu (tekelcilerin bir birliği) ve Portekiz Ticaret Konfederasyonu (büyük tüccarların derneği) ile birleştiği son sözde Ekonomik Önlemler Kongresi bu durumu açıkça gözler önüne şerdi.

3) Özellikle bu çalışma alanındaki bazı eksiklikleri çözümleyip eleştiren Parti'mizin Sekizinci Kongresi'nden sonra (Kasım 1976), bu alandaki kad-

rolarımızın artırılması ve bir dizi örgütsel önlemin uygulamaya konması yoluyla, PKP'nin köylülerin çıkarlarını savunma *çalışmasını iyileştirilmesi*.

4) Örgütlerin yaratılmasında ve köylülerin en canalıcı sorunlarıyla sıkı sıkıya bağlı eylemlerde dile gelen *köylü hareketinin sınıfsal etkinliğinin uyumlu ve doğal gelişmesi*. Köylü birlik hareketlerinin sınıfsal etkinliği pratikte sağ partilerin ve bizzat Sosyalist Parti'nin politik faaliyetleri ve etkisiyle bir çatışmaya yol açıyor. Bunun sonucunda sağ güçler sürekli toplumsal tabanlarını yitirirken, köylülerin sınıfsal ve politik bilinçleri gelişiyor.

Kırsal bölgelerde sağcı partilerin yerel yöneticiler arasında pek çok yarıdakıları, belki de militanları olduğu için daha fazla oy toplamalarına karşın, bunlar artık köylü hareketi içinde istediklerini yapamayacak bir durumda olduklarını ve bu hareketteki etkilerini sürekli yitirdiklerini hissediyorlar.

Küçük ve orta köylü hareketi, sınıfsal doğasında bulunan birlikçi karakterini koruyor. Kendini parti çerçeveleri içine hapsedmiyor, en çeşitli partilere mensup olan, ya da hiçbir politik bağlılığı bulunmayan köylülerden oluşan bir yığın hareketi biçimini alıyor.

Bu güçler yığılmasında, kiracı çiftçilerin en savaşkan kol olarak öne çıktığını belirtmeliyiz. Üretim araçları, özellikle de toprak karşısındaki durumları, onları köylüler arasındaki en devrimci güç yapıyor.

Bir başka önemli nokta da, köylü hareketinin çıkarları her zaman çıkışmayan, hatta zaman zaman, ikincil konularda da olsa, çatışan çeşitli güçleri birleştirme yeteneğini ve esnekliğini göstermiş olmasıdır. Köylüleri birleşmeye ve kendi hareketlerini oluşturmaya yönelten şey, sınıfsal çıkarlardır.

Onlar, çalışmalarını genişletip yetkinleştirerek, yığınsal halk hareketinde daha da büyük bir rol oynayabilir ve işçi köylü bağlaşıklığına somut biçim verebilirler.

Bölücülerin Manevraları

Sağcı güçler, köylü hareketinin güçlenip genişlemesini engellemeye, onu bölüp parçalamaya uğraşıyorlar. Bu güçler için, yerel yöneticilerden ya da iletişim araçları üzerindeki egemenliklerinden yararlanarak önde gelen köylü önderlerini komünistlikle damgalamak ve PTK'nun yığınların çıkarlarını yansıtmayan önlemlerini allayıp pullamak sıradan uygulamalar olmuştur. Dahası, bunlar köylü örgütlerinin militanları, yöneticileri ve düz üyeleri üzerinde bir yılgınlık, fiziksel, ekonomik ve moral baskı ortamı yaratmaya çalışıyorlar. Gericilerin yeni örgütler yaratmalarının yanı sıra, bu örgütlerin önüne sürekli engeller dikeyor ve örgütlenme hakkının özgürce kullanılması sekteye uğratılıyor.

Geçenlerde, Sosyalist Parti'nin kanatları altında açıkça faaliyet gösteren szmna demokratik tarımcılar birlikleri kuruldu. Bunlar, SP'nin, köylüleri mitinglerine taşımaları için sağladığı fonlarla ve Avrupa Sosyal Demokrat hareketinden gelen kaynaklarla oluşturuluyor. Tarım Bakanlığı'na bağlı SP'nin teknik uzmanlarının girişimiyle kurulan bu birlikler ortaya çıktıklarından beri kesinlikle en ufak bir iş yapmış değildirler. Ancak, SP'nin yiğınsal halk hareketini bölme çizgisinin araçları olarak ortaya çıkarılan bu örgütlerin, köylü hareketini belirli bir partinin yörüngesine sokmayı amalamasından kaynaklanan bölücü bir işlevi yerine getirmekte olduğu gerçeği hafife alınmamalıdır.

Orta ve küçük köylülerin birlik hareketi, önüne dikilen güçlüklerin ve bölücü eğilimlerin üstesinden geliyor. Köylülerin, örgütlerinin günlük pratik çalışmalarından edindikleri deneyim, ancak birlik oldukları takdirde başarıyı bekleyebileceklerini her geçen gün kesin bir şekilde daha bir açıklığa kavuşturuyor. Bugün ve de gelecekte bölücü manevraların boşa çıkmasının biricik güvencesi birliktir.

Görelı Olgunluk, Mutlak Bağımlılık

KAPITALİZMİN LATİN AMERİKA MODELİNİN NİTELİKLERİ

Viktor Volski

Ekonomi Bilimleri Doktoru,

SSCB Bilimler Akademisi Latin Amerika Enstitüsü Direktörü

BSS'de Latin Amerika'da devrimci ve ilerici güçlerin pratik ve teorik savaşımlarının başlıca bir sorunu üzerinde bir görüş değiştokuşu düzenlendi: Bölgede üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin gelişmesinin ve buradaki kapitalist toplumun özgül özelliklerinin bir değerlendirmesi. Tartışmaya Arjantin, Bolıvyı, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kolombiya, Meksika, Panama, Paraguay, Peru, şili ve Venezuela Komünist Partileri'nin temsilcileri, ayrıca SSCB Bilimler Akademisi Latin Amerika Enstitüsü'nden araştırmacılar katıldılar.

BSS'nin Latin Amerika ve Karayipler Sorunları Komisyonu konuya ilişkin bir yayın planı çizdi ve buna göre, tartışmaya katılanlardan görüş değiştokuşu temelinde materyal hazırlamalarını istedi. Diziyi, soruna çeşitli yaklaşımları ele alan bir yazıyla başlıyoruz. Yayımcılar, okurları bu sorunun tartışılmasına katılmaya çağırır.

Son dönemde, Latin Amerika'nın günümüz kapitalist sistemi içindeki yeri, canlı bir tartışmaya konu oldu. Bu doğaldır, çünkü gerek dünyada gerekse Latin Amerika'da meydana gelen değişiklikler, oldukça köklüdür ve derin bir çözümlemeyi gerektiriyor. Otuzlu yıllarda bölge, geleneksel tarımla ve maden ve hammadde çıkarımıyla nitelendiriliyordu. Ama, bugün sanayileşme süreçleri egemen duruma gelmiştir. Uluslararası istatistiklerde geniş kabul gören göstergelere göre – Gayrisafi Yurtiçi Üretim (GYÜ), enerji tüketimi, araba sayısı vb. – Latin Amerika ülkeleri, Güney Avrupa ülkelerine yetişmiştir. Bu ülkelerin gelişmelerinin ana sonucu, kapitalist ilişkilerin görelı olgunluğudur: Ücretli emek, üretimin egemen biçimi olmuştur; meta-para ilişkileri ise en geri ülkelerde bile nüfusun çoğunluğunu kapsamıştır. şimdi hemen her yerde kendi ilerici ideolojisine sahip bir sanayi proletaryası vardır.

Ancak, bütün bunlar, dünya sahnesinin de hızla değiştiği bir ortamda yeralmıştır ve görev, bunların Latin Amerika'nın kapitalist sistem içindeki konumunu ne ölçüde değiştirmiş olduğunu, bunun politik sonuçlarının neler olabileceğini belirlemektir.

Sömürölen Dünyanın Bir Parçası

Yabancı sermayenin kıtanın tüm gelişme süreci üzerindeki muazzam etkisi, o döneme ilişkin resmi verilerde ve uzman ekonomistlerin yeni

çalışmalarında ⁽¹⁾ görüleceği gibi, Kapitalizmin bölgede ilk doğuşundan bu yana her zaman hissedilir olmuştur. Birleşmiş Milletler Latin Amerika Ekonomik Komisyonu'nun bir belgesinde şöyle deniyor: «Şimdiye dek, çokuluslu şirketlerin Latin Amerika'da yayılma hızı gerçekte tüm sanayinin gelişme hızı üzerinde kesin bir etki yapmış ve onların politikaları sanayinin yapısını belirlemiştir ... İmalat sanayiindeki yabancı işletmeler, Latin Amerika'nın sanayileşme modelinde merkezsel bir role sahip olmuştur, hâlâ da öyledir.» ⁽²⁾

Çeşitli ülkelerin bağımlılığı herşeyden önce onları denetiminde tutan sermayenin gücüyle ve ekonomik, bilimsel, teknik ve bankacılık kanallarıyla emperyalist devletlere ne ölçüde bağlı olduklarıyla ölçülür. Burada, Latin Amerika'nın, ABD şirketlerinin gelişmekte olan dünyadaki ana üssü olduğunu görüyoruz. 1976'da bölge, ABD'nin Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki dolaysız yatırımlarının % 80'ini alıyordu. ⁽³⁾ Eldeki istatistikler (ki bunlar tam olmaktan uzaktır) Federal Alman ve Japon tekelleri için kıtanın başlıca sömürü alanı durumuna geldiğini ortaya çıkarıyor.

Latin Amerika'nın bağımlılığının görece boyutları Asya ve Afrika'dan kat kat büyüktür. 1975'de gerçekleştirilen kişi başına dolaysız yabancı yatırımlar bunu doğruluyor (sırasıyla, 132 dolara karşılık, 16 ve 29 dolar). ⁽⁴⁾ Aynı zamanda, bunların Gayrisafi Yurtiçi Üretim ortalamalarına ilişkin hacimleri de, bu ölçülerin üç kıta için yine aynı oranlarla sıralandığını gösteriyor. Asya ve Afrika'da kişi başına düşen göstergelerin görece düşüklüğü, Latin Amerika'dakine kabaca benzeyen bir modelin, emperyalist merkezlere doğrudan doğruya bağımlı bir ekonomik gelişme modelinin her iki bölgede de varolduğu, ancak birinin daha erken bir aşamada bulunduğu anlamına geliyor.

Önemli bir başka eğilim de yabancı sermayenin Latin Amerika üzerindeki denetiminin artmasıdır. 1961'den 1977'ye dek Gayrisafi Yurtiçi Üretim % 130 çoğalırken, ABD'nin bölgedeki aktifleri 13,5 milyar dolardan 60 milyar dolara çıktı. Dolaysız özel yatırımlar ise 8 milyardan 23,5 milyar dolara yükseldi. ⁽⁵⁾ Bu dönemde resmi kayıtlı ABD şirketlerinin satışları 10 milyar dolardan 60 milyar dolara, ya da 26 Latin Amerika ülkesinin ortalama Gayrisafi Yurtiçi Üretimi'nin % 25'i kadar yükseldi. ABD

⁽¹⁾ O. Colman, J. Godio, A. Pucarelli, «Dependenciay capitalismo en America Latina», Buenos Aires, 1975; J. L. Cecena Gamez, «La penetracion extranjera y los grupos de poder economico en el Mexico porfirista», «Problemas del desarrollo», Sayı 1, 1969.

⁽²⁾ CEPAL – «Estudio economico de America Latina», 1970, New York 1971, s. 344.

⁽³⁾ «Survey of Current Business», Ağustos 1977.

⁽⁴⁾ «Development Cooperation», 1977, Paris, Kasım 1977.

⁽⁵⁾ «Survey of Current Business», Ağustos 1977.

şirketleri, 1966'da % 40 dolayında olan, Latin Amerika dışsatımı üzerindeki dolaysız denetimlerini 1976'da % 59'a çıkardılar. ⁽⁶⁾

Buna ek olarak yabancı sermayenin başlıca sanayilerde çok sıkı bir egemenliği vardır, ayrıca sık sık evrensel mali denetim de uygular. Örneğin, en zayıf 11 Latin Amerika ülkesinde kesinlikle bir ulusal para sisteminin olmadığını ve ABD dolarının serbest dolaşımdan yararlandığını belirtmek yeterli olacaktır. Ama en güçlü devlet olan Brezilya'da bile yerli büyük burjuvazinin daha da hızlı bir uluslaşma (denasyonalizasyon) süreci vardır. Yetmiş'lerin ortalarında herbiri 100 milyon doların üzerinde aktife sahip bulunan 53 tekeli gruptan yalnızca 11'i ulusal gruptu ki, bunlar bile çokuluslu şirketlerle bir tür ortaklığa girmiş durumdaydılar. Dışardan denetlenen gruplar tüm işletmelerin toplam aktiflerinin % 83,2'sini ellerinde bulunduruyorlardı. ⁽⁷⁾

Açıktır ki, yabancı sermaye, kapılarını ardına kadar açan Brezilya gibi ülkeleri yeğler, ama gene de burjuva milliyetçiliği yabancı sermaye için ciddi bir engel oluşturmaz. Örneğin, aktif bir kısıtlama politikası izlemeye çalışan Meksika'da, çokuluslu şirketlerin ekonominin sanayi sektörleri üzerindeki denetimi, 1962'de işletmelerin % 37,5'ini kapsarken, 1970'de % 44,7'ye çıkmıştır. ⁽⁸⁾ Öbür Latin Amerika ülkelerinde de aynı görüntüyle karşılaşırız. ⁽⁹⁾

Latin Amerika'nın dış borçları da hızlı bir artış göstermiş, 1950'de 2,2 milyar dolarken, 1976'da resmi kayıtlara göre, yabancı sermayeye akan net borç, kâr, faiz ve öbür ödemeler toplam 18,4 milyar dolara ulaşıyordu; bu rakam bölgedeki ülkelerin dışsatım gelirlerinin % 43'üne eşittir (1950'de % 15,5'ine eşitti). ⁽¹⁰⁾

Yığınların anti-empyralist savaşı, çokuluslu şirketlerin Latin Amerika ülkelerindeki konumlarına zaman zaman etkili, sık sık da oldukça ağır darbeler indirmiştir; ama güdülen amaçlar ne denli iyi olsa da, kapitalizm çerçevesi içinde hiçbir hükümet önlemi uzun erimli ya da önemli bir etki yapamaz. Tekeller duvardaki gediklere yeni tuğlalar örerler, yeni boşluklar bulur ve sermayeyi bir sektörden bir başkasına aktararak, sonunda herşeyi yolunda koyarlar. Meksika, Venezuela ve öbür ülkelerin deneyleri bunun açık seçik kanıtlarıdır.

⁽⁶⁾ Agy., Şubat 1977, Mart 1978.

⁽⁷⁾ «Latin Amerika», Sayı 3, 1978, s. 40–41, 46.

⁽⁸⁾ B. Sepulveda Amor, O. Pellicer de Brody, L. Meyer, «Las Empresas transnacionales en Mexico», Meksika 1974, s. 16.

⁽⁹⁾ «Problemas de Economía», Sayı 37, 1974, s. 10–17; Gabriel Misas, «Contribución al estudio del grado de concentración de la industria colombiana», Santiago de Şili, 1973, s. 67; «Las inversiones extranjeras en Venezuela», Karakas, 1971.

⁽¹⁰⁾ Banco Interamericano de Desarrollo, «Progreso económica y social en América Latina. Informe», 1977, Washington 1978.

Kapitalist İlişkilerin Gelişmesi

En çetin sorunlardan biri de kapitalist ilişkilerin düzeyini ölçümlemektir: Zorluk yalnızca bunların burjuva istatistiklerinde yer almamasından değil, aynı zamanda başlangıç noktası alınabilecek ölçüt ve göstergeleri belirlemenin oldukça güç olmasından geliyor. Kapitalizm tarihsel bakımdan incelenirse, evriminin ilkel sermaye birikiminden başlayıp serbest rekabet döneminden geçerek tekelleri aşamaya vardığı görülür. Yüzyılın sonlarında tekeller her ülkeye sızarak, kendi amaç, koşul ve işlemlerini dayatan, dünya ekonomisinin egemen gücü haline geldiler. Emperyalizm çağının başladığı sıralar, Latin Amerika, kapitalizmin ilk evresinde bulunuyordu: Ancak en büyük ve görece ileri ülkelerde – Meksika, Arjantin, Şili, Uruguay ve Brezilya – ilkel sermaye birikimi ya tamamlanmıştı ya da sürmekteydi. Tekellerin yoğun akını bu ülkelerde ulusal burjuvazinin gelişimini hızlı bir biçimde yavaşlatırken, meta-para ilişkilerinin gelişimini ve ücretli emek kullanımını hızlandırdı. Latin Amerika kapitalist evriminde serbest rekabet dönemini fiilen atlamıştır. Kıtanın sanayileşmesi, yabancı tekellerin egemenliği altında başlamış ve yol almıştır, bugün de öyledir.

Bu, Latin Amerika kapitalizminin temel özelliğidir. Bölgenin en gelişmiş ülkelerinde bile sermayenin gücü, emperyalist şirketlerin gücüne oranla devede kulak kalır: Latin Amerika, dünyanın 500 büyük sanayi tekeliinden topu topu 4'üne sahiptir (ve bunlar bile sıralamanın en altındadırlar). Dördü de devlet petrol şirkettir (Venezuela, Meksika, Brezilya ve Arjantin). 1974'de Brezilya'da hükümetin sahip olduğu şirketler de içinde olmak üzere, toplam 426 büyük şirket, dev ABD şirketi Exxon'dan 3 milyar dolar daha az satış yapmıştı. ⁽¹¹⁾

Üretim ve sermaye yoğunlaşması gibi göstergeleri karşılaştırmak da zordur. Birçok küçük ve zayıf işletmenin ortasında bir iki yabancı tekel subesinin boy atması bir anda üretimin yoğunlaşma endeksini çok yüksek bir noktaya çıkarır; çünkü başlangıç noktası çok düşüktür. Ama daha yakından bakarsak, en gelişmiş Latin Amerika ülkelerinin bile, büyük işletmelerin oranı açısından, kapitalist dünyada ortalarda bir düzeye bile ulaşamamış olduklarını görürüz.

Ücretli emeğin kullanılması kapitalist üretim ilişkilerinin önemli bir göstergesidir. Ancak burada da dünya ortalamasını saptamak fiilen olanaksızdır, çünkü istatistikler ya karşılaştırılmaz, ya da güvenilmez niteliktedir. BM istatistiklerine göre, gelişmiş kapitalist ülkelerde tarımdaki ücretli emek payının Latin Amerika'nın ileri gelen ülkelerindekine oranla daha küçük olduğunu ve giderek azaldığını belirtelim. ⁽¹²⁾ Ama bu rakamlar Latin Amerika tarımında kapitalizmin daha yüksek bir gelişmişlik dere-

⁽¹¹⁾ «Conjuntura Economica», Sayı 9, 1975, s. 139.

⁽¹²⁾ «Un Yearbook of Labour Statistics», 1970, New York 1971.

cesine sahip olduğu yolundaki açık gibi görünen böyle bir sonuç için gerekli dayanakları vermiyor. Bunun nedeni yalnızca göstergelerin emek üretkenliği düzeyini, makine donatımını ve ustalık standartlarını hiçbir şekilde yansıtmaması değil, aynı zamanda istatistikçilerin çoğunlukla kasadan para alan herkesi, ücretli emek başlığı altında toplamalarıdır: Oysa ki bu kişiler, kimi zaman küçük bir toprak parçasına sahip olan çiftçi aileleri, yarıcılar, ekinlerin toprak sahiplerine satan kiracılar vb. gibi sembolik olmaktan öteye geçmez.

Hesaba katılması gereken başka önemli etkenler de vardır. İlk önce, Latin Amerika ülkelerinin büyük çoğunluğunda, kapitalizmin geri toplumsal ilişkiler ve sömürge feodalizmi tabanında (öteki bölgelere oranla) daha uzun bir gelişme süresi yaşamasından kaynaklanan çok sektörlü bir toplumsal yapı vardır. Bu yalnızca, latifundiyacılığın boğaz tokluğuna, angarya olarak, borç sözleşmeleri karşılığı, yarıcı olarak çiftçilik yapma vb. gibi özellikleriyle birlikte hâlâ geniş ölçüde varolduğu kırsal alan için söz konusu değildir. 16 Latin Amerika ülkesinde sektörler dizisi şu ya da bu şekilde, kabile ilişkilerini ve yerli komünleri de içerir. El zanaatçılarının yığınsal yıkımına karşın, sanayide küçük meta ve küçük kapitalist sektörlerin rolü hâlâ oldukça büyüktür.

Latin Amerika'nın çok sektörlü yapısını orta bir gelişme düzeyinde yer alan Avrupa ülkelerinin toplumsal yapısıyla karşılaştırmak tümden olanaksızdır. Bir yığın farklılığa karşın, belki Asya ve Afrika ülkeleriyle karşılaştırılabilir. Gerçekten de, gelişmekte olan çeşitli ülkelere ayrı ayrı sektörlerin, benzer modeller çerçevesinde kapitalist evrimin sürekliliği ve yoğunluğuna kesinkes bağlı olan farklı bir öneme sahip bulunduğu söylenebilir.

Üretici Güçlerin Gelişmesi

Üretici güçlerin gelişimini dünya ölçüsünde istatistik terimleriyle dile getirmek uzun bir süreden beri olanaklıdır. Tek nokta, düzeyini belirlerken, doğru yönetsel yaklaşımı bulmaktır. Örneğin, araba ya da radyo sayısı gibi göstergeler inandırıcı sayılamaz. Kimi «zengin» petrol üreticisi ülkeler araba sayısı bakımından birçok gelişmiş ülkeyi kat kat aşmıştır. Dünyada transistörlü radyoların sayısı okuma yazma bilmeyenlerin sayısını kat kat geride bırakmıştır. Gayrisafi Yurtiçi Üretim gibi göstergeler de işe yaramaz, çünkü bunlar genellikle dünya pazarlarındaki genel durumun ve madenlerin kira düzeyi ya da tekelci süper kârlar, turizm vb. gibi gelirlerinde etkisiyle biçimlenir.

Gayrisafi Yurtiçi Üretim'in sektörel dağılımı çoğu kez üretici güçlerin düzeyini değerlendirmekte kullanılan bir endekstir ve kimileri de buna dayanarak, bir zamanlar tarım ülkesi olan Latin Amerika ülkelerinin tarım-sanayi ya da sanayi-tarım ülkesi haline geldiğini öne sürüyorlar. Ama bu GYÜ, üretiminin yapısını ortaya çıkarmaz. 1977'de Latin Ameri-

Amerika sanayisinin etkinliğinin azaldığını ve dışsatım kaynaklarının kısıtlandığını gösteren bir olgu olduğunu belirtmek gerekir.

Latin Amerika bugün üretim alet ve araçlarının başta gelen net dışalımıcılarındandır ve görünür bir gelecekte bu durumun değişeceğine ilişkin bir belirti de yoktur. Bir örnekle açıklayalım: 1974–1975’de bölgenin en çeşitli sanayilerine sahip olan en büyük ülkelerinden Brezilya ile Meksika, dışsatımını yaptıklarından 7–70 kat daha fazla makine ve donatımı dışardan almışlardır. ⁽¹⁷⁾

Bir başka önemli olgu da, imalat sanayiinin üretimin dışsatım içindeki payı açısından Latin Amerika’nın başka gelişme bölgelerinin gerisinde kalmasıdır. Bazı Asya ülkelerinde (Tayvan, Hong Kong, Filipinler ve Singapur) yalnızca dış pazarlara yönelik emek-yoğun sanayilerin kurulması, bu bölgenin dünya bitmiş ürünler dışsatımı içindeki yapısını nicedir değiştirmiş bulunmaktadır. Latin Amerika’da da buna benzer oluşumlara raslıyoruz: Birçok ülkede dışalım karşılayacak sanayileri geliştirme eğilimi, bitmiş ürünlerin dışsatımını (her ne pahasına olursa olsun) hızla ilerletme istemlerine yol açmıştır. Ama dışsatım arttığı zaman bile, bu, ülkenin ekonomik durumunda bir düzelmeye göstergesi olmuyor, tersine kapitalizmde gelişimi zaten düşük olan gelir dağılımında bir kutuplaşmaya, iç pazarın temel gereksinim mallarında daralmasına ve lüks tüketim mallarında belli ölçüde genişlemesine neden oluyor. «Yalınayaklı» bir ülke ayakkabı satıcısı, «çıplak» bir ülke kumaş ve giysi dışsatımcısı ve yoksul bir ülke araba ve televizyon üreticisi olup çıkıyor.

Latin Amerika Kapitalizm Tipinin Açınımları

Latin Amerika’nın ekonomik bağımlılık altındaki uzun gelişmesine, bu gelişimin her yönünün çarpıtılması ve herşeyden önce artı-ürünün aslan payını yabancı sermayenin dışarıya satması ya da büyük toprak sahiplerinin dolaşımdan çekmesi, bu arada ancak küçük bir bölümünün oligarşinin tüketimine ve birikimine verilmesi olgusundan kaynaklanan, birikim sürecinin sürekli yavaşlatılması eşlik etmiştir. Yabancı sermaye başlıca bazı yerel gelir alanlarına yeniden yatırım yapmak yoluyla gelişme eğilimi göstermiştir. Latin Amerika Ekonomik Komisyonu’na göre, 1957–1965 arasında ABD’nin bölgedeki yatırımlarının % 59’u çokuluslu şirketlerin yerel kolları tarafından, % 24’ü bulundukları ülkede elde edilmiş borç ve kredilerden, topu topu % 17’si de yabancı kaynaklar ve ana şirketin fonlarından finanse edilmişti. ⁽¹⁸⁾ Arjantin Gazetesi Panorama, bu rakamı % 6 olarak veriyor. Bu arada kârların yaklaşık % 80’i geri dönmüştür. ⁽¹⁹⁾

Bu birikim mekanizmasının işleyişi, Latin Amerika ülkelerinde, kapitalist

⁽¹⁷⁾ «UN Yearbook of International Trade Statistics, 1976», c. 1, New York 1977.

⁽¹⁸⁾ «CEPAL. Estudio Economico de America Latina», 1970, s. 313.

⁽¹⁹⁾ «Panorama», 26 Ekim 1972.

ilişkilerin olgunlaşması ve genel ekonomik gerilik altında egemen ilişkiler durumuna gelmesi sonucunu vermiştir. Kimi araştırmacılar bu ilişkilerin görece olgunluğunu, orta bir gelişme düzeyiyle özdeşleştirdiler. Ama bu ikisi tamamen ayrı kavramlardır. Latin Amerika'nın yarım yüzyılı aşkın bağımlı kapitalizm yolundaki yürüyüşü, emperyalist piramidin genel kural olarak alttakilerin bırakın en tepeye, ara basamaklara bile yükselmesine olanak vermeyecek bir biçimde yapılanmıştır olduğunu gösteriyor. Bu nedendir ki, bağımlı kapitalizmin bunalımının özü, kesinlikle Latin Amerika'nın bu yoldaki gelişmesinin, bağımlılık ve gerikalmışlık birbirlerini karşılıklı koşulladıkları için onu tam bir çıkmaza, bir kısır döngüye getirmiş olmasında yatar.

Kıta, dev şirketlerin egemenliğindeki dünya kapitalist ekonomisinin çerçevesinde kaldığı sürece, güçlü sermaye her zaman güçsüzü bağımlılığı altına alacağı için, bağımsız gelişme hiçbir zaman olanaklı olmayacaktır. Bağımlılık, kaçınılmaz olarak zayıfın yağmalanmasını ve üretici güçlerinin gelişmesinin yavaşlamasını doğuracaktır. Ekonomik azgelişmişlik koşullarında genişletilmiş kapitalist yeniden-üretim süreci, görece gerilik ve bağımlılığın genişletilmiş yeniden-üretimi süreci haline gelir.

Lenin'in şu sözleri söylemesinin nedeni de tam budur: Bağımlılık ve gerilikten kurtulmak, «genel kural olarak ancak sosyalizmde mümkündür; kapitalizmde bu ancak kural dışı olarak ya da bir dizi başkaldırı ve devrim pahasına mümkün olabilir.» ⁽²⁰⁾

Elbette ki, Latin Amerika kapitalizminin olanakları tüketilmiş değildir. O, gelişmeyi hızlandırma ve gerilikten kurtulma yollarını çılgınca arayarak, genişlemeye çalışarak ve devletin yardımıyla ve onun zararına konumlarını güçlendirerek, kendini günün gerçekliklerine her yoldan uyurmaya çalışıyor. Ne ki, Lenin kapitalizmin emperyalist çağda çürüyüşünden söz ederken, şöyle bir uyarıda da bulunmuştu: «Bu çürüme eğiliminin kapitalizmi hızla gelişmekten alıkoyduğunu düşünmek hata olur. Alıkoymaz. Emperyalizm çağında sanayinin bazı dalları, burjuvazinin bazı kesimleri ve bazı ülkeler az ya da çok güçlü bir şekilde bu eğilimlerden birini, bir ötekini gösterirler.» ⁽²¹⁾ Bunun örnekleri Latin Amerika'da kolaylıkla bulunabilir: Meksika'da savaş sonrasındaki «gelişim patlaması»nı ya da Brezilya'daki son zamanların «ekonomik mucizesi»ni anımsatmak yeter. Ama bütün sorun, bu kural dışı durumların Latin Amerika'da geçmişte de meydana gelmiş olması ve son çözümlemede bunların yalnızca kuralı doğrulamasıdır. Yüzyılımızın ilk çeyreğinde Arjantin'in gösterdiği sıçrama kıta tarihindeki en güçlü ilerlemeydi. Lenin, «Emperyalizm Üzerine Notlar» kitabında, 1905'de Arjantin'in dünya ticaretindeki payının % 2'ye yaklaştığını vurguluyor. 1926 ve 1927'de bu oran % 2,6'ya ulaştı

⁽²⁰⁾ V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 22, s. 338.

⁽²¹⁾ Agy., s. 300.

ama 1975'de ancak % 0,3 dolayındadır. Arjantin bugün tüm tarihinin en derin ve en uzun yapısal bunalımının pençesine düşmüştür.

Bu, bağımlı kapitalizmin nesnel yasalarının bir sonucundan başka bir şey değildir: Bir ülke emperyalist tekellerin etkisi altında ne denli hızlı gelişirse, toplumsal-ekonomik yapısında çözülmez çelişkilerin ve engelliyici unsurların birikimi o denli büyük olur, bağımlılık ve gerikalmışlık engeli o denli aşılmaz zor bir durum alır. Arjantin'in yüzyılın başlarında, yabancı sermayenin etkisi altında yaptığı atılım, ülkeyi İngiltere'nin daha sonra da ABD'nin «ticari sömürge»ne dönüştürdü. Kırdaki prekapitalist ilişkilerin korunmasını, ulusal sermayeye «gem vurulması»nı, yoğun kâr transferini ve üretici güçlerin gelişmesindeki yavaşlamayı doğuran da bu olmuştur. Brezilya'nın altmışlı ve yetmişli yıllarda çokuluslu şirketlerin denetiminde gösterdiği hızlı gelişme, bugün toplumunda giderek büyüyen bir bunalım biçimini almıştır.

Latin Amerika ülkelerinin kapitalist dünya sistemi içindeki özgül konumları üzerindeki incelemeyi toparlamak için, bu ülkeleri görece olgun bir bağımlı kapitalizmin ekonomik bakımdan az gelişmiş ülkeleri olarak tanımlayabiliriz. Elbette ki, bu tanımlama tüm öteki tanımlamalar gibi, Latin Amerika kapitalizminin tüm özgül özelliklerini ve ilişkilerini yansıtmaya yeterli taşıyor. Ama, gelişmenin temel etkenini – ekonomik bağımlılık – ve ana sonucunu – ekonominin dünya ekonomisine oranla geri kalmışlığını, ve yan konumunu – gösteriyor.

Kimi araştırmacılar, «bağımlı kapitalizm» terimine karşı çıkıyorlar. Ve neden olarak da bir yandan bu terimi, onu yanlış bir öze dolduran ve hatalı sonuçlar çıkaran «yeni sol»un ortaya attığını ileri sürüyorlar; öte yandan da bağımlı kapitalizme karşı savaş çağrısının bağımsız kapitalizmi getirme isteği olarak anlaşılabilceğini ileri sürüyorlar. Bunun, konunun özünden çok, sözcükler üzerinde yürütülen bir tartışma olduğu açıktır.

Bağımlı kapitalizm üzerindeki Marksist çalışmalar, işçi sınıfının doğru devrimci strateji ve taktiklerinin saptanmasına bir katkı olabilirler ve olmalıdır da. Ancak bu, özel bir çözümleme gerektiren bir konudur. Politik ve toplumsal güçlerin dizilişi ve ulusal özgüllükler olayların seyri üzerinde açıktır ki, büyük bir etki yapar. Ben yine de, bu bağlamda, Latin Amerika kapitalizminin görece olgunluğundan ve bağımlılığından kaynaklanan ve Latin Amerika'yı kapitalist dünyanın tüm öteki bölgelerinden, onu oluşturan tüm öteki ülke tiplerinden ayırdığına inandığımız ana noktayı belirtmenin zorunlu olduğu düşüncesindeyim: Bölgede kurtuluş sürecinin ilerleyişi için özellikle elverişli koşullar biçimlenmektedir, çünkü burada çağımızın iki devrimci akımı – ulusal kurtuluş hareketi ve proletaryanın sınıf savaşımı – başka yerlerde olduğundan daha büyük bir ölçüde tek bir akım halinde biraraya geliyor.

Gelişmiş Sosyalizmin Politik Sistemi

1978 yılı sonunda, Prag'da, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisine bağlı «Sosyalizm Kuruluşu Sorunları Komisyonu» tarafından örgütlenen «Sosyalist toplumun politik sisteminin çağdaş sorunları» konulu bir uluslararası teorik sempozyum yapıldı. Bu sempozyumun çalışmalarına sosyalist ülkelerden şu bilginler ve parti görevlileri katıldılar: Bulgaristan Bilimler Akademisi'ne bağlı Çağdaş Toplumsal Teoriler Enstitüsü sekişyon yönetmenlerinden V. Zaharov; Macaristan Sosyalist İşçi Partisi MK'ne bağlı Yüksek Siyasal Bilgiler Okulu kürsü yönetmenlerinden Prof. Y. Hadasz; Demokratik Alman Cumhuriyeti Bilimler Akademisi'ne bağlı Devlet ve Hukuk Teorisi Enstitüsü direktörü Prof. W. Weichert; Küba Komünist Partisi MK'ne bağlı «Öğretim, Bilim ve Kültür» sekişyonu yönetmeni ve KKP MK üyesi Jose Felipe Carneado; Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK'ne bağlı Parti Tarihi Enstitüsü şube yönetmenlerinden B. Ligden; Polonya Birleşik İşçi Partisi MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Temel Sorunları Enstitüsü şube yönetmenlerinden, Polonya Bilimler Akademisi aday üyesi, PBİP MK aday üyesi A. Lopatka; PBİP MK'ne bağlı İdeolojik-Eğitşel Çalışmalar şubesi sorumlu görevlilerinden V. Nosek; Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Ekonomik ve Toplumsal Gelişme Yüksek Konseyi'nin Ekonomik Araştırmalar Merkez Enstitüsü'ne bağlı Finans, Fiyat ve Kredi Enstitüsü bilimsel direktörü Prof. A. Şesan; SSCB Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Enstitüsü'nde kürsü yönetmeni Prof. İ. P. İlinski; Çekoslovakya hükümetine bağlı Devlet Yönetimi Enstitüsü direktörü Doçent Y. Meçi; Çekoslovakya Komünist MK «Propaganda ve Ajitasyon» şubesi danışmanlarından Y. Matejiçek. Sempozyumun çalışmalarına, ayrıca, «Sosyalizm Kuruluşu Sorunları Komisyonu» üyeleri olarak, Bulgaristan Komünist Partisi MK üyesi ve dergimiz Yazı Konseyi üyelerinden Prof. G. Girginov; dergimiz Yazı Konseyi üyesi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nden Doçent K. Lipkoviç; dergimizde Küba Komünist Partisi'nin temsilcisi Manuel Diaz Menendez; Polonya Birleşik İşçi Partisi MK aday üyesi ve dergimiz Yazı Konseyi üyelerinden V. Klimczak; Romanya Komünist Partisi Merkez Denetleme Komisyonu üyesi, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi aday üyelerinden ve dergimiz Yazı Konseyi üyesi B. Zahrarescu; Çekoslovakya Komünist Partisi MK üyesi, dergimiz sorumlu sekreteri Doçent P. Auersperg katıldılar.

Sempozyuma katılanlar başlıca şu sorunlar üzerinde durdular:

- Sosyalist toplumun politik sistemini inceleme metodolojisi;
- Sosyalizmin politik sistemini yetkinleştirme, sosyalist demokrasiyi derinleştirme yol ve biçimleri;
- Sosyalizmin politik sisteminde komünist partisinin durumu ve rolü.

Sempozyum, «Sosyalizm Kuruluşu Sorunları Komisyonu» Başkanı K. Lipkoviç'in bir konuşması ile açıldı.

Aşağıda, sempozyuma katılanların yaptıkları konuşmaların bir özetini sunuyoruz.

Genel ve Özel

«Sosyalist toplumun politik sistemi (örgütü)» kavramının içeriği nedir? Olgun sosyalizm ve komünizm kuruluşu evresinde bu sistemin gelişmesi ne gibi çizgilerle kendini gösterir? Bu nitelik çizgilerinin, sosyalizmin politik üstyapısını kurma ve geliştirmede genel yasallıklardan söz etmeye olanak verecek tek ve içsel bir içeriği var mıdır, ya da pratiğin bu konuda sağlam ölçütler vermediğini mi söylemeliyiz?

G. Girginov şunları belirtti: «Politik örgüt» ve «politik sistem» kavramları, genellikle birbirine çok yakın ya da birbirini bütünlük biçimde kullanılıyordu. Ama son zamanlarda, «politik sistem» kavramı yeğlenir oldu. Bana kalırsa, bunda, sosyalist topluluk ülkelerinde politik gerçeğin kendisinde oluşan değişimlerin etkisi var. Öyle ki, gelişmiş sosyalizmi kurma ve yetkinleştirme aşamasının dengi olan politik üstyapı, karakteristik çizgi olarak, ilkönce kendisini oluşturan kurumların ve ilişkilerin daha yüksek düzeyde organik karşılıklı bağlantısıyla, sonra da çok daha etkin ve verimli işleviyle kendini gösteriyor. Politik sistem kavramı, sosyalizmin politik alanına ilişkin yukarıda sözünü ettiğimiz çizgilerini, bütünsellik ve dinamizmini dile getiriyor, onun «eylemsel» nitelikli elemanlarını yansıtır.

Bence, bu yaklaşımla, sosyalizmin politik sisteminin, başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçileri, onların irade ve çıkarlarını dile getiren kurumlar sıfatıyla komünist partisi, sosyalist devleti ve toplumsal örgütleri konu edinen tüm politik ilişkiler kompleksi olarak tanımlanması benimsenebilir.

Komünist partisinin ve sosyalist devletin reel politik rolü, politik sistemin bütün diğer elemanlarından kıyaslama kabul etmeyecek kadar daha yüksektir. Parti ve sosyalist devlet, bu anlamda, politik sistemin en önemli ögesini, sosyalist toplumun yönetim mekanizmasının özünü oluşturlar.

W. Weichelt şöyle bir tanımlama yaptı: Sosyalist toplumun politik örgütü, toplumsal ve devletsel örgüt ve dairelerden, aynı zamanda bunlar arasında belirli normlar ve geleneklerle ayarlanmış ilişkilerden oluşan dalbudak bir sistemdir. İşçi sınıfı, Marksist-Leninist partinin yönetmenliği altında, bu sistem yoluyla kendi politik erkini gerçekleştiriyor, diğer sınıf ve katmanlarla bağlaşmasını sağlamlaştırıyor, sosyalist toplumun bir bütün olarak gelişmesini planlı biçimde yönetiyor, onu güçlü bir savunur

ile güven altına alıyor ve insanlar arasında sosyalistçe ilişkileri oluşturuyor.

DAC'nde sosyalist toplumun politik örgütü şu öğelerden oluşuyor: İşçi sınıfının ve tüm emekçi halkın partisi olan ve politik örgütün çekirdeğini oluşturan Almanya Sosyalist Birlik Partisi (ASBP); gelişmiş sosyalizm kuruluşunun ve komünizme doğru geçişin ana aracı olan devlet; işçi sınıfının ve ASBP'nin yönetmenlik rolünü tanıyan, halkın belirli katmanlarının sosyalizm kuruluşuna katılmaya çekilmesinde azımsanmaz bir katkısı olan diğer dost partiler; emekçilerin, kendi çıkarlarını dile getiren ve politik eğitimde önemli bir okul hizmeti gören yığın örgütleri (Alman Hür Sendikalar Birliği, Alman Hür Gençlik Birliği vb.); parti üyelerini, yığın örgütlerini ve diğer bütün halk kategorilerini, emekçilerin özellikle bilim ve kültür alanında özgün mesleksi ilgilerine göre kurulmuş gönüllü birlik ve derneklerini (yaratıcılar birlikleri vb.) kapsayan bir sosyalist halk hareketi olarak DAC Ulusal Cephesi; kuruluşlarda, kurumlarda ve dairelerdeki emek kolektifleri, emekçilerin çeşitli örgütleri (okullarda anababa komiteleri vb.)

Sosyalist politik örgüt sürekli olarak gelişir ve bu süreci toplumsal-ekonomik altyapının olgunluk derecesi belirler. Bu temelin yansıması olarak, politik örgüt, gelişmesiyle birlikte, sözkonusu temelin elemanları arasındaki ilişkilerin yetkinleştirilmesinde etkin bir rol oynar, bütün sosyalist toplumsal ilişkiler toplamının daha öte oluşmasını etkiler. DAC'nde sosyalist toplumun politik örgütü, sosyalizmin genel yasallıklarına uygun olarak sürekli yetkinleşmekte olan proletarya diktatörlüğü sisteminin gelişmesinde bir aşamadır.

P. Auersperg şunları söyledi: Dialektik materyalist tarih anlayışı, maddesel nimetleri üretme tarzının tüm toplumun politik sistemi üzerinde kesin bir etki yaptığı noktasından yola çıkar. İşte toplumun politik sisteminin iç niteliği ve gelişme yasallıkları anlayışının anahtarını da bu diyalektik materyalist tarih görüşü verir.

Doğal olarak, Marksizm-Leninizm, politik sistemdeki bütün değişimleri doğrudan doğruya ve tekyanlı olarak ekonomik süreçlerle bağlama düşüncesinden uzaktır. Bir kere, daha vaktiyle Marksizm-Leninizm klasikleri, şu ya da bu ülkenin politik kurumlarının eylemi üzerinde, ekonominin yanı sıra diğer birçok etkenlerin – ülkede kurulu politik yaşam gelenekleri, halkın ulusal bileşimi, egemen durumdaki moral, hukuk anlayışı, uluslararası durum vb. – büyük bir etki yaptığını inandırıcı biçimde kanıtlamışlardır. Dünyanın çabuk değişen ve alaca-bulaca çağdaş politik tablosunda, bu etkenler dikkate alınmadan, birçok olgu ve görüngünün açıklığı kavuşturulması olanaksızdır.

İkincisi, Marksizm-Leninizm, teoride ve pratikte, devletin ve diğer politik kurumların göreceli bağımsızlığının, bunların toplumsal-ekonomik yaşam

üzerindeki aktif terş etkisinin dikkate alınması gerekliliğini belirtiyor. Ve V. İ. Lenin şöyle diyor: «Politikanın ekonomi üzerinde üstünlüğü olmasın, olamaz. Bunun tersini düşünmek Marksizm'in alfabesini unutmak demektir» (1) Lenin'in bu düşüncesinin, «sol»ların politikayı komuta gücü sayan iradeci teziyle hiç bir ilişkisi yoktur. Sözkonusu olan, politikanın, ekonomik gelişme gereksinimlerini dile getirirken, bir yandan onu aktif olarak etkileyeceğidir.

Peki, gelişmiş sosyalizmi kurma ve yetkinleştirme evresinde politik sistemin ne gibi ayırdedici çizgileri vardır?

Sosyalist toplumu oluşturan bütün sınıf ve grupların toplumsal-ekonomik, politik ve ideolojik temel çıkarlarında birlik sağlanmış olması, belirli bir evrede politikada ağırlık noktasının bu sınıf ve grupların çıkarlarını uyumlaştırma ve bütünleştirme üzerine kaydırılmasına yol açıyor. Bu da kendi yönünden politik yönetmenlik biçim ve yöntemlerinin ona göre yeniden kurulmasına yol açıyor. Devlet alanında, bu durum, proletarya diktatörlüğü devletinden, adım adım tüm halkın devletine doğru geçilmesinde ve bu genel halk devletinin eyleminin yetkinleştirilmesinde kendine gösteriyor.

Toplumsal gelişmede politik yönetmenlik, direktife dayalı dolaysız etki yöntemlerini yığınların yaratıcılığına güven ile gitgide daha büyük ölçüde bağdaştırıyor, çünkü politik kararların ancak en geniş halk katmanlarının bilinçli ve aktif katılımıyla yaşama geçirilebileceği söz götürmez. Sosyalist toplumun iç niteliğine tümüyle uygun biricik örgüt biçimi olan sosyalist demokrasiye geliştirme yönündeki açık eğilim de bundan ileri gelmektedir. Bu demokrasi hem politik, hem de ekonomik alanı kapsamaktadır.

Sonuncusu, Marksist-Leninist partinin yönetmenlik rolünün artması gibi çok önemli bir nitelik çizgisini de belirtmeden geçemeyiz. Bu parti, toplumsal gelişmenin perspektiflerini ve en yakın ereklere, bunların ardıcılığını ve gerçekleştirilme yollarını belirleme işi üzerinde günden güne artan bir çaba gösteriyor.

K. Lipkoviç şunları belirtti: Toplumsal politik sistemini bilimsellikte kavramada tarihsel yöntem de önemli bir rol oynuyor. Bilindiği üzere, toplumun gelişme sorunlarının incelenmesinde idealist ve metafizik yaklaşım burjuva biliminin karakteristik bir çizgisidir. Bu yaklaşım, politik sistemin incelenmesinde, üstyapının ekonomik ve sınıfsal ilişkilerden koparılmasına, ilkelerin, sosyalist ve burjuvasal politik sistemler arasındaki niteliksel ayrımların örtbas edilmesine, politik sistem üstüne, genellikle demokrasi üstüne nice «evrensel modeller» aranıp kalıplanmasına yol açıyor.

Tarihe dayanma istemi Marksist-Leninist metodolojinin değişmez çiz-

(1) V. İ. Lenin. Toplu Yapıtlar, c. 42, s. 278.

gisidir. Komünistler, Marksist-Leninistler, politik sistem ve süreçleri, değişmez bir şey olarak değil, somut-tarihsel koşullar içinde doğan ve bu koşulların damgasını taşıyan bir olgu olarak irdeliyorlar. Her politik örgütü toplumun karakteri ve gelişme derecesi belirler; öyle ki bu sistemdeki önemli değişimler hep toplumun öteki kesimlerinde, öncelikle alt-yapısındaki değişimlerle bağlıdır. Ne var ki, politik sistem, göreceli bağımsızlığı gereğince, belirli koşullar altında gerçeklikten ileri gidebilir, ya da tersine olarak, politik ve toplumsal sarsıntılarla dolu olan toplumsal gelişmenin gereksinimlerinden geri kalabilir. Bu dediğimizi, işçi sınıfının erke gelmesinden ve tutunmasından sonra belirli hataların işlendiği bazı sosyalist ülkelerin deneyimi kanıtlamaktadır. Nitekim, Macaristan'da, politikada dogmatik, revizyonist, milliyetçi sapınçların ağır bastığı 1956 yılında çok karmaşık bir durum meydana geldiği ve bunun politik sistemde ve tüm toplumsal yaşamda ciddi çarpıklıklara yol açtığı bilinmektedir.

Bugün yeni toplumu kurma çalışmalarının çok karmaşık uluslararası koşullar altında geçmekte olduğunu da dikkate almak gerekiyor. Batı'daki gerici çevreler, insan haklarını savunma bahanesi ardına gizlenerek, sosyalist ülkelere ağır saldırılarda bulunuyor, ideolojik kundakçılık eylemlerini genişletiyor, sosyalist toplumu «içinden» baltalama eylemi yürütmeye çalışan elemanları her araçla destekliyorlar. Partimiz politik örgüt sorunlarını çözerken bütün bunları dikkate alıyor. Sosyalist demokrasinin gelişmesi, küçük sayıda olsalar da varlıklarını hâlâ sürdüren, yeni toplum kuruluşuna karşı gelen elemanların ayakları altından toprağı kaydırıyor ve aynı zamanda tüm dünyada sosyalizmin çekim gücünün artmasına, kapitalist ülkelerde ilerici; devrimci güçlerin konumlarının sağlamlaşmasına yardım ediyor.

Y. Matejiček şöyle dedi: Tarihe dayanma yönteminin uygulanması, sosyalizmin politik sisteminin, ÇSSC, SSCB ve diğer reel sosyalizm ülkelerinde politik kuruluş pratiğinde ortaya çıkan sistemin oluşma ve gelişme genel yasallıklarının belirmesine olanak veriyor. Bu yasallıkları şöyle sıralayabiliriz: Politik sistemin toplumsal temeli olarak, işçi sınıfının emekçi köylüler ve diğer emekçi katmanları ile bağlaşmasının güçlendirilmesi; sosyalist ve komünist dönüşümlerin temel aracı olarak sosyalist devletin rolünün artırılması, ekonominin, bilimin, eğitimin ve kültürün yönetilmesinde devlet aygıtından gitgide daha dolgun ve etkin biçimde yararlanılması; olgun sosyalizmin politik sistemini oluşturan bütün öğelerin uyumlu gelişimi; kişiye, kişiliğin politik önemine – deyim yerindeyse – boyutlar kazandırılması, yani her şeyden önce toplumsal-politik yaşamın her alanına kişinin katılımı konusunda çok daha geniş olanaklar yaratılması. Bunun da, kişinin, sosyalist topluluk ülkelerinde anayasaya dayalı hak ve ödevlerinin epeyce zenginleştirilmesinde, bu hakların maddesel güvencelerle daha dolgun biçimde sağlanmasında ifadesini bulduğu kendiliğinden anlaşıyor.

Jose Felipe Carneado şöyle konuştu: Küba devriminin düşmanları, ülkemizin girdiği sosyalist gelişme yolunun, sözde Küba'nın karakterine uymadığını, kendisine zorla dayatıldığını söylüyor; ya da Küba deneyinin, sözde Marksist-Leninist politik teoriyi yalanladığını savlıyorlar. Küba Komünist Partisi Birinci Kongresi'nin ideolojik çalışma sorunlarına ilişkin kararında, bu gibi uydurmaların içyüzünü açığa vurmanın partimiz için önemli bir ödev olduğu belirtildikten sonra, «devrimimizin, tarihsel gelişmeyi peşinen belirleyen yasalara dayalı bir bilinçli eylemin sonucu olduğunu, sosyalist karakterinin de bu yasaların ardıcıl biçimde simgelenmesinden ileri geldiğini bilimsellikte kantılamalıyız» deniliyor. (2) Küba'da kurmakta olduğumuz toplum, hiç de sosyalizmin kendine özgü bir «model»i değil, bilimsel sosyalizmin pratik olarak simgelenmesi ve Marks, Engels, Lenin'in fikirlerinin dirimini yitirmeyen bir yaşamsal güce sahip olduğunun yeni bir kanıtıdır.

Bu düşüncüyü *P. Auersperg* ve *K. Lipkoviç* de desteklediler.

Gerçi, diye devam etti *P. Auersperg*, bütün sosyalist ülkeler için ve bu ülkelerin bütün gelişme aşamaları için, en küçük ayrıntılarına kadar uyarlanmış, ideal denilebilecek bir politik sistem «model»i yoktur ve olamaz. Ama sosyalizmin politik sisteminin bazı çizgilerinin genel anlam ve kapsamını büsbütün yadsıyarak başka bir aşırılığa düşmek de olur iş değildir. Böyle çizgiler vardır ve bunlar reel sosyalizmin uluslararası deneyiminde, bu bu arada ÇSSC'nin deneyiminde de kendini göstermektedir. Bilindiği üzere, ülkemizde 1968–1969 yılı bunalımlı gelişme döneminde, sosyalizmin Çekoslovakya'ya özgü bir «modeli»ni yaratma gerekliliği bahanesi altında sözkonusu çizgilerin yadsınması, ülkemizde politik erk sistemi içinde işçi sınıfının konumlarının zayıflamasına yol açtı ve halkımızın sosyalist kazanımlarını tehdit eder bir nitelik aldı. Bu deneyim de, yeni düzeni oturtup sağlamlaştırmanın, işçi sınıfının yönetsel konumlarını güçlendirmenin, ideolojik ve teorik bakımdan, ancak «ulusal sosyalizm ve komünizm» saplantısının giderilmesiyle olanaklı olabileceğini kanıtladı.

K. Lipkoviç şunu ekledi: Kapitalist dünyadaki devrimci güçlerin şu ya da bu ülkenin ulusal özelliklerine, politik geleneklerine, ekonomik, bilimsel-teknik gelişme derecesine en çok uygun düşecek bir politik örgüt biçimi yaratma istekleri elbette anlaşılır şeydir. Ama tarihsel uygulama, şu ya da bu ülkede sosyalist devrim hangi somut biçimde yapılsa yapılsın, bu devrimin en önemli bileşen bölümünün, etkin yapısında, reel olarak işçi sınıfının, emekçi halkın eline geçmesine temel olan köklü dönüşümlerden oluştuğunu gösteriyor. Sosyalist ülkelerin deneyimi, yeni teorik ve politik görüşlerin yaratılmasına engel olmak şöyle dursun, bu zorlu davada başarıya ulaşılmasına yardımcı oluyor.

(2) «Küba Komünist Partisi'nin Birinci Kongresi», Moskova, 1976, s. 515.

Sempozyuma katılanlar, bugün, sosyalist topluluk ülkelerinde, gelişmiş sosyalizmin politik sisteminin kuruluşundan söz edilmesine olanak verir karakterde süreçlerin var olduğunu belirttiler. Peki, bu süreçlerin özü nedir? Ve bunlar çeşitli sosyalist ülkelerin politik kuruluş kesitinden nasıl geçirilmektedir?

I. P. İlinski şunları belirtti: Sosyalizmin politik sisteminin gelişmesinde ağır basan eğilim sosyalist demokrasinin geliştirilmesidir. Biz bunu, sosyalist devletin, derinine demokratik niteliği ile emekçilerin ülke yönetimine katılımını gerçekleştirmenin başlıca aracı haline gelen devletin eyleminde de görüyoruz. Devlet erki, bugün, sosyalist halk egemenliğinin, yani işçi sınıfı başta olmak üzere emekçilerin egemenliğinin başlıca biçimidir.

Sosyalist devletin derinine demokratik karakteri, V. İ. Lenin'e, bunun artık kendi anlamında devlet değil, «yarı devlet», «ölmeye yüz tutan devlet» olduğu yolunda bir sonuca varma olanağı verdi. ⁽³⁾ Lenin'in çıkardığı bu sonuç, bazan, sosyalist devrimin utkusundan ve kazanımlarının pekiştirilmesinden sonra, devletin rolünü azaltma ve işlevlerini kısıtlama yolundan yürümesi gerektiği biçiminde yorumlanıyor. Oysa partimizin ve aynı zamanda diğer kardeş sosyalist ülkelerin deneyimi böyle bir yaklaşımın tutarsız olduğunu gösteriyor. Gerçekten, L. İ. Brejnev yoldaş şöyle diyor: «Tarihsel deneyim, sosyalist devletin rolünün ve egemenliğinin zayıfladığı yerde, anarşi ve kendiliğindengelmelik elemanlarının arttığını, sosyalizmin kazanımlarının tehlikeye düştüğünü gösteriyor.» ⁽⁴⁾

Devletin eyleminde demokratik temeli geliştirmeyi belirsiz sürelerle «erteleyen»ler de sosyalizm davasına büyük zarar veriyorlar.

Sorarız, sosyalist devleti güçlendirme çizgisinden yürümek, devletin ölmeye yüz tutması perspektifi ile çalışmakta midir? Marks, Engels, Lenin, ancak komünizmin yüksek evresinin gerçekleştirilmesiyle devletin ölüp gideceği ve komünist toplumsal özyönetim sisteminin oluşacağı düşüncesindeydiler. V. İ. Lenin, «üstün gelen sosyalizmin tam komünizme dönüşmesine kadar da devleti tanıma»nın ⁽⁵⁾ sosyalistler için tartışma konusu olamayacağını söylüyordu. Reel sosyalizmin pratiği bu çıkarsamanın sağlam bir temele dayandığını gösteriyor. Bu pratik, aynı zamanda, çağdaş dönemde sosyalist devletselliği geliştirmede ana doğrultunun, devlet kurum ve dairelerinin çalışmasında demokratik temeli daha öte açındırmak, bunların yönetimine, ekonomik ve kültürel kuruluşun yönetimine emekçilerin etkinlikle katılımını sağlamak, devlet aygıtını yetkinleştirmek ve bu aygıtın faaliyet üzerinde halk denetimini artırmak olduğunu doğruluyor.

⁽³⁾ Bak: V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 33, s. 18, 19, 24, 42, 66.

⁽⁴⁾ L. İ. Brejnev, Lenin'in Yolundan, Moskova, 1970, c. 2, s. 443.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 30, s. 20.

V. Zaharov şöyle dedi: Pratiğe dayanarak biliyoruz ki, yeni, sosyalist devletin yaratılması, sosyalizmin tümel politik sisteminin oluşturulması, onyılları kapsayan, hem iç, hem de dış etkenlerle koşullu olan sürekli bir süreçtir. Yeni devlet, ölmeye yüz tutmadan önce, boy atmalı, gelişmeli, olgunluk evresine varmalıdır. «Bir an önce ölüp giden», yeni devlet, proletarya devleti değil, eski, burjuva devletidir. Proletarya diktatörlüğü devletine gelince, bu önce yasal olarak tüm halkın devletine, proletarya diktatörlüğü sistemi de tüm halkın politik örgütüne dönüşmektedir.

Devletin ölüp gitmesini devlet işlevlerinin toplumsal işlevlere dönüşmesi süreci olarak, toplumsal özyönetimin kendine özgü biçimde devleti yutması olarak tasarlayan görüşlere aklımız yatmıyor. Bu tasarımla, toplumsal özyönetim, ister istemez, daha yüksek ve ilerici toplumsal örgüt tipi olarak, daha düşük ve az gelişkin tip durumuna itilen devletsel yönetime karşı konuluyor. Böyle anlaşılan toplumsal özyönetim neredeyse devletin dışında bir yerde ortaya çıkıp oluşuyor ve devletin zararına geliyor. Ve sanki boy atması için gerekli yaşamsal özsuğu, ölüp gitmekte olan adım adım bütün işlevlerinden yoksun ettiği devlet organizmasından alıyor.

Ben, devlet aygıtının, emekçilerin özyönetimine, dolaysız demokrasiye karşı konulmasını doğru bulmuyorum. Özcesi, devletselliğin komünist toplumsal özyönetime dönüşmesinin aslı, sosyalist demokrasinin geliştirilmesidir.

Ülkemizde, dedi *Jose Felipo Carneado*, tüm erk emekçi halka aittir. Emekçi halk, bunu, dolaysız olarak, halk egemenliği kurulları ve kurulların temel olduğu diğer devlet organlarıyla gerçekleştiriyor. Emekçilerin erki, işçi sınıfı ile köylüler, kentli ve köylü diğer emekçi katmanları arasındaki sağlam bağlaşmaya dayanıyor. Bu bağlaşmada yönetmenlik rolünü işçi sınıfı ve bu sınıfın Marksist-Leninist öncüsü olan Küba Komünist Partisi oynuyorlar.

Devlet, eyleminde toplumsal ve yığınsal örgütlere dayanıyor. Bu örgütler, diğerlerinden başka, kendilerine anayasanın ve yasaların verdiği diğer bazı devletsel işlevleri de dolaysız olarak yerine getiriyorlar. Ve kendi saflarında halkın çeşitli çevrelerini birleştiriyor, onların özgöl çıkarlarını temsil ediyor ve bu katmanları sosyalizm kuruluşu sorunlarının çözümüne, sosyalist toplumu güçlendirme ve savunma çalışmalarına katılma yöneltiyorlar.

Devlet organlarının eylemi, sosyalist demokrasi, bir yerden yönetim ve demokratik merkezlik ilkeleri temeli üzerinde kuruluyor ve geliştiriliyor. Ve bu demokratik kuruluş, devletin alt basamak organlarının üst organlara bağlı olmasında, fikir ileri sürme ve tartışma özgürlüğünde, eleştiri ve özeleştiri, aynı zamanda tüm devlet organlarında azınlığın çoğunluğa bağlı olmasında kendini gösteriyor.

Bütün halk demokrasili ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, halkvekilllerimiz ve her düzeyde halk egemenlik kurulları delegelerimiz kendi seçmenleri karşısında hesap veriyorlar ve seçmenleri kendilerini bu görevlerden geri alma hakkına sahip bulunuyorlar. Halk yığınları devlet organlarının eylemini denetliyor; halkvekilleri ve delegeler ise, profesyonel parlamentocu olmadıkları için, yasama organlarındaki çalışmalarını karşılığı olarak ücret almıyorlar.

B. Ligden, konuşmasında, sosyalist devletin ve MHC'nde politik sistemin kuruluş özellikleri üzerinde durdu. Ve özetle şunları söyledi: Bu kuruluş, pratikte, üstyapı öğeleri olarak halk devletin, devrimci halk partisinin, bazı toplumsal örgütlerin meydana getirilmesi ve güçlendirilmesiyle başladı. Bu politik yapı, gerikalmış durumdaki ekonomik altyapıya ve devrimi izleyen yıllardaki Moğolistan toplumunun toplumsal yapısına oranla nitel bakımdan yeni bir karakter taşıyordu. Ama MDHP'nin en geniş emekçi yığınları tarafından dört elle desteklenmesi ve partinin esnek politikası sayesinde, Moğolistan toplumunun ilerici politik örgütü toplumsal ve ekonomik altyapıdan kopmadıktan başka, bunların sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasında güçlü bir kaldıraç rolü oynayabildi. Bu süreç elbette epey uzun sürdü, adım adım gelişti. 1950 yılları sonunda arat'ların (hayvanbakıcı emekçi köylüler) kooperatiflerde birleştirilmesiyle ülke ekonomisinde örgüt ayrılığı durumu giderildi. Şimdi toplumun temeli, iki dost sınıftan – işçi sınıfı ve kooperatif arat'ları ve aynı zamanda halk aydınları – oluşmaktadır.

Köklü dönüşümler sonucu olarak politik örgütün eyleminde önemli değişimler gerçekleşti. Örneğin, devletin, erkten uzaklaştırılan sömürücü sınıfları direnişini kırma işlevi durdu; artık proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünün bir türü olarak emekçi arat'lar devletin kerte kerte işçi sınıfı diktatörlüğünün devletine dönüşmesi süreci başladı.

Ülkemizin halen içinde bulunduğu aşamada, yani sosyalizmin maddesel-teknik temelini kurmayı tamamlama aşamasında, politik sistemin yeni nitelik çizgileri ve özellikleri beliriyor: Birincisi, bu sistem kerte kerte genel halk kapsamlı bir karakter kazanıyor, çünkü MHC'nin toplumsal-sınıfsal yapısındaki değişimler, sınıfların ve toplumsal grupların yakınlaşmalarına yol açıyor. İkincisi, kültürel yükseliş düzeyi, yığınların bilinç düzeyi, sosyalist demokrasinin derinleşmesine doğru götürüyor.

V. Klimçak, yaptığı konuşmada, bilimsel-teknik devrimin sosyalist toplumun politik sistemi üzerindeki etkisi sorununu ortaya attı ve şunları ekledi: Örneğin, bilimsel-teknik devrimin sonuçlarından biri olarak işçilerin ve diğer kol emekçilerinin tinsel düzeyi yükseliyor ve bu emekçiler toplumsal işlerin yönetimine daha geniş ölçüde ve daha etkin olarak katılıyorlar.

Öte yandan bilimsel-teknik devrim, yönetimde ve işletmecilikte kararlar alma durumundaki kişilerin nitelik, mesleksel bilgi ve yeteneklerinin epeyi yükseltilmesini gerektiriyor ve bu istem, bir bakıma, kararlar alınması sürecine geniş yığınları çekme konusunda belirttiğimiz eğilimle çelişiyor. Bizim ülkelerimizin pratiği, bazı burjuva teorisyenlerinin ve revizyonistlerin ileri sürdükleri sakıncanın, yani birbirini dışlayan seçeneğin (ya demokrasi, ya da yönetim yeteneği) doğru olmadığını gösteriyor. Ne var ki, bu dediğimiz, şimdiki aşamada, sosyalizmin ve demokrasinin daha yüksek gelişimi aşamasında, toplumu yönetme alanında kaliteyi ve etkinliği nasıl artıracığımızı apaçık kavradığımız anlamına gelmez. İçtenlikle söylemeliyiz ki, bizim bilimimiz, sözünü ettiğimiz çelişkiyi ampirik (görgüye dayalı) biçimde değil, bilince dayalı olarak gidermeye elverecek yeterince derin ve edimsel önerilerde bulunabilecek durumda değildir.

Diğer söz alanlar, halkı temsil organlarını yetkinleştirmenin, devlet yönetiminde ve toplumsal yaşamın yönetiminde bunların rolünü artırmanın, sosyalizmin politik sisteminin en önemli gelişme eğilimlerinden biri olduğuna işaret ettiler.

Y. Meçi şunları söyledi: Çekoslovakya'da ulusal komiteleri adını verdiğimiz yerel temsil organları sosyalizmin politik sisteminde önemli bir halka oldu. Bu komiteler, sosyalist toplum koşullarında, en önemli sorunlarda topluca görüşme ve karar almayı emekçi yığınlarının, seçmenlerin karşısında tümüyle sorumlu olan yürütme aygıtı tarafından bu kararların yaşama geçirilmesini denetleme ile bağdaştırarak, il ve ilçelerde erk organları işleviyle ve devlet yönetim organları işleviyle çalışıyorlar.

Ulusal komitelerin geniş ve çeşitli faaliyetinde, ekonomik-örgütsel ve kültürel işlev günden güne daha çok ön plana çıkıyor. Ulusal komitelerin yönetimi altındaki örgüt ve dairelerde 1,5 milyon kişi çalışmakta olup, bunların yarısı ekonomik örgütlerde görevlidir. Ulusal komitelerin ana fonları ülkenin halk ekonomisi ana fonlarının üçte birini oluşturuyor; halk ekonomisinde bütün sermaye yatırımlarının bir çeyreğini bu komiteler gerçekleştiriyor. Bu güçlü maddesel temel, il ve ilçelerde devlet yönetmenliği işlerine yığınların demokratik katılımını genişletmeye taban oluyor.

ÇKP 15. Kongresi, özellikle devlet direktiflerinin yerine getirilmesini denetlemede, sosyalist yasallık ve hukuk düzenini güçlendirmede, yurttaşları isteklerini en iyi biçimde yerine getirmede, çevre sağlığında, toplumsal birimlerin rasyonel gelişmesini sağlamada, çözümünü ulusal komitelerin saygınlığını ve rolünü yükseltecek olan birçok sorunlar ortaya koydu. ÇKP bu sorunların çözümünde, halkvekillerinin seçmenlerle ilişkilerini artırıp sağlamlaştırmayı, demokratik devlet yönetimine emekçilerin edimsel katılımını sağlamayı çıkış noktası sayıyor.

Y. Halasz şöyle dedi: En yüksek temsil organı olarak sosyalist parla-

mentonun rolü de epeyi artıyor. Macaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Meclisi gerçekte kesintisiz çalışıyor. Son zamanlarda Devlet Meclisi yılda dört kez dönem toplantısına çağırılıyor (MHC Anayasası her yıl en az iki toplantı dönemi öngörüyor); bu toplantılar arası süreler içinde, yalnız yasa tasarıları hazırlamakla kalmayıp, aynı zamanda tüm devlet organları yönetmenlerini dinleme ve görüşlerini alma hakkına sahip olan sürekli komisyonlar etkin biçimde faaliyet gösteriyor.

MHC Anayasası'nda yapılan değişiklikler, Ulusal Vatan Cephesi'nin rolünün artırdı. Bu cephenin merkez organları, bölge, kent ve yerel komiteleri ile parlamento üyeleri arasında sıkı bir işbirliği sürdürülüyor. Cephe komiteleri şimdi eski pratikten ayrılmı olarak, yalnız seçimönu kampanyasında değil, sürekli biçimde ve etkin bir faaliyet gösteriyor, bu cümleden olarak halkvekillerinin parlamentoda ve seçim bölgelerinde ödevlerini yerine getirmelerine yardım ediyor, halkın çeşitli katmanları arasında bazı yasa tasarılarının görüşülmesini örgütlüyor, çıkarılan yasalar ve en önemli hükümet kararları üstüne açıklamalar yapıyorlar.

Macaristan'da, parlamentonun, seçim illerindeki sorunlara, şu ya da bu halkvekilinin temsil ettiği bölgelerin ekonomik, toplumsal, kültürel vb. gelişme sorunlarına gösterdiği ilginin artmasını, sosyalist demokrasinin gelişmesinde önemli bir çizgi sayıyoruz. Şunu da söylemeliyiz ki, başlangıçta bu pratiği değerlendirmede oybirliği yoktu. Kimileri, bunu alkışlıyor, kimileri de bunda yerel ilgi ve çıkarların toplumsal çıkarlardan daha ağır basar duruma gelmesi gibi bir tehlike görüyorlardı. MSİP MK, biriktirilen deneyimi dikkatle inceledikten sonra, temsil temeline dayalı erk organlarının her düzeyde yerel çıkarlara gitgide artan bir ilgi göstermesinin, bu davranış sözkonusu organların gösterdikleri faaliyetin demokratik karakterini güçlendirmeye yardım ettiği sürece, bütünüyle olumlu sayılması gerektiği sonucuna vardı.

1970 yılında yapılan seçim reformu da, parlamentonun ve yerel temsil organlarının çalışmalarına olumlu biçimde yansdı. Bu reform, yerel ve bölgesel çıkarların daha dolgun biçimde temsil edilmesini, yurttaşların irade ve isteklerinin daha tam olarak dikkate alınmasını amaçlıyordu. Bununla ilgili olarak, eski seçim sisteminde iki önemli değişiklik yapıldı. Birincisi, her halkvekilliği için iki ya da daha çok aday gösterilmesi pratiği kabul ve teşvik edildi. İkincisi, bölge kurullarını oluşturmada dolaylı ve iki dereceli seçim biçimi getirildi. Bu kurulların üyeleri, doğrudan doğruya yurttaşlar tarafından değil, yerel (köy ve kent) kurulların üyeleri tarafından seçiliyor. Böylelikle, yerel kurullar bölge kurullarında temsilciler bulunduruyor. Bölge kurulları üyeleri, bugün, topraksal birimler kolektiflerinin – köy ve kent – çıkarlarını doğrudan doğruya dile getiriyor, bundan başka da daha geniş toplumsal gereksinimlerden hareket ederek, bu çıkarları tüm toplum çıkarlarıyla uyumlaştırıyorlar. MHC koşullarında bu

tür seçim sistemi, değişik çıkarların aynı derecede yansıtılmasına, aralarında doğabilecek çelişkilerin etkinlikle çözülmesine yardım ediyor.

Sempozyumda, sosyalist ülkelerin, temsile dayalı demokrasi ile dolaysız demokrasiyi en iyi biçimde uyumlaştırma sorununu çözmede, toplum yönetimine yığınların en edimsel katılım biçimlerini aramada edindikleri somut deneyim gözden geçirildi. Söz alanlar, bu alanda iki ana gelişim çizgisinin belirginleştiğini belirttiler. Bunların birincisi, kuruluşlar düzeyinde üretimin, planlamanın, denetimin vb. yönetimine yığınların katılımının genişlemekte olmasıdır. İkincisi, en önemli devlet ve toplum sorunlarının çözümüne yığınların katılımına araç olan sosyalist demokrasi kurumlarının gösterdikleri faaliyetin zenginleşmesidir.

L. Lopatka konuşmasında şunları belirtti: Polonya Halk Cumhuriyeti'nde çeşitli kuruluşlar içinde işçi yönetimi 1956'dan beri uygulanıyor. PHC Seyim'i (Halk Meclisi), 1976 yılında, ülkenin anayasasında bazı değişiklikleri onayladı. Bu değişikliklerden biri, devlet kuruluşunda emek kolektifine bu kuruluşun yönetimine katılma hakkı tanıyor. PBİP MK Politbüro'su, yakın geçmişte, işçi özyönetimini daha öte geliştirmeyi öngören bazı önlemleri saptadı. Bu önlemler, çalışma koşullarına ve toplumsal sorunlara ilişkin konularda kararlar alınmasına ve işçi denetimini gerçekleştirmede bu özyönetim organlarının rolünü artırmayı hedef alıyor. Bir yandan, pek azı bir yana, şimdi pratik olarak bütün devlet kuruluş ve dairelerini kapsayan işçi özyönetiminin statüsünü belirleyecek bir hukuksal kurallar sistemi yaratma çalışmaları yapılıyor. Bu kurumun temsilcileriyle ülke çapında düzenli danışma toplantıları örgütleniyor.

B. Zaharesku ve *A. Şesan*, konuşmalarında, RKP'nin Romanya'da kuruluşların ekonomik ve parasal bağımsızlığını artırmakla bağdaşık olarak işçi özyönetimini geliştirme yönünde aldığı önlemleri ayrıntılarıyla anlattılar.

B. Zaharesku şunları belirtti: İşçi özyönetimi, bütün ekonomik birimlerin ve her düzeyde devlet organlarının örgüt ve işlevinin temel ilkesi oluyor. Son yıllarda üretim güçlerinin boy atması ve ekonominin gelişmesi, işçi sınıfının büyümesine, mesleksel ve politik düzeyinin yükselmesine yol açtı. İşte bütün ekonomik ve toplumsal yaşam alanlarının yönetimine işçi sınıfının ve tüm halkın örgütsel katılım çerçevesinin iyice açındırılması gerektiği de bundan ileri geliyordu. Bu açındırma sonucunda, kuruluşlar da ve ekonomik birimlerde ekonominin alt basamak halkalarına özgü yönetim biçimleri olarak emekçi kurulları meydana getirildi. 1977'de bu kurulların ilk kongresi yapıldı ve bu kongrede Ulusal Emekçiler Kurulu oluşturuldu.

1978 Martında RKP MK Plenumu, demokratik yönetim organlarına, kuruluşların ve ekonomik birimlerin çalışmalarında planlama ve yönetim yöntemleri bakımından emekçilerin girişimlerine elden geldiğince büyük

ufuklar açabilmeleri için, gerekli parasol-ekonomik ödeneklerin verilmesini öngören bir kararname kabul etti. Halk ekonomisinde, merkezsel ulusal planlamayı üretimsel birimlerin ekonomik ve parasal bağımsızlığıyla, özyönetimiyle bağdaştıran bir yönetim ilkesi yürürlüğe konuldu.

Bu Plenum'da, RKP MK Genel Sekreteri *N. Çauşescu* şunları belirtti: «... tüm toplumsal-ekonomik eylemin, hem demokratik merkezcilik ilkesi temeli üzerinde – yalnız haddinden fazla ve esneklikten yoksun bir merkezcilikten kaçınılması koşuluyla –, hem de özyönetim ilkesi temeli üzerinde yönetilmesi sağlanmalıdır. ... Ama bununla birlikte, hertürlü anarşik eğilimlerin, yerel çabalarla herşeyin üstüne çıkarma belirtilerinin giderilmesi için önlemler alınması da unutulmamalıdır ... »

RSC'nde işçi özyönetimi, sosyalist demokrasi ruhuna uygun kolektif yönetim biçim ve yöntemlerinden oluşan bir kompleks sistemdir; bu yönetimin yukarıdan aşağıya bütün halkalarını kapsayan bir sistemdir. İşçi özyönetimi koşullarında sosyalist iyelik, genel halk iyeliğidir, yani bölünmeye yol açmayan, bütünüyle korunan bir iyeliktir. Her kolektife iyelik bakımından tüm kolektife ait olan iş araçları verilir ve kolektif, bunları kullanma ve artırma bakımından toplum karşısında sorumluluk taşır. Her üretim biriminin planı tek ve genel ekonomik ve toplumsal gelişme planının bileşen bir bölümüdür; ama bu bölümsel plan, bürokratik biçimde değil, alt basamak halkaları plan tasarılarının tüm devlet planı göstergeleri ile demokratik merkezcilik çerçevesi içinde uyumlaştırılması yoluyla oluşturulur. Kuruluşların kazançlarına emekçilerin katılımı, sosyalist işbölümü ve dağıtım ilkesini pratik olarak gerçekleştirmede yeni bir aşamadır, çünkü bu uygulama, her kuruluşun, her emekçinin ekonomik faaliyet sonuçlarının daha tam olarak değerlendirilmesine olanak vermektedir. Sonuncu olarak, özyönetim, tüm sosyalist faaliyetin yönetici gücü olarak partinin oynadığı rolün artmasına yardımcı olmaktadır.

A. Seşan şunları ekledi: Kuruluşun her emekçisi ve tüm kolektifi, elden geldiğince daha iyi çalışmaları, daha çok mal üretmeleri ve daha çok kazanmaları için, ek edinimlerle teşvik ediliyor. Bu uygulama emekçiler için de, tüm kuruluş için de elverişlidir. Böylelikle, RKP tarafından ardıcıl biçimde uygulanan ilke, bireysel çıkarları tüm toplumun çıkarları ile uyumlaştırma ilkesi gerçekleştiriliyor.

Kuruluşlara ve sanayi komplekslerine, üretim sürecinde ritmik bir devrim sağlamak ve işçilerin emeğini ödemek için gerekli bütün ödenek ve olanakları kullanma hakkı tanınmış bulunuyor (plan ve gelir-gider bütçesi çerçevesinde). Kuruluşların ve sanayi komplekslerinin sağladıkları ek üründen, ek kârdan toplumsal giderleri karşılamak üzere devletin aldığı paydan sonra arda kalanı da kolektif kullanıyor. Kuruluşun safi gelirinin bir bölümü birikime yatırılıyor, öteki bölümü de kuruluşlarda çalışan emekçilere dağıtılan fona veriliyor.

Merkezzel planlama ile ekonomik birimler düzeyinde planlama arasında uyum sağlanmasında, halk ekonomisi planının yanısıra, bütün halk ekonomisi örgüt basamaklarında yapılmakta olan gelir-gider bütçesi de özel bir rol oynamakla yükümlü bulunuyor. Bu bütçe, parasal faaliyeti yönetmenin temel aracı, kuruluşun yasayla belirlenmiş işlevlerini yerine getirmesinin başlıca aracı oluyor. Emekçiler genel kurulu, kolektif yönetim organları, ekonomik faaliyette gelirler ile giderlerin isabetle dengelenmesini bu bütçeyle izliyor, verimlilik derecesini ve diğer etkinlik göstergelerini, kendi fonlarının ölçüsünü vb. bu bütçeyle belirliyorlar. Plan ödevlerinin yerine getirilmesi seyri de bütçeyle denetleniyor ve kolektif yönetim organları bu konuda emekçiler genel kuruluna rapor veriyorlar.

V. Zaharov'un kanısınca, toplumun, kolektifin ve bireyin çıkarlarını uyumlaştırmada, demokratik temelin yanısıra, her şeyden önce sosyalist devletin yerine getirdiği merkezci işlev de büyük bir rol oynuyor. Gelişmiş sosyalizm kuruluşu evresinde, sayıları giderek artan emek kolektiflerinin çıkarları karmaşık bir nitelik alıyor; bir dizi nesnel ve öznel nedenler yüzünden bazı katmanların istem ve atılımları çaprazlaşıyor, çelişiyor. Halkın çeşitli zümrelerinin gerçek bilinçlilik derecesi ayrımları, toplumsal çıkarları sözün tam anlamıyla değerlendirme yetersizlikleri gibi önemli durumları da dikkate almak gerekiyor. Daha 1922 yılında, SBK (b) Partisi 11. Kongresi'nin sendikalara düşen rol ve bunların ödevleri konulu kararında (V. İ. Lenin'in tezlerinin temel olduğu karar), grup grup işçilerin kendileri için en çok yarar ve edinim isteklerinin gerçekleşmesi bir tek koşulla olanaklı görülüyor ve özetle, «bu istekler, ancak diğer grupların zararına olmadıkça, işçi devletinin ve tümüyle devlet ekonomisinin gelişmesine zarar vermedikçe, gerçekleştirilebilir» ⁽⁶⁾ deniliyordu. İşte bundan ötürü, kolektiflerin, toplumsal zümrelerin ve tek tek yurttaşların çıkarları ile toplumun çıkarlarını uyumlaştırma sorunu, alınan kararlarda bir yere kadar merkezleşme olmadan çözülemez.

W. Weichert şunları belirtti: Biz, DAC'nde, sosyalist politik sistemin şimdiki gelişme aşamasında, temsile dayalı ve dolaysız demokrasi biçimlerini yetkinleştirmeyi, bunların etkinliğini artırmayı ana ödev sayıyoruz. ASBP, toplum yönetimine yığınların katılımının, halka danışmalar gibi, önemli devlet ve toplum sorunlarının, yasa tasarılarının kesinleşmeden önce geniş ölçüde görüşülmesi vb. gibi biçimlerine büyük bir önem veriyor. Parti içinde taban örgütlerinden başlayarak bütün basamaklarda, halk temsil organlarında, emek kolektiflerinde ve toplumsal yığın örgütlerinde bu gibi görüşmeler yapılıyor.

Ülkemizde halkla danışmalar uygulamasına, örneğin, daha sonraki halk ekonomisi planlarının hazırlanması sırasında başvuruluyor. Tek sözle, son

⁽⁶⁾ «Kongreler, Konferanslar ve MK Plenumları Kararları Aynasında SBKP», c. 2, Moskova- 1970, s. 320.

yıllarda, pratik olarak, bütün en önemli yasa tasarıları ancak tüm halk tarafından görüşüldükten sonra kabul ediliyor. Burada, sendikaların yasa girişimi, yani yasa önerme hakları olduğunu da belirtmek yerinde olur. Sendikalar bu hakkı etkin biçimde kullanıyorlar. Ülkemizde iş kanunları bu girişimin ürünü olarak meydana getirilmiş bulunuyor.

Bir referandum uygulamasıyla kabul edilmiş olan anayasamız, toplumun yönetimine yığınların katılımı olanağını genişleten birçok hükümler getiriyor. Bunlar arasında, partilerin ve yığın örgütlerinin işbirliğine, sendikaların devlet yönetiminde oynadıkları rolü epeyi artıran haklarına, kooperatiflerin haklarına ve ensonu bu konuda yurttaşların temel hak ve ödevlerine ilişkin hükümleri sayabiliriz. DAC'nde halk temsil organları üyelikleri, toplumumuzun politik örgütünü meydana getiren bütün elemanlardan, yani sendikalar, gençlik, kadın örgütleri ve diğer örgütler delegelelerinden oluşuyor.

V. Klimçak, ülkesinin ve halkının yazgısının belirlenmesine her insanın edimsel katılımı için gerekli reel koşulları yaratmanın son çözümde demokrasinin ölçütü olduğunu söyledi ve şöyle devam etti: Burjuva demokrasisi gerçek bir hümanist temelden yoksun, toplumda bir avuç azınlığın çıkarıcı hedeflerinin hizmetine koşulmuş ve bundan ötürü sınırlı, biçimsel ve ikiyüzlükten, sosyalist demokrasi sosyalizmin gerçek hümanizmini, politik yapısını parlak biçimde yansıtır, dile getiriyor. Ne var ki, tarihsel deneyimin gösterdiği üzere, sosyalist politik sistemin bütün belirtilerinin ortada olması, yalnız bu olgu, henüz bunların normal işlev gördüğünün tam güvencesi değildir. Belirli koşullarda politik pratiğin, arkasından da bir bütün olarak politik sistemin – kurumları dış görünüşte, biçimsel olarak korunsu bile – karakteri epeyce değişebilir. Bu da politik yönetmenlikte, politik sistemin, yani politik pratiğin «çalışma» karakteri ile toplumsal düzenin sosyalist iç niteliğinin uyumunu sağlayan belirli bir yönelim gerekli olduğunu ortaya koyuyor. Bu işde çözücü rolü, sosyalist topluluk ülkelerinin edindikleri deneyimin gösterdiği üzere, parti oynuyor, partinin uyguladığı siyaset hattı oynuyor.

PBİP, sosyalizm ve komünizm kuruluşu sorunlarının çözümü yönünde yurttaşların toplumsal etkinliğinin artırılmasına büyük bir önem veriyor. Kişiyi demokratik yaşama etkin biçimde katılmaya hazırlayan öğretim ve eğitim sisteminin geliştirilmesine, aynı zamanda birey ile emek kolektifi, toplumsal örgütler arasındaki ilişkilerin güçlenmesine yardım eden etkenlerden yararlanmaya çok dikkat ediliyor. Sosyalizm mesleksel faaliyetin, zengin tinsel yaşamın ve politik etkinliğin bütünleşmesi için en geniş olanakları yaratıyor.

A. Lopatka şunları ekledi: Sosyalist düzenin ve bu düzene özgü politik sistemin hümanizmi, kişiye ilişkin hukuk statüsünde, sosyalist devletler yurttaşlarının hak ve özgürlüklerinin genişliğinde parlak biçimde kendini

gösteriyor. Polonya'nın gelişmiş sosyalizm kuruluşuna geçmesiyle ilgili olarak, 1976 yılında, ülkenin anayasasında bazı önemli değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklerle, yurttaşların hakları (aynı zamanda ödevleri) genişletildi, bunlardan birçoğunun, özellikle ekonomi, kültür ve toplumsal ilişkiler alanındaki hakların içeriği zenginleştirildi. Bunun yanı sıra, sosyalizmin temellerinin kurulması döneminde tümüyle gerekli olan, ama artık çağdaş koşullara uymayan, sınırlayıcı karakterli bazı formüller ayıklanıp atıldı. PHC Anayasası, böylece, ardıcıl biçimde yaşama geçirilmekte olan politik, kişisel, ekonomik, toplumsal, kültürel hakları sözün tam anlamıyla güvence altına alan bir nitelik aldı. E. Gierek yoldaş şöyle diyor: «Biz, sosyalist düzenin ve izlediğimiz politikanın dayandığı ilkelere, yaşam yolu seçiminde olanak eşitliğini, toplumsal güvenliği ve insanın yarınları güvenle bakmasını önceden belirleyen kazanımlarına en büyük önemi veriyoruz ve vereceğiz. Bunlar, toplumda emekçilerin durumunu belirleyen, politik yaşam üzerindeki etkilerini ve yönetime katılımlarını belirleyen temeli oluşturuyor.» (7)

Sosyalist toplumun insan haklarını gerçekleştirme boyutlarını belirleme olanakları, nesnel olarak, ülke içinde ve uluslararası alanda güçler dengesine, bilimsel-teknik, ekonomik ve kültürel potansiyele bağlıdır; toplumsal bilinç düzeyi gibi, halkın disiplin sezgisine, yasalara ve kurallara saygıya vb. ilişkin gelenek ve görenekleri gibi etkenlerin varlığıyla koşulludur.

İnsan hak ve özgürlüklerini gerçekleştirmede reel sosyalizmin elde ettiği başarılar, sosyalist olmayan dünya üzerinde gitgide artan bir etki gösteriyor. Sosyalizmin, ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarda, yani insan varlığının en önemli koşullarını belirleyen alanlarda insanın hak ve özgürlüklerini eylemde gerçekleştirme bakımından ortaya koyduğu örnek daha da büyük ve güçlüdür.

Politik Sistemin Özü

Sempozyuma katılanlar, komünist partisinin öncülük ve yönetmenlik rolünün, sosyalist politik sistemin etkinlikle işlev görmesi için belirleyici koşul olduğu konusunda tam bir görüş birliği içinde olduklarını belirttiler.

Y. Matejiček şöyle konuştu: Komünist partisinin yönlendirici ve yöneticilik rolü sosyalizm koşullarında nesnel bir gereklilik olarak belirleniyor. Biz bu rolü onun şu eylem doğrultularında görüyoruz: Parti toplumsal gelişmenin yasallıklarını, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin nesnel gereksinimlerini bulup ortaya çıkarıyor, sınıfların, toplumsal grupların, ulusların çıkarlarını uyumla bağdaştırıyor; toplumun sosyal yaşamında bütün önemli alanların gelişmesi için bilimsel bir program hazırlıyor, genel sorunların çözümünü yönünde toplumun politik örgütünün tek tek bölümlerinin eylemini uyumlaştırıyor; emekçilerin devlet ve toplum yönetimine, politik ka-

(7) «Trybuna Ludu», 1977/10.

rarların alınmasına ve yaşama geçirilmesine emekçilerin katılımını genişletmeye yönelik örgütsel-politik ve ideolojik-eğitsel çalışmalar yürütüyor.

Çekoslovakya deneyimi, Komünist Partisi'nin yönetmenlik rolünün, sosyalist devrimin üstün gelmesi için, sosyalist toplumun başarıyla gelişmesi için ana koşul olduğunu inandırıcı biçimde ortaya koydu. Bunun içindir ki, G. Husak yoldaş, ÇKP 14. Kongresi'nde çok haklı olarak şunları söyledi: «... partinin yönetmenlik ve örgütçülük rolü, sosyalizme doğru başarıyla ilerlemenin kesin zorunlu koşuludur. ... Bu rolün şu ya da bu ölçüde zayıflaması bir gerileme adımıdır ve bunalıma götürür. Partinin yönetmenlik rolü tarihsel gerekliliği, sosyalist kuruluşun yeni yeni sorun ve ödevlerinin ortaya çıkmasına koşut olarak artmaktadır.»⁽⁸⁾

Bulgar komünistleri, dedi G. Girginov, partinin yönetmenlik rolünü, sosyalist devrimin ve sosyalizm kuruluşunun genel yasallığı olarak, sosyalizmin politik sisteminin gelişme yasası olarak irdeliyorlar. Marksist-Leninist parti, politik örgütün bütün öğelerini düzgün bir sistem halinde kaynaştırıyor ve bunun dengeli ve uyumlu bir işlev görmesini sağlıyor.

Gelişmiş sosyalizm kuruluşu sürecinde komünist partisinin yönetmenlik rolünün artması hangi yasal nedenlere dayanıyor? Bu, BKP Programı'nda da belirtildiği üzere, sosyalizm kuruluşunda boyutların genişlemesi ve bu davanın gittikçe karmaşıklaşması; bilimsel-teknik devrimin etkisi altında toplumsal süreçlerin hızlanması; toplumsal ilişkilerin karmaşık bir nitelik kazanması ve tüm toplumsal sistemin işlevinde toplumsal yönetimin oynadığı rolün artması; yığınların yaratıcı etkinliğinin daha yüksek düzeye çıkması ve sosyalist demokrasinin daha öte gelişmesi; bilimsel komünizm teorisinin gittikçe artan önemi, yeni pratiğin genellemesi, halkın komünist eğitimi sorunları; dünya arenasında sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıf savaşımı; uluslararası ilişkilerde doğru bir siyaset hattının belirlenmesi ve uygulanması gibi etkenlere dayanıyor.

Komünist partisinin kuruluş ve eylemlerinin temel ilkesi demokratik merkezciliktir. Bunun bürokratizm ve otoriterlikle hiçbir ilişkisi yoktur. Ama komünist partisi yalnız kendi sıralarında demokrasiyi açındırmakla yetinmiyor. Bu parti, çalışmasının neden ve anlamını, sosyalizmin politik sisteminin, tüm sosyalist toplumun diğer elemanları içinde de demokrasiyi geliştirmekte görüyor. Sosyalist demokrasi, yeni düzenin ürünü olarak, belirli anlamda, parti içi demokrasinin kendine özgü bir uzantısı ve toplumda geniş ölçüde yaşama geçirilmesidir.

W. Weichelt şöyle dedi: İşçi sınıfı partisinin yönetmenlik rolü, sosyalist demokrasi mekanizması dışında gerçekleştirilemez. Partinin yönetmenlik rolü ne bu mekanizmaya «bağlı» kılınabilir, ne de bunun «üstüne» çıkarılabilir. Bu rol, demokrasiye sosyalist karakter veren çözücü etken, demokrasinin yaratıcı içerik ve gelişme etkenidir.

⁽⁸⁾ «Çekoslovakya Komünist Partisi'nin 14. Kongresi», Moskova, 1971, s. 81.

B. Ligden şunları belirtti: Partinin yönetmenlik rolünü artırmak, temsil organlarını, yönetim organlarını, ekonomi ya da toplum örgütlerini çalışma konumlarından partinin gitgide itmesi, eylemiyle onların yerini alması demek değildir. Pratikte, özellikle sosyalizm kuruluşunun ilk yıllarında, deneyim yetersizliği yüzünden, sonra partisel ve devletsel eylemde belirli biçimler ve stil noksanlığı yüzünden, öteki politik kurumların işlerine parti örgütlerinin doğrudan doğruya karışması gibi olgular görülebilir. Ama bu geçici bir olgudur. Gerçekte ağır basan eğilim olarak, parti, toplum gelişmesinde genel politik yönetmenlik işlevini sürdürür, politik sistemin bütün elemanlarının bağımsızlığını artırma ve eylem düzeyini yükseltme özeni gösterir.

Jose Felipe Carneado şöyle konuştu: Bununla ilgili olarak, burada, Küba Komünist Partisi MK İkinci Sekreteri Raul Castro'nun şu sözlerini aktarmak isterim: «Parti örgütleri, yönetim organlarının eylemine yön vermelidirler, ama onların yerini almaya heves etmemelidirler, ya da onları başlıbaşına hareketten yoksun etmeye kalkmaları hiç de doğru olmaz. İşlevler arasına iyice sınır çekmekte yapılan hatalar ve yetki dışı karışmalar, her örgütün kendisine verilen ödevleri kusursuz olarak yerine getirmesinde sorumluluk payının açıkça belirlenmesine engel olmakta; her şeyi yapmaya kalkan, ama bu yüzden de hiç bir şey yapamayan, yönetim organlarında çalışan personelin ciddi çalışmalarla uzmanlaşmasına, sorunları ayrıntılı olarak incelemesine, gerçek bir politik deneyim edinmesine engel olan parti örgütlerinde bürokratinin alıp yürütmesine yol açmaktadır. Tek sözle, çalışmaların doğru dürüst örgütlenmesini zorlaştırmaktadır.» İşte bu nedenle, partimizin kanısınca, parti ve devlet işlevlerinin en belirgin biçimde birbirinden ayrılıp sınırlanması büyük bir önem taşımaktadır. Bu onların etkinlikle çalışmasının en önemli koşuludur.

I. P. Ilinski şöyle dedi: Bugün, parti organları ile devlet organları ve aynı zamanda toplumsal örgütler arasında olanakların sınırında bir etkileşme ve eylembirliği sağlanması yönünde önemli başarılarla ulaşıldığı kesinlikle söylenebilir. Aralarındaki ayrımı şu temel ölçütle özetleyebiliriz: Parti ilkesel politik yönetmenliği gerçekleştirir, devlet de işlevsel karakterli yönetimi üstlenir. Parti organları komuta etmez, diğer politik kurumların kararlarını değiştirmez, ama politik-örgütsel, ideolojik-eğitsel çalışmalara, kadro işlerine dayanarak faaliyet gösterirler.

Sosyalist demokrasinin elden geldiğince geliştirilmesi hep partinin atılımıyla gerçekleştirilir. Biz, sosyalizmde demokrasinin ancak toplumsal yaşam üzerinde partinin etkisinin neredeyse zayıflaması koşullarında gelişebileceği yollu savların tutarsızlığını ve gizlediği tehlikeyi daha etkin biçimde gözler önüne sermeye çalışmalıyız.

Y. Meçi şunları belirtti: Bence, sosyalizm koşullarında «erk» ve «muhafele» partilerinin varlığını ve rekabetini öngören çoğulculuk (plüralizm)

dedikleri görüş, sosyalizmin politik temellerini zayıflatıyor. Öyle ya, sosyalizm koşullarında komünist partisine hangi güçler karşı koyabilir, ona muhalefetle politik eylem gösterebilir? Besbelli ki, bunlar (reel sosyalizm pratiğinin ve bu arada bizim ülkemiz deneyiminin defalarca gösterdiği üzere) ancak sosyalizmi ve Marksizm-Leninizmi kabul etmeyen güçler olabilirler. Ama şimdi bizim ülkelerimizde bu gibi güçler bir avuç azınlıktan ibaret olup, öte yanda emekçi halkın ezici çoğunluğu, sosyalist toplumun bütün sınıfları ve katmanları komünistlerin dünya görüşünü, stratejisini ve taktiğini tümüyle kabul etmektedirler.

Ne var ki, sosyalizmin ve halkın çıkarlarına düşman örgütlere ve bunların istedikleri gibi at oynatmasına serbestlik tanınmasını öngören böyle bir çoğulculuğu itelemek, hiç de komünist partilerinin «totaliterlik»e saptıkları, tüm erke «zorla elkoyma»ya kalktıkları anlamına gelmez. Bilindiği gibi, birçok sosyalist ülkede ve bu arada Çekoslovakya'da, çokpartili sistem vardır ve bu sayede, komünist olmayan, ama sosyalizm idealini benimseyen partiler de ülkenin politik yaşamına, bununla ilgili kararlar hazırlanıp alınmasına etkinlikle katılmaktadır. Görülüyor ki, bizler, ilkesel olarak çokpartili çalışmaya hiç de karşı değiliz; ama komünist partisinin yönetmenlik rolünün azalmasına yol açan böylesi çoğulculuğa kesinlikle karşıyız.

Kapanış konuşmasında, K. Lipkoviç şunları söyledi: Bu sempozyum da, sosyalist ülkelerde toplumbilimi alanındaki bilgilerin temsil ettikleri teorik düşününün yerinde saymadığını gösterdi. Bilgilerimiz, gelişmiş sosyalizmi ve komünizmi kurmakta olan toplumun politik üstyapısında gelişen süreçleri ve olguları Marksist-Leninist öğretisi açısından etkinlik ve yaratımla genellemeye çalışıyorlar. Sempozyuma katılanların yaptıkları konuşmalar, bu süreçlerin, her kardeş ülkenin tarihsel ve ulusal özelliklerine bağlı olan çok çeşitli somut biçimlerde geçmekte olduğunu bir kez daha doğruladı. Bununla birlikte, Komünist ve İşçi Partileri sosyalizmin politik sisteminin kuruluş ve gelişme genel yasallıklarına dayanmasalardı böylesi büyük başarılarla ulaşılamazdı görüşünde birleştiğimiz görüldü. Komünist ve İşçi Partileri'nin yönetmenlik rolünü artırma, temsile dayalı ve dolaysız demokrasi kurumlarını yetkinleştirme, devletin eylemini geliştirme, insan hak ve özgürlüklerini durmaksızın genişletme ve benzerleri gibi sosyalist politik sistemin geliştirilmesine ilişkin genel yasallıkların dikkate alınması, ülkelerimizin daha yüksek olgunluk aşamalarına doğru ilerlemesine yardım ediyor. Kuşkusuz, reel sosyalizmin bu alanda ortaya koyduğu örnek ve deneyim, sosyalist dönüşümler yoluna giren veya girecek olan bütün ülkeler ve halklar için yararlı olacaktır.

«Sol» Radikalizm: «Aşırı Devrimcilik» ten Konformizme Gidiş ve Tersİ

Jürgen Reusch

(Federal Almanya Cumhuriyeti)

Tarihte, biriktirilen yeni deneyimlerin ışığı altında ve olayların mantığı gereğince, geçmişte varolan sentezlerin daha açık olarak ortaya çıkması, daha önceden saptanan gerçeğin güncelleşmesi dönemleri hiç de az değildir. Günümüzde aşırı «sol» culuğun kışkırtıcı, zararlı rolünü açıkça ortaya koyan son on yıllık sınıf savaşımı deneyimi bunu tamamiyle doğrulamaktadır.

Federal Almanya Cumhuriyeti basınında çıkan materyallere dayanılarak okuyuculara sunulan aşağıdaki notlarda, aşırı «sol» culuğun içeriği ve ideolojik-politik görüşleri, bazı radikal «solcu» grupların ve bunların yöneticilerinin evrimi çözümlenmekte, «solcu» devrimci denilenlerin, başka biçimler altında, yani ters tarafından da olsa, sağ oportünizminden farksız politik teoremlerden yararlandıkları gösterilmektedir.

Tüm Kanıtlar Ortadadır

Karl Marks, F. Engels ve V. İ. Lenin, zamanında oportünizmin, küçük burjuva içeriği dolayısıyla, tek bir akım olmadığını, fakat dış görünüşüyle aşırı «solcu» veya sağcı, lafta radikal, ya da teori ve pratikte uzlaşmacı da olsa, nesnel olarak işçi sınıfını silâhsız bırakma amacını güttüğünü kanıtlarıyla ortaya koymuşlardır.

Oportünizmin, aşırı «sol» gişilisi de içinde, içeriğini derinlemesine inceleyen V. İ. Lenin, sözde radikal «sol» oportünizm ile sağ oportünizm arasındaki karşılıklı bağları şu sözlerle ortaya koymuştur: «Ekonomistler ve çağdaş teröristler aynı kökenden gelmektedir, yani ... *kendiliğindengelmeliğin önünde boyun eğler* ... Ekonomistlerle teröristler kendiliğindengelmeliğin çeşitli kutupları karşısında diz çökerler: «Ekonomistler», «katıksız işçi hareketi»nin kendiliğindengelmeliği karşısında, teröristler ise, devrimci çalışmaları işçi hareketiyle bütünleştirmeyi başaramayan ve buna olanak bulamayan aydınların en ateşli isyanlarının kendiliğindengelmeliği karşısında.» ⁽¹⁾ Lenin şunu da belirtmiştir: «Bu tür devrimciliğin istikrarsızlığı, kısırlığı, hızla boyun eğmeye, duyumsamazlığa, hayalciliğe düşmeye, hatta burjuvazinin «moda» halindeki şu ya da bu akımına «çılınca» kapılmaya hazır olduğu herkeşçe bilinen şeylerdir.» ⁽²⁾

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 6, s. 75.

⁽²⁾ Agy., c. 41, s. 14–15.

Kapitalist sistemin küçük burjuva nitelikli bir ürünü olan sözde radikal «sol» oportünizmin bu özellikleri, orta tabakalar denen küçük burjuvazinin, burjuva toplumunda dün olduğu gibi bugün de aldığı yer yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, Marksist bilim adamlarının yapıtlarında kanıtlarıyla gösterildiği gibi, bugün yürürlükte olan toplumsal, ekonomik ve politik etkenler kompleksi, yasal olarak, hiç olmazsa bizde, FAC'nde, küçük burjuva tabakalarının radikalleşmesinde kendine özgü biçimler doğurmaktadır. (3)

Tekelci devlet kapitalizmindeki yapısal değişikliklerin etkisiyle, orta tabakalardan büyük bir kısmının çalışma ve yaşam koşulları değişmekte; bilim ve teknik alanında çalışan aydınlar dolaysız olarak ve daha önceleri eşi görülmemiş ölçüde kapitalist üretim ve yeniden üretim sistemine çekilmekte; bununla ilgili olarak, mesleksi yetiştiklikte farklılıklar meydana gelmekte, bu da bir yandan sisteme bağlı az sayıda seçkinler gurubunun biçimlenmesine, öte yandan da geri kalan yığınların aynı düzeye gelmesine, kalifikasyonunu kaybetmesine yol açmaktadır. Bütün bunlar, aynı zamanda, daha önce varolan yükselme ve «ayrıcılık» olanaklarının kaybedilmesiyle, yüksek öğrenim görenler arasında işsizliğin ve geçim güvensizliğinin artmasıyla birleşmektedir. Bundan dolayı bugünkü küçük burjuva radikalizminin, kapitalist rekabetler dönemi olan 19. yüzyıldakinden farklı olarak öncelikle aydınlar arasında elverişli zemin bulması hiç de rastlantı değildir. Toplumsal durumları bakımından ortada bulunmaları nedeniyle geleneksel küçük burjuvaziden farklı olan aydınlar, küçük burjuvazinin birçok toplumsal-psikolojik özelliklerini ve politik tutumlarını benimsemektedirler. (4) Fakat Alman Komünist Partisi'nin programında da belirtildiği gibi, ara katmanların büyük yığınları, toplumsal durumları nedeniyle, işçi sınıfına ve onunla bir anti-tekel bağlaşıklığa önemli ölçüde yaklaşmaktadır. (5) Marksist partinin ödevi, küçük burjuvazinin tüm protestolarını toptan kınamak değil, hoşnut olmayanların çoğunluğunu anti-komünizmden gözleri dönmüş kodamanlardan ayırmayı denemek, bu yığınları demokratik bağlaşıklıklara çekmek, işçi sınıfının bağlaşıkları haline getirmektir.

Elbette ki, böyle bir sorunun çözüme bağlanması hiç de kolay bir şey değildir. Aydınların ve üniversite gençliği temsilcilerinin, işçi sınıfıyla anti-tekel bir bağlaşıklık kurma zorunluğu ve perspektiflerini yığınsal olarak kavradıklarını düşünmek yanlıştır. Ayrıca şunu da gözönünde bulun-

(3) Bkz: B. Frei, «Die anarchistische Utopie»; H. Adamo, «Über Terrorismus», Frankfurt/Main, 1978, s. 139; E. J. Batalow, «Philosophie der Rebellion. Kritik der Ideologie des Linksradikalismus», Berlin, 1975, s. 13.

(4) E. J. Batalow, Agy., Berlin, 1975, s. 20.

(5) «Programm der Deutschen Kommunistischen Partei (Alman Komünist Partisi-DKP)» Düsseldorf, 1978, s. 80.

durmak gereklidir. Söz konusu edilen süreçler FAC'nde bir yere kadar özel koşullar içinde oluşmaktadır, yani ülkede proletaryanın sınıf bilinci ve devrimci işçi hareketi göreceli olarak az gelişmiştir, anti-komünizm devlet öğretisi haline getirilmiştir, reel sosyalizm ise tepetaklak edilmiş bir biçimde gösterilmektedir. Bu durum, doğal olarak, radikalleşmiş küçük burjuvazinin örgütlenmiş Marksist işçi hareketine yaklaşmasını güçleştirmekte, bunalımlarla sarsılan kapitalizmin gerçek sosyalist alternatifini kavramalarını kösteklemektedir. İşte küçük burjuvazinin kendine özgü bir «seçenek keşfetme» yolundaki bitmez tükenmez denemeleri bundan ileri gelmektedir. Tekellerin egemenliği ile burjuva devleti egemenliğinin tek mekanizma halinde bütünleşmesi ve genel olarak tekelci devlet kapitalizmi koşullarında egemenliğin yürütülmesi küçük burjuva radikalizminin hoşnutsuzlukları aynasında devletin sınırsız güce sahip, herşeyi yapmaya yetenekli, her yerde hazır ve nazır bir aygıt olarak görüldüğü için, devletin başvurduğu her zorlama kötülüğün kaynağı, çaresizlik nedeni, içinden çıkılmaz bir durum olarak görülüyordu. ⁽⁶⁾ İşte devlete karşı sınıfsal bakış açısından saptanmamış olan bu kendiliğinden gelme muhalefet, anarşizmin ve yakını olan idelerin yeniden canlanmasının temel nedenlerinden biridir. Bugün bu eğilim daha da güçlenmektedir. Çünkü uzun yıllar boyunca başarıyla propaganda edilen «toplumsal ortaklık» ve «ekonomik mucize» ideolojisinden sonra, bunalımın belirmesiyle birlikte başgösteren düş kırıklığı süreci, sınıf savaşımı alanındaki yetersiz deneyimlere dayanmakta ve otomatik olarak sola, işçi sınıfıyla bağlaşıklığa yönelmemektedir. (Bu durum özellikle küçük burjuva tabakaları için söz konusudur.)

Küçük burjuva nitelikli protestolar demokratik hakların sınırlandırılmasına karşı tepki olarak da ortaya çıkmaktadır. Bu tepki, doğal olarak, işçi sınıfının, atom silâhlarıyla silâhlanma yarışına, olağanüstü yasalara ve Amerikan emperyalizminin Vietnam savaşında uyguladığı kırım politikasına karşı savaşkan eylemleriyle birlikte biçimlenmektedir.

Ne var ki, küçük burjuva hareketinin bilincinin gelişmeye sıfırdan başlamayarak liberal burjuva gelenekleri seçkinlere özgü görüşler, bireycilik, anti-komünizm ve işçi birliğine karşı ön yargılar gibi acayip karışıma dayandığı gözönüne alınırsa, bu hareketin işçi sınıfının konumlarından niçin uzaklaştığı ve burjuvazinin bu orta katmanların birçok temsilcisinin haklı hoşnutsuzluklarını eninde sonunda varolan sistem için tehlikeli olma-yan bir yola niçin yöneltebildiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuçları doğrulayacak olayları yakın geçmişte olduğu gibi, bugünkü FAC'nde de bulmak hiç de güç değildir. Örneğin 60 yıllarında memleketimizde ve diğer kapitalist ülkelerde küçük burjuva nitelikli protestoların tepe noktasını otoriteye karşı öğrenci hareketi oluşturuyordu. Nesnel

(6) B. Frei, Agy.; H. Adamo, Agy., s. 143.

olarak bu hareket Federal Almanya Cumhuriyeti'nde demokratik hareketin tüm halinde gelişmesi koşullarını önemli ölçüde etkiledi ve en çeşitli politik cephelerde giderek eleştiri seslerinin yükselmesine yol açtı. (7) Üniversite öğrencilerinin bir bölümü arasında yavaş yavaş işçi hareketiyle bağlaşıklık görüşü güçlenmeye başladı. Böyle olsa da, çeşitli küçük burjuva görüşlerinin çok dayanıklı oldukları ortaya çıktı. Tekrar tekrar su yüzüne çıkan bu görüşleri burjuva propagandası, anti-komünizm destekliyordu. Küçük burjuva devrimciliğinin ayırıcı çizgileri olan her türlü hayalleri, saçmalıkları ve kararsızlıkları küçük burjuva devrimcilerinin bu anti-komünizmi besliyordu, işçi sınıfının deneyimlerini öğrenmelerini engelliyor, onları sosyalist seçenekten sapıtarak gerçekten uzak, ekzotik «devrim» teori ve modellerine yöneltiyordu. Artış halindeki yalıtılma, parçalanma ve çaresizlik, 70'li yılların başlarında, «yenileşme» akımına yol açtı; sonucu da anti-komünizm bataklığına saplanmak oldu.

Her yerde kendilerine «Marksist» ve «komünist» diyen guruplar, dernekler, örgütler türemeye başladı. Hatta, Maocu ve Troçkist idelerin mirasçısı «komünist partileri» ortaya çıktı. Ve beklenildiği gibi anarşizmin, Maoculuğun ve Troçkizmin birbirine sınıksız bağlı oldukları görüldü. (8)

Otoriteye karşı hareketin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra çözümlü olanaksız bir sorunun, yani anti-komünizm ile dogmatizmin tüm bunlara sözümona «yeni komünizm»i ekleyerek birleştirilmesinin olanak dışı olduğunun anlaşıldığı sanıldı. Ne var ki, kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesi ve bunun öğretim alanına yansması, bilimsel-teknik ilerlemeden sadece sermayenin çıkarları uğrunda yararlanılmasıyla birlikte küçük burjuvazinin radikal nitelikli anarşizme yatkın protestoları çeşitli gurupların eylemlerinde yeniden ortaya çıktı. (9) Bu gurupların üyeleri gelecekteki aydınların genellikle politik bakımdan deneyimsiz bölümleri, eski Maocular, Maocu gurupların kısırlığına dayanamamış olanlar, sağcı sosyal demokrat yöneticilerin reform umutlarını gerçekleştirmemeleri dolayısıyla düş kırıklığına uğramış olan Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin eski yandaşları arasından çıkmaktadır. Bunun sonucu olarak onların protestoları, reformların genellikle yadsınmasına, sorunun ancak «kısmen» çözüleceği inancına dönüşmektedir. Böylelikle pratik eylemler gerektiren Marksizm'den bilinçli olarak kaçan, harekete geçmeyi istemeyen ve bunu yapamayan burjuva aydınlarının felsefesi bir kez daha doğuşunu kutlamaktadır. (10)

(7) Bkz. S. Lehdorff, «Studentenbewegung 1977 – 10 Jahre danach», F. Deppe (Hrsg.), «2. Juni 1967 und die Studentenbewegung heute» adlı kitapta, Dortmund, 1977, s. 47.

(8) Bkz. H. Adamo, «Die Wahrheit über die Anarchisten», Frankfurt/M. 1975, s. 46.

(9) Ayrıntılı bilgi için bkz. Reiner Krings, «Rote Blätter», Sayı 6-7-8, 1977; ve «Marksistische Blätter», Sayı 1, 1979.

(10) Bkz. Günther Omendt'in yorumları, «Konkret», Sayı 3, 1978, s. 16.

Dış görünüşlerindeki ayrıma karşın bütün bu grupları birleştiren ortak unsur, sözde kalan radikalizm ile, gerçekte umutsuzluk ve düş kırıklığı damgasını taşıyan isyancı tutumların kaynaşmasıdır. Bu durum, ters tara-
fından konformizme, ya da toplumu, varolan sistem çerçevesi içinde «yenileme» görüşlerine, sağcı sosyal demokratların ileri sürdükleri ve propaganda ettikleri görüşlere giden yolun çıkış noktasıdır.

Bununla ilgili olarak FAC'nde (Offenbach kentinde) kurulu Sosyalist Büro üzerinde durulabilir. ⁽¹¹⁾ 1969 yılında Alman Komünist Partisi'nin kuruluşuna karşı bir tepki olarak ortaya çıkan bu örgütü bir tek açıdan nitelemek güç bir iştir, çünkü başta, aslında sağ (ama «sol» ve «Mark-
sist» savlı) oportünizm olmak üzere, bağrında oportünizmin hemen hemen bütün türlerine yer vermektedir.

Sonuncu olarak 70 yıllarında başında FAC'nde ve Batı Avrupa'nın hemen hemen tüm kapitalist ülkelerinde silâhlı küçük gruplar, terörist gruplar ortaya çıkmaya başladı. Bu olguyu, «yalıtlanmış ve sekte grup-
ların mantık dışı ve sözde devrimci, anarko-terörist karşı şiddet hareketi olarak, radikalleşmiş küçük burjuvazinin, çöküş dönemindeki kapitalist sistemin şiddet ve egemenliği karşısındaki umutsuzluk ve perspektifsiz-
liğinin ifadesi olarak niteleyebiliriz.» ⁽¹²⁾ Anarko-terörizm pratikte politik eylemlerden büsbütün vazgeçmiştir ve nesnel olarak en gerici güçlerle işbirliği yapmaktadır.

Küçük burjuva «sol» radikalizminde ve anarşist gruplarda görülen tüm çeşitliliğe karşın, bunların işçi sınıfına ve partisine, Marks, Engels ve Le-
nin'in teorisine ve reel sosyalizme, hareketin yolları ve amaçları sorununa karşı tutumlarında sağ oportünizmle şaşılacak derecede yakınlık vardır.

İşçi Sınıfının «Sağ»ına ve «Sol»una

Bilimsel sosyalizmin doğum belgesi olan «Komünist Partisi'nin Mani-
festi» yayımlanalı beri işçi sınıfının ve partisinin tarihsel rolüyle ilgili öğ-
reti Marksist teorinin özünü oluşturmaktadır. Oysa «sol» oportünist akımın görmezlikten geldiği, ya da ısrarla tartışma konusu yaptığı da budur.

60 yıllarındaki küçük burjuva radikalizmi hareketi, işçi sınıfını yetersiz devrimci, aşırı derecede tüketime yönelik, varolan sisteme entegre olmuş saydığından ona güvenmiyordu. İşçi sınıfının tarihsel rolünü şu ya da bu biçimde tartışma konusu yapıyordu. Marcuse, sistemle bütünleşmiş «tu-
tucu halk altyapısı»ndan söz ediyordu ve aynı zamanda sistem için ciddi dış tehlikeyi ancak sınıfını yitirmiş ve toplumun kenarına itilmiş gerçekten «sömürülenler»in oluşturduğunu savlıyordu. ⁽¹³⁾ Uzun uzadıya düşünmeye

⁽¹¹⁾ Bkz. W. Gerns, R. Steigerwald, G. Weiss, «Opportunismus Heute», Frankfurt/M, 1974, s. 101.

⁽¹²⁾ B. Frei, Agy.: H. Adamo, «Über Terrorismus», s. 134.

⁽¹³⁾ H. Marcuse, «Der eindimensionale Mensch» (Tek Boyutlu İnsan) Neu-
wied/Westberlin 1967, s. 267.

gerek duyulmadan, «eski» işçi hareketinin tümü tükenmiş diye gösteriliyor, «aczi» ve «bozgunu» saptanıyordu. ⁽¹⁴⁾ Buna örnek olarak, 60'lı yıllardaki serüvenci hareketin elebaşlarından biri olan Rudi Dutschke'nin görüşleri gösterilebilir. Dutschke'nin görüşlerinin dayanak noktasını, işçi hareketinin devrimcilikte sözde ısrarlı olmaması karşısında duyduğu kişisel düş kırıklığı oluşturuyordu. ⁽¹⁵⁾ Küçük burjuva radikalizmi hareketinin bu aşamasında, gündemde «devrimin öznesi», üniversite öğrencilerinin rolü konularında tartışmalar yer alıyor, radikal örgütler dönüşsüz olarak kendilerini «devrimin öncüsü» ilân ediyorlardı. ⁽¹⁶⁾ Fransa'da 1968 Mayıs hareketi sıralarında ve daha sonra da FAC'nde anarşist olarak ortaya çıkan Cohn-Bendit, «işçi hareketinin belleğinde kendi devrimci deneyimlerinin yeniden canlanması» ödevini ortaya atıyordu. ⁽¹⁷⁾ İşçi sınıfının örgütleri, yani sendikalar ve Marksist parti reddediliyordu: «yeni radikalizm», merkezleşmiş, «komünist bürokrasi»ye varolma hakkını tanımıyor ⁽¹⁸⁾ işçileri sadece savaştan saptırma işini gören «sendikal bürokrasi»yi kınıyor ⁽¹⁹⁾, daha fazla kendiliğinden gelmelik istiyordu: Yeni partiler değil, tamamiyle «yeni» (hernekadar pek yeni değilse de) biçimler istiyordu. ⁽²⁰⁾ Şurasını belirtmek gerekir ki, sözde kalan bu radikalizmin tümü birden bambaşka bir pratiğe uygun düşüyordu, çünkü Alman Komünist Partisi'nin haklı olarak belirttiği gibi, bu «otoriteye karşı» gruplardan çoğunda yönetim aşırı otoriter metotlarla gerçekleştiriliyor, bu gruplardan çoğunun liderleri kendi teorilerinden küstahça sözediyordu. Bu da onları burjuva partilerine iyice yaklaştırmaktaydı. ⁽²¹⁾

Kendikendilerine «komünist» diyen bugünkü Maoçu ve Troçkist gruplarda, yalnız dış görünüşüyle başka bir görünüm gözleniyor. Bu gruplar bir zamanlar, otoriteye karşı öğrenci hareketinin bir kısmı sayıldıkları sıralarda, işçi sınıfının ücretlerinin artırılması uğrunda savaşımları, işçi sınıfını varolan sisteme sözde entegre etme, bir avuç akçe karşısında diz çökme, devrimcilikten uzaklaşma sayarak nefretle uzaklaşmayı bir adet haline getirdikleri halde, şimdi görünüm tümüyle değişmiştir. ⁽²²⁾ İşçi sınıfına karşı beslenen küçük burjuva güvensizliğinin yerini yalana, hileye başvur-

⁽¹⁴⁾ Bergmann, Dutschke vd. «Rebellion der Studenten», Reinbek, 1968, s. 58; B. Frei, «Die anarchistische Utopie», s. 97.

⁽¹⁵⁾ R. Steigerwald, Der «Wahre» oder konterrevolutionäre «Sozialismus», Frankfurt/Main, 1977, s. 88.

⁽¹⁶⁾ R. Dutschke, «Antwort an Augstein», «Konkret», Sayı 9, 1967, s. 54.

⁽¹⁷⁾ Daniel ve Gabriel-Cohn Bendit, «Linksradikalismus, Reinbeck», 1968, s. 16.

⁽¹⁸⁾ Agy., s. 194.

⁽¹⁹⁾ Agy., s. 198.

⁽²⁰⁾ «Neue Kritik», Sayı 41, 1967, s. 18.

⁽²¹⁾ J. H. von Heiseler, «SDS-Organisationstheorie». M. Schäfer (Hrsg.), «Die DKP. Gründung, Entwicklung, Bedeutung» adlı kitapta, Frankfurt/Main, 1978, s. 155.

⁽²²⁾ «Neue Kritik», Sayı 54, 1969, s. 42.

ma almıştır: Birbiriyle çılgınca rekabet eden, karşılıklı olarak küfürleşen bu gruplar, kendi kendilerini «işçi sınıfının öncüsü» ilân etmekte ve ona geleneksel seçkinler konumlarından ders vermektedirler.

Bütün bu gruplarda «ardıcıl» olan tek taraf, Alman Komünist Partisi'ne ve işçi sınıfının sendikalarına, yani gerçek örgütlerine karşı besledikleri ilkesel düşmanlıktır. Örneğin Batı Almanya Komünistleri Birliği (BAKB), Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki sendikaları emperyalist erk sisteminin bir bölümü saymakta ⁽²³⁾ ve «işçi sınıfının çıkarlarına ihanet etmek» ve burjuva politikasına boyun eğmekle suçladığı Alman Komünist Partisi'ne küfürler yağdırmaktadır. ⁽²⁴⁾ Yüksek adalet organlarının izniyle Almanya Komünist Partisi'nin onurlu adını aşırı başka bir grup ve başka Maoocu gruplar da aynı savda bulunmaktadır. ⁽²⁵⁾

Bu gruplardan farklı olarak, «proletaryaya tapma»yı son derece ateşli bir biçimde savunan «kendiliğinden gelmeciler» grupları, çoğu kez kendileri de farkına varmadan, otoriteye karşı hareketin görüşlerini benimsemektedirler. Bunların görüşlerindeki bellibaşlı unsurlar apaçık bir bireycilik, disipline yanaşmama, politik örgütlere güvensizlik, her çeşit örgütsel bağı yadsımak, burjuva anti-komünizmidir; ve bunlar kendilerini, işçi hareketinden de, ilerici öğrenci hareketlerinden de uzaklaştırmaktadır. 60'lı yıllardaki «komünlere» benzer, «hâlâ serbest alanlar»da, «konutlar»da ve benzeri «topluluklar»da varolan tüm toplumsal yapıları eninde sonunda katalizatör gibi değiştirecek olan «yaşamın seçenekli biçimlerini» gerçekleştirebilecekleri düşüyle yaşayan «kendiliğinden gelmeciler», hiç olmazsa özel yaşam alanında tehlikeyle karşı karşıya bulunan küçük burjuva konumları korumaya çalışmaktadırlar. ⁽²⁶⁾ Bunlar, «işçi sınıfı, ızdırap çeken sınıf olabilir, ama hiçbir hareket yeteneği yoktur» diye yüksekte atıp tutuyorlar ve şöyle devam ediyorlar: «Bu, zaman zaman sempati duyulabilecek bir sınıftır, fakat biz artık onun yardımıyla emellerimizi gerçekleştirmek için, işçi sınıfının öz bilincine erişmesi için 50 ya da 100 yıl beklemeyi istemiyoruz» ⁽²⁷⁾, Politik çalışmalara gelince, «kendiliğinden gelmeciler»i temsil edenlerin kendilerine özgü pek acıip dille belirttikleri gibi, böyle bir çalışma «serüvenden» başka bir şey değildir, çünkü «geleneksel erkin yardımıyla» ⁽²⁸⁾ «geleneksel» araç ve yöntemlerle yönetim olagan değildir.

Yukarıda adı geçen «Sosyalist Büro» da küçük burjuvazi «kendiliğinden

⁽²³⁾ «KBW» («BAKB») grubunun «Kommunistische Volkszeitung» gazetesi, 30 Ocak 1978.

⁽²⁴⁾ Agy., 13 Şubat 1978 ve 27 Şubat 1979.

⁽²⁵⁾ «Rote Fahne», 25 Ocak ve 20 Şubat 1978; Arbeiterkampf, 26 Haziran 1978.

⁽²⁶⁾ R. Kriuas, «Rote Blätter», Sayı 6, 1977.

⁽²⁷⁾ «So oder so», Sayı 16, 1977. R. Krings, «Facit-Extra»dan alıntı, Bonn, Mayıs 1978, s. 14.

⁽²⁸⁾ «Konkret», Sayı 3, 1978.

gelmecilik» idelerine bağlı kalmıştır. Bu örgütte işçi sınıfının rolünün yadsınması, «insanların kendi yazgılarını saptaması» gibi kimseyi bağlamayan ideallere yol açmaktadır. «Sosyalist Büro»daki «otorite karşıtları»na göre, savaşkan Marksist parti sadece gereksiz değil, üstelik zararlıdır. Onların belgisi şudur: «Bürokratik kadro partisi» değil, «özerk örgüt». ⁽²⁹⁾

İşçi sınıfının disiplini ve savaşkan örgütü karşısında duyulan bu küçük burjuvaca korku, sadece sağ oportünist yöneticilerin ve yandaşlarının yararına olmakla kalmıyor, aynı zamanda onların ideolojilerin doğrudan doğruya uygun düşüyor. Sağcı sosyal demokratlar, işçi sınıfının kapitalizmin şu ya da bu kusuru karşısındaki protestolarını kendiliğinden gelmelik çerçevesine sokmakla, aslında işçi sınıfının kapitalist sistemi bilinçli olarak tanımamasını önlemeye çalışmakta ve onu bu sisteme entegre etmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar. Bunlar işçi sınıfına güvenmeyerek, bu sınıfın «yokolduğunu» savlayan teorilere bel bağlamaktadırlar. Örneğin, ASDP'nin Godesberg programında işçilerin bir zamanlar fakir olduklarından, sömürüldüklerinden, günümüzde ise devletin eşit haklı vatandaşları haline geldiklerinden söz edilmektedir. ⁽³⁰⁾ Böylelikle de Marksizm'in eskimiş bir öğreti olduğu ileri sürülmektedir. Oysa Marksizm, devrimciliğini hiç bir zaman işçi sınıfının «fakirliği» temeline oturtmamıştır. Aslında sağ sosyal demokrasinin W. Brandt, H. Schmidt, von Oertzen, P. Ludz ⁽³¹⁾ gibi yönetici ideologları, artık işçi sınıfı diye bir şey kalmadığını, toplumun da sınıflara bölünmüş olmadığını savlıyorlar. Sağ sosyal demokrat konumlardan yazılmış bir broşürü kaleme alan kişiler, Alman Komünist Partisi'ni yererken «işçi sınıfı» deyiminin komünistlerce kullanılan bir «propaganda deyimini» olduğunu savlayacak kadar ileri gitmişlerdir ⁽³²⁾. Durum böyle olunca, ASDP'nin sağcı liderlerinin Alman Komünist Partisi'ne karşı savaşım ilân edilmesi gereksinimini duymaları ve ASDP'nin kendisini artık işçi sınıfının partisi saymaması gerektiğini istemeleri hiç te şaşılacak bir şey değildir. ⁽³³⁾

Böylelikle «sol» ya da sağ olsun, her iki tür oportünizm de temelleri ve başlıca yönleriyle, yani işçi sınıfına ve örgütlenmiş işçi hareketine karşı tutumlarıyla birbirinin aynısıdır, işçi sınıfını şaşırtmak ve politik bakımdan silâhsızlandırmak için birbirlerini tamamlamaktadırlar.

⁽²⁹⁾ «Ansatzpunkte sozialistischer Politik in der Bundesrepublik; Grundsatzdokument des Sozialistischen Büros», Offenbach 1971, s. 8.

⁽³⁰⁾ «Grundsatzprogramm der SPD, beschlossen vom Außerordentlichen Parteitag der SPD in Bad Godesberg» (SPD'nin Kasım 1959'daki Bad Godesberg Kongresi'nde onaylanmış olan Programı), Bonn, s. 29.

⁽³¹⁾ Bkz. W. Gern, «Krise der bürgerlichen Ideologie und ideologischer Kampf in der BRD», Berlin 1976; H. Leisewitz, «Klassenstruktur in der BRD heute», s. 59.

⁽³²⁾ H. Appelhaus, «Die DKP – Keine Alternative für Demokraten», Bonn 1975, s. 21.

⁽³³⁾ «Grundsatzprogramm der SPD», s. 30.

Toplumsal değişimlerin başta gelen, itici gücünü göremeyen ve kendi rolüne değer biçmede seçkin çevrelerin konumlarının esiri olan küçük burjuva radikalizmi, uzun erimli strateji ve taktiği, reel olmaktan uzak azami istemlerle değiştirmektedir. Bu, Rudi Dutschke'nin «özgür kişilerin ortaklığı» görüşü için olduğu kadar, Cohn-Bendit tarafından ortaya atılan yukarıdaki görüşe uygun olan «devlet yapılarını ortadan kaldıralım» sloganı için de geçerlidir. ⁽³⁴⁾ Aynı şey, «kendiliğinden gelmeciler» tarafından propaganda edilen ve Marcuse'nin «yüce red» görüşünün sadece yeni baskısı olan «yaşam biçimi seçenekleri»ni kapsamaktadır. ⁽³⁵⁾ Bunun sonucu olarak bütün bu grupların silâhları arasında «eylemcilik» taktiği yer almıştır. Bu taktik, bilimsel temele dayanan bir hedefe yönelik stratejinin bir ögesi değildir, taşıdığı bütün dramatizm damgasına karşın boşa dönmekte ve aslında Bernstein'ın: Hareket, her şeydir, hedef hiçbir şey değildir, görüşünün aynadaki yansısidir.

Bilimsel sosyalizmden aldıkları kavramları kullanan ve bunlarda küçük burjuva devrimciliğiyle tamamlamalar yapan Maocu ve Troçkist gruplar, ötekilerden önemli ölçüde farklı sanılabılır. Örneğin BAKB, «Batı Alman proletaryasının ilk ödevi proletarya devrimini hazırlamak ve gerçekleştirmektir» ⁽³⁶⁾, diyor. Kendisine «Almanya Komünist Partisi (Marksist-Leninist)» adını veren başka bir Maocu grup, dikkatini, baştan başa «proletarya diktatörlüğünün kurulması yoluyla burjuva aygıtının yıkılmasını sağlayacak devrimci eyleme» yöneltmiştir. Oysa bu grupların tümü, demokratik haklarla «emek hakkı»nın gerçekleşmesiyle ilgili günlük savaşımları, bütün bunların kapitalizm yıkılmadan başarılamayacağı bahanesiyle, reddetmektedirler. ⁽³⁷⁾ Bu ise pratikte şu anlamı taşımaktadır: Bütün bu gruplar son amaçlarının ilânı ile yetinerek, demokratik haklar uğrunda gerçek savaşımın dışında kalmakta, üstelik, nesnel olarak provokatör rolünü benimsemektedirler. Bu konum, niteliği bakımından korkaklıktan, sonuçları bakımından ise karşı devrimcilikten başka bir şey değildir.

«Solcu radikaller»in son amaçlarını ilân etmelerine gelince, bu amaçlarının son derece çapraşık görüşler temelinde biçimlendiği belirtilmeden geçilemez. Kapitalizmin, küçük burjuva radikalizmi ve anarşizm açısından eleştirisi, bilimsel çözümlemeye gidilmeden, başta gelen sorun, sınıfsal sorun olarak ele alınıp çözüme bağlanmadan, hep kişisel izlenim ve sezgilere dayandırılması dolayısıyla, saldırı hedefleri her zaman genellikle «devlet», «zorbalık», «ezgi» ve «bürokrasi» olmuştur. Dutschke, fenalıkların kökenini «otoriter toplumun» oluşturduğunu ileri sürüyor, fakat bunu

⁽³⁴⁾ R. Dutschke, «Assoziation freier Individuen, Westberlin, Oberbaumblatt» içinde, Sayı 5, 1967; Cohn-Bendit, Linksradikalismus, s. 20.

⁽³⁵⁾ R. Krings, «Rote Blätter», Sayı 7/8, 1977.

⁽³⁶⁾ W. Gerns, R. Steigerwald, G. Weiss, «Opportunismus heute», s. 148.

⁽³⁷⁾ «Rote Fahne», 22 Nisan 1978.

sınıflara bölünmüş bir toplum olarak değil, üst katlarında güçlülerin, altında ise her türlü haktan yoksun olanların yaşadığı bir gökdelene benzer muazzam bir aygıt olarak gösteriyordu. ⁽³⁸⁾ Bu görüşlerin, katıksız burjuva teorilerine şaşılacak derecede uygun olduğu apaçıktır. Her iki anlayışta da tekeli devlet kapitalizmi, sınıfsız, son derece güçlü «teknos-trüktürler»de kaybolmaktadır. Aynı aczi, ve «bireyin» kör ve karanlık bir güç halindeki devlete, «baskı» ve «ezgi»ye karşı protestosunu «kendiliğindengelmeciler»in istek ve anlayışlarında da görüyoruz. ⁽³⁹⁾

Her ne kadar kapitalizme karşıt konumlarda yer aldıklarını savlasalar da, Maocular ve Troçkistler de, küçük burjuva kökeninden kopacak durumda değildirler. Örneğin BAKB adlı grubun temsilcileri: «Bütün sorun, kullanma hakkına sahip olmaktır» ⁽⁴⁰⁾ (üretim araçlarını kullanma – J. R.) savını ortaya atıyorlar. Oysa iyelik hakkı sorunundan koparılmış bir «kullanma hakkı» sosyal demokrasinin politikasından başka bir şey değildir. ⁽⁴¹⁾ Gerçekten de ASDP'nin, komünistlerle işbirliğini yasaklayan kararında, üretim araçlarını kamulaştırmanın eskimiş bir istem olduğu ⁽⁴²⁾, «kullanma hakkı»nın yeniden düzenlenmesi ödevinin önde durduğu ⁽⁴³⁾, böylelikle, artık, varolan «toplumsal mekanizma»yı, «kuşaktan kuşağa geçişe zarar vermeden yeni amaçlara» yöneltmek gerektiğini belirtiyordu. ⁽⁴⁴⁾ Sağcı sosyal demokrat liderler, buna dayanarak, işçi sınıfı erkini biraz olsun gözönüne getiren her şeye şiddetle karşı koymaktadırlar.

«Sol» ve sağ oportünizmin, hele köklü toplumsal değişimler söz konusu olunca birbirine ne kadar çok benzediğini, «Sosyalist Büro'nun temel platformu açıkça göstermektedir. Bu örgütün ilkelerini içeren belgede şöyle denilmektedir: «Nitelik bakımından yeni toplumsal ilişkiler ve yeni toplumsal yapılar içerecek bir toplum, bir kez yapılacak bir devrimci eylemle ortaya çıkamaz.» ⁽⁴⁵⁾ Ama bundan, «Sosyalist Büro»nun düşüncesine göre, sosyalizme yönelik nitel sığırışın yeni toplumun kuruluşunun sadece temelini atacağı anlamı çıkmaz. Hayır, söz konusu olan başka şeydir, yani zamanla ayrı ayrı sosyalizm adacıklarının ortaya çıkmasına yol açacak belirli reformların gerçekleştirilmesidir. ⁽⁴⁶⁾ «Sosyalist Büro»nun

⁽³⁸⁾ Bkz. Bergmann, Dutschke, «Rebellion der Studenten», s. 56.

⁽³⁹⁾ «Konkret», Sayı 3, 1978.

⁽⁴⁰⁾ «Linke», Phrasen-rechte Politik. Zur Politik und Praxis des KBW. Materialien eines Streitgesprächs am 22. Mai 1975 in Bremen», hrsg. vom Parteivorstand der DKP, Düsseldorf, s. 21.

⁽⁴¹⁾ Agy.

⁽⁴²⁾ «Zum Verhältnis von Sozialdemokratie und Kommunismus», Bonn 1977, s. 8.

⁽⁴³⁾ «Grundsatzprogramm der SPD», s. 13.

⁽⁴⁴⁾ H. J. Vogel, «Grundfragen des demokratischen Sozialismus», Bonn 1974, s. 17.

⁽⁴⁵⁾ «Grundsatzdokument des SB», 1971, s. 19.

⁽⁴⁶⁾ Agy.

teorisyonu olan Negt, Andre Gorz'a dayanarak, buna «devrimci reformizm» adını bile veriyor. ⁽⁴⁷⁾ Bu görüşün ASDP'ndeki genç sosyalistlerin «sistemi aşan» reformlar anlayışına pek benzediğini belirtmek gerekiyor. ⁽⁴⁸⁾ Aslına bakılırsa, ASDP'nin sağcı yöneticileri de «demokratik sosyalizm»den söz ediyorlar, ama Bernstein'ı geliştirerek, sosyalizm derken, herhangi bir «dogmatik biçimde önceden seziilmiş son amaç» ⁽⁴⁹⁾ değil de, son çözümlemede kapitalizmin korunmasına ve etkisinin artırılmasına yönelik bir «sürekli ödev» ⁽⁵⁰⁾ düşünüyorlar.

Yani «solcu» radikalizm, son amaçta ısrar ederken buraya giden yolları göstermekte, sağ oportünizm ise hiçbir amaca yönelik olmayan yollardan söz etmektedir. Eninde sonunda her ikisi de kapitalist gerçeğe uzlaşma yolundan yürüyorlar.

Kime Karşı Savaşılıyorlar?

K. Marks ile F. Engels'in deyimiyle, «sol» oportünizmin «devrimci idealleri», gerçekte «felsefi fantezinin sisli semalarında» bulunmaktadır. ⁽⁵¹⁾ «Sol» devrimcilik, reel sosyalizme karşı nefret ve kin duymaktadır ve bu onu sağcı sosyalist, hatta aşırı gerici nitelikli anti-komünizme bağlamaktadır. Reel sosyalizmi gerici, hatta faşist rejimlerle bir tutan burjuvazinin totaliterlikle ilgili kaba demagojik öğretileri, «aşırı solcu»ları olta gibi yakalamaktadır; oysa aslında bunlar, özel olarak anti-komünist amaçlarla hazırlanmıştır. Bu öğretilerden bazı elemanların, «devlet karşıtı» görüşlerine sızmış olması bir rastlantı olmasa gerek. Anarşist ve «solcu» sektör etkilerin damgasını taşıyan bu görüşler, örneğin Marcuse'nin Sovyetler Birliği'nde «totaliterliğin ve otoriter merkeziliğin durmadan arttığı» savında ⁽⁵²⁾ ve Cohn-Bendit'nin «Doğu ve Batı bürokrasilerini» aynı kaba koyma denemesinde ⁽⁵³⁾, yer almaktadır. Troçkistlerin sosyalist ülkelerde «devrimin bürokratik yozlaşması» vb. ⁽⁵⁴⁾ gibi sözlerine de, FAC'ndeki «sol» radikallerin politik sözlüğünde rastlanmakta, Troçkist Mandel ise doğrudan doğruya «Sovyet bürokrasisi»nin devrilmesi için çağrılarda bulunmaktadır. ⁽⁵⁵⁾

«Kendiliğinden gelmeciler»in sınıfsal konumlardan uzak olmaları, bun-

⁽⁴⁷⁾ W. Gerns, R. Steigerwald, G. Weiss, «Opportunismus heute», s. 114.

⁽⁴⁸⁾ Agy.

⁽⁴⁹⁾ «Zum Verhältnis von Sozialdemokratie und Kommunismus», s. 8, ASDP sağcı yöneticilerinin üyelerinin komünistlerle işbirliği yapmalarını yasaklayan anti-komünist belge.

⁽⁵⁰⁾ «Grundsatzprogramm der SPD», s. 5.

⁽⁵¹⁾ K. Marks, F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 452.

⁽⁵²⁾ H. Marcuse, «Die Gesellschaftslehre des sowjetischen Marxismus», Neuwied/Westberlin, 1964, s. 84.

⁽⁵³⁾ Cohn-Bendit, «Linksradikalismus», s. 192.

⁽⁵⁴⁾ Dutschke, Wilke, (Hrsg.) «Die Sowjetunion, Solschenizyn und die westliche Linke», Reinbek, 1975, «Einleitung von Dutschke, Grusius und Wilke», s. 9.

⁽⁵⁵⁾ «Frankfurter Rundschau», 23. Mart 1974.

ların da sosyalizmi kötölemek uğrındaki her çeşit anti-komünizmi benimsemelerine neden olmaktadır. ⁽⁵⁶⁾

Bu görüşlere «Sosyalist Büro»nun temsilcileri şu ya da bu ölçüde farklı tamamlamalar getirmektedir. Bunlar, kapitalizmle «reel sosyalizmin bürokrasisi»ni doğrudan doğruya bir tutmasalar da, «çıkarların bağdaşması»nın varlığından, ya da «Doğu ile Batı'nın sınıfsal yapıları»nın «blokların benzerliği sonucunda uyuştukları»ndan söz ediyorlar. ⁽⁵⁷⁾

Maocu ve Troçkist grupların, Sovyetler Birliği'nde sözümona kapitalizmin restorasyonu savlarına, «süper devlet» ya da «sosyal emperyalizm» gibi aşırı «sol» deyimlerine gelince, Marksistler her iki tezin de burjuva ideolojisince yaratılan ve bunun için de burjuvazi tarafından, sağcı sosyal demokratlar tarafından kontrol edilen yığınsal enformasyon araçlarında aktif olarak kullanılan burjuva kavramları ⁽⁵⁸⁾ olduklarını çoktan kanıtlamışlardır. ⁽⁵⁹⁾

ASDP'nin Godesberg Programı da ibret vericidir. Aynı burjuva anti-komünizmden ve bunun yanısıra küçük burjuva «sol» radikalizminden hareket eden bu programda, kapitalizmin ürkek bir «eleştirisi»yle birlikte, kişinin «özgürlüğünü» sözde yokeden sosyalist ülkelerin «totaliter» sisteminin tüyler ürpertici bir tablosu yer almaktadır. ⁽⁶⁰⁾ Program, güya FAC'nde sınıfların ve uzlaşmazlıkların üstüne çıkan ve tüm vatandaşların çıkarları adına adalet dağıtan tarafsız bir hakemmiş gibi, devlete çağrıda bulunuyor. Küçük burjuva radikalizminin abartmasında, eksi işaretiyle belirtilerek bir numaralı düşman haline getirilen devlet, sosyal demokrasi tarafından, bir artı işaretiyle, sınıflar bakımından tarafsızmış gibi gösterilmektedir.

Böyle bir fark olmasına karşın, her iki anlayış da işçi sınıfıyla burjuvaziyi eşit kılmakta, onları herhangi bir sınıflardışı devlete aynı ölçüde bağlı duruma sokmaktadır. Bunun sonucunda da sınıf savaşımı ortadan kalk-

⁽⁵⁶⁾ R. Krings, «Rote Blätter», Sayı 6, 1977.

⁽⁵⁷⁾ U. Schmiederer, «Links», Mayıs 1978, s. 19.

⁽⁵⁸⁾ Örneğin BAKB grubu, «sosyal emperyalizm»in «devletlerin bağımlılığı» ve «ulusların özgürlüklerinin çiğnenmesi» demek olduğunu söylüyor. («Kommunistische Volkszeitung», 27 Şubat 1978). Bu, Kautsky'nin emperyalizmi sağ oportünistçe yorumlamasının harfiyen yinelenmesinden başka bir şey değildir. Kautsky, emperyalizmin, az gelişmiş ülkelerin endüstriye gelişmiş uluslara bağlanması anlamına geldiğini, bunun da bu ülkelerin dış politikası olduğunu savlıyordu. Bilindiği gibi Lenin, böyle bir tanımlamaya kesinlikle karşı çıkarak bunların ileri sürdükleri emperyalizm kavramında tekellerin ortadan kaybolduğunu, ekonominin politikadan ayrıldığını, emperyalist sınıfsal çıkarların ise erki ele alma istemleri gibi değişik görüşlerle gölgelendiğini belirtmiştir.

⁽⁵⁹⁾ W. Gerns, «Krise der bürgerlichen Ideologie und Ideologischer Kampf in der BRD», s. 111.

⁽⁶⁰⁾ Bkz. «Grundsatzprogramm der SPD», s. 6.

makta, seçenek ise görünmez hale gelmektedir. Çünkü sağcı sosyal demokratların temsilcileri tarafından «demokratik sosyalizm» diye anılan, küçük burjuva radikalizmince ise «tümünden yeni olan modeller»den farklı olarak kabul edilen «üçüncü yol» adlı «çıkış», geriye, kapitalizme giden yoldur.

Son çözümde, «doğmatik olmayan» «sol» radikaller, sağcı sosyal demokrasinin en basit anti-komünizmine, belki de hesap ettiklerinden de daha yakın durumdadırlar. Çünkü bu anti-komünizm de Sovyetler Birliği'nin «bürokratik yapısı» konusunda bir şeyler gevelemekte ve «komünist partisi diktatörlüğü» tehlikesinden söz etmektedir. ⁽⁶¹⁾

Bu durumda şu soruyu sormak gerek: Bu görüşlerle, büyük burjuvazinin organı «Frankfurter Allgemeine Zeitung» gazetesinin sözünü ettiği sosyalist «totaliter zorbalık» görüşü arasında ne fark vardır? ⁽⁶²⁾ «Sol» ve sağ oportünistleri, paradoksal bir biçimde, kardeş haline getiren ve en gerici konumlara tehlikeli bir biçimde yaklaştıran genel burjuva ideolojisidir. ⁽⁶³⁾ Bunu, Batı Alman Maocularının, Hristiyan Sosyalist Birliği'nin elebaşısı Straus'u övmeleri, bu politikacının da Maoculuğu göklere çıkarması en açık biçimde ortaya koymaktadır. Bunları birleştiren şey reel sosyalizme karşı besledikleri düşmanlıktır. ⁽⁶⁴⁾

Öyle görünüyor ki, burjuvazinin ideologları, «sol» devrimciliğin nesnel olarak varolan sistemin sürdürülmesine hizmet ettiğini çok iyi anladıkları için, bundan yararlanmakta ve faaliyetlerini teşvik etmektedirler. Böyle olmasaydı burjuva yayınevlerinin ve organlarının, FAC'nde «sol» oportünizmin, hatta şiddet propagandası yapan anarkoterörizmi sistemli olarak yaymaları mümkün müydü? Bakunin, kitaplarının en başında yer alan «Devlet ve Anarşi»yi Almanya'da ilk kez gerici Springer şirketine bağlı «Ulstein Verlag» yayınevinin 1972'de bastığını öğrenseydi, acaba ne derdi? Batı Alman işverenleri birliğinin başkanı olan Schleyer'in kaçırılması üzerine, FAC televizyonunun anarşizmi övmesi ve güya yozlaşmış olan reel sosyalizme karşı savaşım aracı olarak göstermesi nasıl değerlendirilebilir? Buna benzer daha nice nice örnek verilebilir. ⁽⁶⁵⁾

Putların Yazgısı

Sonuç olarak, «sol» oportünizmin gerçek yüzü bu hareketin ünlü temsilcilerinden bazılarının evrimleriyle ilgili örneklerle canlandırılabilir. Alman

⁽⁶¹⁾ «Zum Verhältnis von Sozialdemokratie und Kommunismus», s. 5.

⁽⁶²⁾ «Frankfurter Allgemeine Zeitung», 11 Haziran 1978.

⁽⁶³⁾ Bu görüş, «Unsere Zeit» gazetesinde eleştirildi (2 Eylül 1978).

⁽⁶⁴⁾ Bu eğilimler şu yapıtlarda incelenmiştir: G. Weis, «Neue Momente bei den maoistischen Gruppen»; L. Schneider, «Wo stehen die verschiedenen maoistischen Gruppen?», «Marxistische Blätter», Sayı 4, 1978.

⁽⁶⁵⁾ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. H. Adamo, «Vorgebliche und tatsächliche Ursachen des Terrorismus», «Blätter für deutsche und internationale Politik», Sayı 215, s. 13.

öğrencilerinin Sosyalist Birliği'nin otoriteye karşı elebaşlarından biri olan ve Vietnam devrimini coşkuyla onaylayan Horlemann, bugün Maoçu «Almanya Komünist Partisi»nin yöneticilerinden biridir; azılı bir anti-sovyetizm yapmakta ve yurdun emperyalizmden yana savunulması görüşünü yaymaktadır. Anarşist ütöpiller icadetmiş olan öğrenci liderlerinden Rudi Dutschke, profesyonel bir anti-komünist olmuştur ve «sol» deyimler kullanılarak Sovyetler Birliği'ne karşı kitaplar yazmakta, Hristiyan Sosyalist Birliği'nin dostu olan sözümona «muhalif»lerden Grigogorenko gibi karşı devrimcilerle arkadaşlık etmektedir. Yüksek okullardaki Sosyalist Öğrenciler Birliği'nin eski başkan yardımcısı J. Litten ise, politik rengini tamamıyla değiştirerek açıkça tutucu olmuştur. Bu kişi, tröstlere bağlı toplumsal çalışmalar örgütünün başına geçerek, tekelci çevrelerde kariyer yapma yolundadır. Ve en sonu, «otoriteye karşı» hareketin eski militanlarından birçoğu, sosyal demokratların yanında yer almıştır.

Bütün bu örnekler, «aşırı solcu» nitelikli protestoların sınıf savaşımının başlıca cepheleri arasında bocaladığını, zaman zaman uyuşukluğa uğradığını, sağcı politikaya karşı kendiliğinden-gelme protestodan doğan küçük burjuva radikalizminin çoğu kez uyuşma yolunda bir basamak olduğunu göstermektedir. Kapitalizmin genel bunalımı tekellerle halk arasındaki çelişkileri derinleştirerek, sınıf savaşımını keskinleştirerek bu yasalığı daha büyük bir güçle ortaya çıkardı. Günümüzde sorun şudur: Acaba tekeller ve onların politik temsilcileri, FAC'ni vatandaşların topunu izleyen otoriter bir devlet haline getirmeye başarabilecekler mi? Acaba ulusal gelirin kendi yararlarına yeniden paylaşılması uğrındaki büyük süreci sona erdirmeyi, emekçilerin toplumsal kazanımlarını ortadan kaldırmayı, sosyalizmle çatışmaya, «soğuk savaş» yöntemlerine yeniden dönmeyi gerçekleştirebilecekler mi? Yoksa işçi sınıfıyla onun bağlaşıkları, demokratik ve toplumsal ilerleme yolunda bir değişimi gerçekleştirebilecekler mi? Bu konuda sağ ve «sol» oportünist akımlar egemen çevreler için en büyük yardımcıdır. Çünkü bunlar, eleştiri ve hoşnutsuzlukları tehlikesiz yollara saptırmakta ve eninde sonunda geriye, uyuşma yoluna sürüklemektedir. Bu durumda Alman Komünist Partisi'nin, bilimsel sosyalizmi her çeşit burjuva ideolojisinden koruması tamamıyla doğaldır. Parti, işçi sınıfını tinsel açıdan silâhsızlandırıp, tekelci sermayenin politikasına baş eğdirmeye çalışan sağ oportünizme karşı savaşım yürütmektedir. Bunun yanı sıra «sol» oportünizme, sözde devrimci serüvenciliğe ve Maoçu, Troçkist ve anarşist grupların işçi davasına zararlı faaliyetlerine karşı da savaşımı sürdürüyor. ⁽⁶⁶⁾ Partinin amacı, FAC'nin gelişmesinin dönüm noktasında ilerici değişimler sağlamak için tüm demokratik ve anti-tekelci güçlerin geniş bir bağlaşıklığını oluşturmaktır.

⁽⁶⁶⁾ «Programm der Deutschen Kommunistischen Partei (Alman Komünist Partisi (DKP) Programı)», s. 84.

Farklı Çocukluk Çağları

1979 YILI ULUSLARARASI ÇOCUK YILIDIR (*)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, bundan yirmi yıl önce «Çocuk Hakları Bildirisi» oybirliğiyle kabul edildi. Bu belgede, «İnsanlık çocuğa her şeyin en güzelini vermelidir» denilmektedir.

Günümüz dünyasında çocukların yazgısı nedir?

● ÇOCUK OLMA HAKKI

«Çocuk Hakları Bildirisi'nden: Çocuk horlanmadan, her türlü ezgiden, acımasızlıktan ve sömürü biçimlerinden korunmalıdır.»

SOSYALIST OLMAYAN DÜNYADA ÇOCUK

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun verilerine göre 29 milyonu Güney Asya'da, 9,1 milyonu Doğu Asya'da, 9,7 milyonu Afrika'da, 3,1 milyonu Latin Amerika'da olmak üzere, yeryüzünde en az 52 milyon çocuk ekmek parasını kazanmak zorundadır. Bu çocukların 42 milyonu, yani ezici çoğunluğu, emekleri karşılığında ücret almamakta ve insanlık dışı koşullar altında çalıştırılmaktadır. Böyle olsa da, Uluslararası Emek Bürosu'nun (UEB) bir raporunda belirtildiği gibi, «bu veriler buzdağının sadece görülebilen kısmını yansıtmaktadır. ... Ekonominin çeşitli kollarında çalışan çocukların sayısının çok daha fazla olduğuna inanmak için bütün dayanaklar ortadadır.»

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde çocuklar korkunç biçimlerde sömürülmektedir. Bunun nedeni, bu ülkelerin geri kalmış olması ve burarlarda yeni sömürgecilik politikasının uygulanmasıdır. Bu gibi ülkelerde bugün de yedi yaşında çocukların şuna buna hizmetçi olarak verilmesi ve efendileri tarafından köle haline getirilmesi sık sık görülmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Asya'da yaptığı incelemelere göre birçok sanayi kollarında işgücünün büyük kısmını çocuklar ve özellikle kız çocuklar oluşturmaktadır.

Fas'taki halı fabrikalarında 12 bin çocuk çalıştırılmakta ve bunların çoğuna tek kuruş ücret verilmemektedir. Bu çocuklar, çok ağır koşullar altında, haftada 48–72 saat arası çalıştırılmaktadır. Atölyelerde ışığın ve havanın yetersiz olması, ısı derecesinin aniden değişmesi ve çeşitli zehirli gazlar çocukların sağlık durumunu kökten sarsmakta, bu koşullar altında çalışma yüzünden birkaç yıl içinde sakat durumuna gelmektedirler.

(*) Bu yazı, uluslararası örgütlerin ve periyodik basının verilerine dayanılarak, Dergi'nin Bilimsel Enformasyon ve Dokümantasyon Komisyonu'na hazırlanmıştır.

Karaşî'de yayınlanan «Herald» gazetesi, 1978 yılı Martında, Pakistan'-da küçük çocukları köle olarak satan bir örgüt bulunduğunu haber vermişti. Bu örgüt çocukları özel çalışma kamplarında yedi yaşından itibaren çalıştırmakta, daha zayıf olanları sakatlayarak (örneğin gözlerini kör ederek) dilenmeye zorlamaktadır. Adı geçen gazete Pakistan'da köle çocukların alınıp satıldığı pazartların yerini de açıklamıştı.

Yüz binlerce gencin iş bulamadığı gelişmiş kapitalist ülkelerde 8-15 yaş arası milyonlarca çocuk, pek az bir ücret karşılığında bazen günde 10-12 saat çalışmak zorundadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde bunların sayısı 800 bini, İtalya'da 600 bini, FAC'nde 80 bini, İngiltere'de 650 bini, İspanya'da 280 bini, Portekiz'de 100 bini bulmaktadır. Çocuk işçiler patronlara büyük kâr sağlama olanağı veriyor; çünkü büyüklerin yaptıkları hemen hemen tüm işlerin altından kalkabildikleri halde, ücretleri çok daha düşüktür. Bunlar sendikal haklardan yararlanamadıkları için çalışmalarına gerek duyulmadığı anda derhal sokağa atılabilmektedir. Birçok çocuk üretimin neden olduğu sarsıntılara kurban gitmektedir. Örneğin, İtalya'da bu yüzden, her yıl 13 yaşına kadar bini aşkın çocuk ölüp gitmektedir.

SOSYALİST DÜNYADA ÇOCUK

«Eğer tüm hükümetler ve toplumlar çocuklara sosyalist ülkelere olduğu gibi özen gösterseydi, tüm çocuklar mutlu bir yaşama kavuşabilirdi.» Bu sözler Dünya Demokratik Kadınlar Federasyonu tarafından, Uluslararası Çocuk Yılı dolayısıyla yayımlanan Bildiri'de yer almıştır ve burada analarla çocuklara özenin devlet politikası haline getirildiği, hangi ulus ve ırktan olursa olsun tüm çocukların eşit haklardan yararlandığı sosyalist ülkelerin deneyimlerine yüksek bir değer biçilmektedir.

Sosyalist ülkelerin yasaları çocuk emeğinden yararlanmayı kesinlikle yasaklamaktadır ve bu yasalara titizlikle uyulmaktadır.

Sosyalizmde öğrencilerin emek eğitimi görmelerine özel bir önem vermekte, ayrı ayrı sosyalist ülkelerin emek eğitimi sistemleri, genel çizgileriyle, birbirine benzemektedir. Okullarda genellikle özel olarak donatılmış öğretim kabineleri ve mesleksel yönelim atölyeleri bulunmakta ve öğrenciler buralarda, deneyimli öğretmenlerin yönetimi altında emek alışkanlığı elde etmektedirler. Böyle bir emeğin genç neslin sömürülmesiyle bir alıp vereceği olmadığı apaçıktır.

● GENÇLİĞİN SAĞLIĞI YARINKI TOPLUMUN SAĞLIĞIDIR

«Çocuk Hakları Bildirisi»nden: «Çocuğun özel olarak korunması, beden ve kafa bakımından, moral, tinsel ve toplumsal bakımlardan gelişmesi yolunda olanaklar ve elverişli koşullar, yasalar ve diğer araçlarla sağlanmalıdır.»

SOSYALİST OLMAYAN DÜNYADA

Yeryüzündeki tüm çocukların dörtte üçü, yani 500 milyondan fazla çocuk kronik açlık çektiklerinden hastalıklara yakalanmaktadırlar.

Her yıl 5 yaşından küçük 15 milyon çocuk enfeksiyon hastalıklarından, beslenme yetersizliğinden, sağlık hizmeti yokluğundan dolayı ziyan olmaktadır. Bu çocuklara aşı yapılabilse, üçte birinin kurtarılması sağlanabilir.

Henüz sömürgecilik ezgisi kalıntılarından kurtulamamış olan gelişme halindeki ülkelerde, ancak 20 çocuktan biri sağlık yardımı görebilmektedir. Bu ülkelerde çocuk ölümü oranının yüksek olmasının başlıca nedenleri sağlık hizmetlerinin yokluğu, açlık ve enfeksiyon hastalıklarının yaygınlığıdır. Gelişmekte olan ülkelerde her yıl dünyaya gelen 27 bin çocuğun 7 bin, bir yaşını tamamlamadan ölmektedir. En yüksek çocuk ölümü oranı Afrika'dadır. Örneğin, Zambiya'da yeni doğan 1.000 çocuktan 268'i, Gabon'da 229'u, Nijerya'da ise 200'ü bir yaşını tamamlayamamaktadır.

Gelişme halindeki ülkelerde sadece aşı ve ilaç yetersizliği değil, her şeyden önce doktor yetersizliği büyük bir önem taşımaktadır. Bu kıtanın bazı yerlerinde 20-30 bin kişiye, bir kısım ülkelerinde ise 70 bin kişiye bir doktor düşmektedir. (Kıyaslama için: Sosyalist ülkelerde ortalama 500 kişiye bir doktor düşüyor).

SOSYALİST DÜNYADA

Sosyalist ülkelerde çocuklara karşı özenin en anlamlı kanıtlarından biri çocuk ölümünün önemli ölçüde azalmış olmasıdır. Örneğin halk egemenliği yıllarında çocuk ölümü Bulgaristan'da 5 kat, Polonya ve Romanya'da yaklaşık 4 kat, DAC'nde yaklaşık 5 kat, Macaristan'da yaklaşık 3 kat azalmıştır. Küba devriminin etkisinden önce bu ülkede her yıl doğan 1.000 çocuktan 60'ı bir yaşını doldurmadan öldüğü halde, son 20 yıl içinde ölüm oranında 3 kat azalma olmuştur.

Sosyalist ülkelerde, aralarında çocuk felci, kuşpalazı, tüberküloz vb. de bulunmak üzere, birçok hastalıklar pratik olarak ortadan kaldırılmıştır. Sovyetler Birliği'nde her yıl, 500 bin kadari sendikalar aracılığıyla olmak üzere 1 milyon 500 bin çocuğun ve gencin dinlenme ve tedavisine elverişli birçok sağlık ve dinlenme evi faaliyettedir. Bu evlerde dinlenme ve tedavi parasız olduğundan başka, gidiş-dönüş yol parasında da % 50 indirim yapılmaktadır.

● İKİ TÜR EĞİTİM ANLAYIŞI

«Çocuk Hakları Bildirisi'nden: «Çocuklar beden ve kafa bakımından olgun olmadıklarından dolayı, özel korunma ve özene gereksinim duyarlar...»

SOSYALİST OLMAYAN DÜNYADA

Gelişmiş kapitalist ülkelerde çocuklara karşı davranış bugün de ortaçağı anımsatmakta, buralarda çocuklara karşı şiddete başvurulması anlayışı yasalarda yer almaktadır. İngiltere ve İrlanda'da çocukların değnek ya da kayışla dövülmesine resmen izin verilmektedir. Bu ülkelerin bazı bölgelerinden öğrencilere tüm sınıfın, hatta bütün okulun karşısında dayak atılması geleneği vardır. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi, 1978 yılında, bu ülkedeki öğretmenlere dayak atma hakkını tanımıştır. ABD'nde çocuklar kayışla, ya da küreğe benzer sopalarla cezalandırılmaktadır.

Böyle olsa da bu cezalar ana-babalar tarafından uygulananlarla kıyaslanamaz. ABD'nde her yıl 6,5 milyon çocuk ailelerinin dayacağı ya da diğer zorbalıklarla karşı karşıya gelmektedir. 700 bin çocuk ise ana-babaları tarafından yiyeceksiz, giyeceksiz ve barınaksız bırakılmaktadır. ABD'nde her yıl dayak yüzünden, ya da ailelerinin özen göstermemesinden dolayı ölen çocukların sayısı 5 bini bulmaktadır. Federal Almanya Cumhuriyeti'nde her yıl hastanelere dövülerek hastanelik olmuş 6 bin çocuk yatırılmaktadır. Üç yaşından küçük olan bu çocukların % 80'i süt çocuğudur ve her 10 çocuktan biri ölüp gitmektedir. İngiltere'de yılda yaklaşık 300 çocuk, ana-babalarının sadistçe hareketleri yüzünden ölmekte, 3 bin kadar çocuk, tedavi edilemez beyin rahatsızlıkları da dahil, sakat duruma gelmekte, 40 bin kadar çocuk canavarca dayağın kurbanı olmaktadır. Fransız polisinin verilerine göre 1977 yılında bu ülkede 265 bin çocuk, ana-babalarının zorbalığı nedeniyle «tehlikeli duruma» düşmüştür.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde müstehçen yazı ve kitaplarından büyük paralar vurulmaktadır. Los Angeles'te, her yıl çoğu beş yaşını aşmamış 30 bin kadar çocuk baştan çıkarılmakta, soysuzlaştırılmaktadır. Bunlardan bazıları müstehçen kitap tüccarlarına ana-babaları tarafından verilmekte ya da satılmaktadır.

Sosyalist Dünyada

Sosyalist toplumda çocuklar biricik «ayrıcalıklı sınıf» olduğu için, onlara toplumun en güzel şeyleri sunulmaktadır. Örneğin, Sovyetler Birliği'nde 1974-1978 yılları arasında yeni 2.075 çocuk kampı kurmuştur. Böylece, toplam sayısı 48 bini bulan bu kamplarda, 1978'de, büyük bir kısmı bedava veya indirimli ücret karşılığında olmak üzere, 12 milyon çocuk tatillerini geçirmiştir.

Piyonerlerin yazlık ve kışlık kampları sadece dinlenmeye özgü değildir. Çocuklar burada emek alışkanlıkları edinmek için, güçlerine göre kır işlerine, kampların bulunduğu bölgelerin bayındırlık çalışmalarına katılmaktadır. Piyoner kamplarında ayrıca çeşitli dernekler örgütlenmekte, spora ve beden eğitimine büyük bir yer verilmektedir.

Yetişmekte olan kuşağın uyumlu olarak eğitilmesinde piyoner evleri ve sarayları ile, sendikalara bağlı öğrenci kulüpleri de önemli bir rol oynamaktadır. Bu örgütlerde çocuklar, deneyimli uzmanların yönetimi altında, teknik alanda olduğu kadar sanat alanında da yeteneklerini ortaya koyarak geliştirmekte ve ustalığa kavuşmaktadırlar. Çok yetenekli çocuklar için özel müzik, resim ve dans okulları açılmıştır ve geleceğin bestecileri müzisyenleri, ressamı, heykeltıraşları vb. buralarda eğitilmektedir.

1978 yılında Sovyetler Birliği'ndeki piyoner ev ve saraylarının sayısı 4.450'yi, teknik meraklısı gençlere özgü istasyonların sayısı 1.085'i, kulüplerinki 1.283'ü ve çocuk-gençlik spor okullarının sayısı ise 5.956'yı bulmuştu ve bütün bunlara devam eden çocuk ve gençlerin sayısı yaklaşık 2 milyondur. Bulgaristan'daki piyoner kamplarının sayısı 1.000'i aşındır ve bunlarda her yaz yaklaşık 330 bin öğrenci dinlenmektedir. DAC'nde tüm öğrencilerin yaklaşık % 80'i yaz kamplarında, sendikaların, ayrı ayrı işletmelerin ve örgütlerin dinlenme evlerinde tatillerini geçirmektedir. Ülkede 139 piyoner evi ve teknikle doğa bilimlerine meraklı çocuk ve gençlere özgü, 195 istasyon kurulmuştur.

Kapitalist ülkelerdeki ailelerin çoğu çocuk bahçelerinden ve kreşlerden yararlanamıyorlar. Örneğin İsveç'te 1.000 çocuktan ancak 170'i Danimarka'da ise 150'si çocuk bahçelerinde ve kreşlerde eğitim görebilmektedir. Sosyalist ülkelerdeki oranlara gelince, 1976 yılındaki veriler şöyledir: Bulgaristan'da 1.000 çocuktan 473'ü, Macaristan'da 486'sı, Küba'da 265'i, Moğolistan'da 144'ü, Polonya'da 257'si, Sovyetler Birliği'nde 379'u, Romanya'da 383'ü, Çekoslovakya'da 362'si çocuk bahçesi ve kreşe gitmektedir. Ve buralarda yapılan masrafların büyük bir kısmını sosyalist halk devleti yükümlendiği için, bu alanda, aile bütçeleri için, pratik olarak, herhangi bir ağırlık söz konusu değildir.

● ÇOCUK VE OKUL

«Çocuk Hakları Bildirisi'nden: «Çocuklar öğrenim görme hakkına sahiptirler ve bu hak, hiç olmasa ilköğretim düzeyinde, parasız ve zorunlu olarak gerçekleştirilmelidir.»

Sosyalist Olmayan Dünyada

Birçok ülkede yaklaşık 200 milyon çocuk öğrenim görme olanağından yoksundur.

Yüzyıllar boyunca süren sömürgecilik köleliği ve emperyalizme ekonomik bağımlılığın yeni biçimleri dolayısıyla, gelişmekte olan ülkelerin okul yapma ve öğretmen yetiştirme olanakları yoktur. Çoğu Asya, Afrika ve Avustralya'da olmak üzere, dünyanın 40'ı aşkın ülkesinde bugün bile zorunlu öğretim yasaları yoktur. Asya ve Afrika'nın yoksul ülkelerinde okula çocukların ancak üçte biri devam edebilmektedir. Latin Amerika ülkelerindeki alfabetizelerin sayısı 100 milyonu bulmaktadır ve bunların

% 66'sını 14 yaşına kadar olan çocuklar oluşturmaktadır. Eğer bu alanda herhangi bir değişiklik olmazsa, UNESCO'nun hesaplarına göre, 1985'e doğru gelişme halindeki ülkelerde 165 milyon çocuk okul dışında kalacaktır. Bu, gelişmekte olan ülkelere her üç çocuktan biri okul dışında kalacak demektir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde okul çağında olan 5 milyon kadar çocuk okul dışında kalmakta, 3 milyon kadarı da 5 sınıfı bile tamamlayamamaktadır. İspanya'da gençlerin dörtte biri öğrenim görme olanağından yoksun bulunmakta, 12-15 yaş arasındaki çocukların % 70'i hiçbir kitap okumamaktadır. İtalya'da, özellikle güney bölgelerinde ve kısmen de kuzeyde, ilkokulu bitiremeyen çocukların oranı yaklaşık olarak % 40'tır.

Birçok ülkede özellikle azınlıkların çocukları acınacak durumdadır. Örneğin, New York'ta bu tür çocukların yüzde 85,9'u okul yüzü görememektedir. ABD'nin ırk ayrımı yapılan büyük kentlerinde okul bitiren çocukların % 40 kadarı da aslında alfabetik sayılacak durumdadırlar.

Sosyalist Dünyada

Alfabetizliğin çoktan ortadan kaldırıldığı sosyalist ülkelerde orta öğretim zorunluluğunu getiren yasalar yürürlüktedir. Örneğin bugün Macaristan'da 1 milyon 110 bin çocuk öğrenim görmektedir ve bu, 6-14 yaş arasındaki nüfusun yaklaşık % 99'u demektir. Nüfusu 16 milyondan biraz fazla olan DAC'nde 2,5 milyon, 15 milyon nüfuslu Çekoslovakya'da ise 1,9 milyon kişi okula devam etmektedir. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde (nüfusu 8,8 milyondur) okullara devam edenlerin sayısı 1,6 milyondur; Küba ise alfabetizliği ortadan kaldırmış ilk Latin Amerika ülkesi durumuna gelmiştir. Bu ülkede, son sekiz yıl içinde 1.300 adet yeni okul yapılmıştır ve tüm okul çağındaki çocuklar öğrenim göremektedir. Küba'da ilk ve orta öğretime 2,6 milyon çocuk ve genç devam etmekte, bunlara bedava yemek, kitap ve diğer ders araçları verilmektedir. Sovyetler Birliği'nde 46,5 milyon çocuk ve genç okula gidiyor. Sovyetler Birliği'nde Ekim Devrimi'nden önce % 90 oranında alfabetizliğe sahip olan halklar, şimdi 10 bin kişiye düşen yüksek okul öğrencisi sayısı bakımından ABD, FAC ya da Fransa gibi ülkelerin düzeyine erişmiş durumdadır.

Günümüzde dünya nüfusunun üçte birini çocuklar oluşturmaktadır. Toplumların geleceğinin, onların çocuklara sağladığı koşullara bağlı olduğunu kanıtlanmaya gerek yoktur. Kapitalist dünya, çocukları ıstırap, açlık, sefalet, cahillikle başbaşa bırakmakla kendi geleceğini yoketmektedir. Sosyalist dünya ise, çocukları çok yanlı özenle kuşatmakla, onlara mutlu ve insanca bir yaşam sağlamakla, yarınlılarını sağlam ve güvenilir temellere oturtmaktadır.

Açıklama

TKP MK Politik Bürosu yöre sekreterleriyle, yığın çalışmaları sorumlularıyla üst düzeyde bir toplantı yaptı. Toplantı, dünyada ve ülkemizde durumu irdeledi. Türkiye üzerinde NATO'nun, Amerikan emperyalizminin çok yönlü baskıları yoğunlaşıyor. Faşizm tehlikesi daha da artıyor. Bu baskılara, bu tehlikeye karşı TKP tüm ulusal, demokratik güçleri savaşta eylem birliğine çekmeyi başa alıyor.

Toplantı Plenumdan bu yana TKP'nin gelişmesini gözden geçirdi. Partimizin önünde duran başlıca politik, ideolojik ve örgütsel görevleri saptadı.

Emperyalizmin barışa, yumuşama sürecine saldırıları karşısında tüm barış güçlerinin ortak eylemi daha da zorunluk oluyor. Bu savaşta SBKP'nin Leninci barış politikası, uluslararası komünist hareketin birliğinin güçlenmesi daha da sonuç alıcı oluyor.

Amerikan emperyalizmi, NATO bölgemizde ve ülkemiz üzerindeki baskılarını arttırıyor. Memleket derin ekonomik, politik bunalımların burgasında kıvranıyor. Burjuvazinin eski yöntemlerle hükümet etme olanakları daralıyor. Getirdiği sıkıyönetim işçi sınıfının, halkımızın savaşını durduramamıştır. Sınıf savaşımı giderek daha acımasız, daha sert boyutlar alıyor. Burjuva partileri arasındaki sürtüşme ve çatışmalar hızlanmıştır. Faşizm tehlikesi artmıştır. CHP ağırlıklı hükümet bütün alanlarda emperyalizmle, işbirlikçi tekelci burjuvaziyle, gericilikle uzlaşmaya gidiyor. Faşist saldırılar karşısında geriliyor. Anti-komünist uygulamalar artıyor. Bunalımın yükü emekçilerin sırtına yükleniyor. Türkiye Kürdistanı'nda burjuvazinin şövenist baskıları, ulusal ezgi yoğunlaşıyor.

TKP baş düşman NATO'ya, emperyalizme, işbirlikçi tekelci burjuvaziye, gerici, faşist güçlere karşı savaşını öne almıştır. Ulusal bağımsızlık, ileri demokrasi, barış ve sosyalizm için yığınların savaşlarını örgütüyor. Onların güncel istemleri için çıkışlarını sosyalizme açılan ileri demokratik devrim savaşımıyla bağlıyor. TKP, Kürt halkı üzerindeki şövenist baskı, ulusal ezgi ve zorla özümseme politikasına karşı savaşıyor. Hükümetin NATO'culuk, sıkıyönetimcilik ve kemerleri sıkma politikasının iç yüzünü yığınlara açıklıyor. Onları uyandırıyor. Yığınların hoşnutsuzluğunu kendi çıkarları için kullanmak isteyen AP, MHP gibi gerici, faşist partilerin demagojilerine karşı savaşıyor. Hükümetten yüz çeviren, ya da onu henüz destekleyen halk yığınlarını eylem birliğine çekmek, ulusal demokratik cepheyi oluşturma savaşına kazanmak yolundan yürüyor. TKP, anti-emper-

yalist, anti-faşist yığın eylemini ana savaşım biçimi olarak belirliyor. Hükümetin politikasına bel bağlamak da serüvenci grupların terör eylemleri de faşist tırmanışa yardımcı oluyor. 1 Mayıs eylemi devrimci yığinsal savaşım taktığının eylem alanında başarılı bir doğrulanması oldu. TKP, sıkı-yönetimden sonra doğan yeni koşullarda, legal, illegal çalışmayı uyumlaştırıyor.

Hem uluslararası durum, hem de memlekette derinleşen bunalım TKP'nin üzerine tarihsel sorumluluklar yüklüyor. Bunalımın devrimci yönde sonuçlar doğurmasını belirleyecek olan sübjektif etmendir. Partimizin her alanda daha da güçlenmesi, yığınları savaş alanlarına çekme yeteneğini daha da yükseltmesidir. İşçi sınıfının birliğinin, işçi-köylü bağlaşıklığının, ulusal demokratik cephenin kurulmasıdır. Halk yığınlarının anti-emperyalist, anti-tekелci, demokratik eylemini yükseltecek olan böyle bir politika-dır. İşçi sınıfının öteki halk yığınlarını kendi çevresinde birleştirmesi, proletarya hegemonyası, TKP'nin bağımsız politikası temelinde yığinsal etkinliğinin artmasıyla sağlanacaktır. Bu da TKP'nin en başta işçi sınıfı arasında, köylülük, orta katmanlar içinde giderek güçlenen önderliği ile bağlıdır. Komünistlerin yığınlar arasındaki savaşımı, ulusal, demokratik, politik güçleri üstten birleştirmede temeldir. TKP üstten ve alttan tek cephe politikasını bir birinin karşısına koymuyor.

Toplantı TKP'nin politikasının doğruluğunu onayladı. Partimizin nicel ve nitel yönden hızla geliştiğini, yurt çapında işçi sınıfının yığinsal Markçı-Leninci partisi olma niteliğinin yükseldiğini gösterdi. TKP'nin Leninci politik, ideolojik, örgütsel birliğinin daha da güçlendiğini saptadı. Parti kadrolarının politik deneyimi, olgunluğu artıyor. Savaşkanlık düzeyi geliyor. Parti örgütleri çetin koşullarda devrimci özveriyle savaşıyor. Yığınlar içinde donmuş kalıplarla değil, dalıcı, yaratıcı biçimlerle çalışıyor. Böylece, egemen güçlerin TKP'ye karşı çok yönlü saldırı ve yalıtılma girişimlerini kırıyor.

Toplantı eksikleri de saptadı. Onların giderilmesi yollarını gösterdi. Partinin önüne çıkan her türlü zorluğu, Leninci birlik ve disiplinle çözecek, aşacak güçte olduğunu kanıtladı.

Günümüzde ideolojik çalışmayı her alanda daha da geliştirmek, partimizi güçlendirmede tutulacak ana halkadır. İşçi hareketinin ideolojik düşmanlarına, sağ ve «sol» oportünizme karşı savaş aralıksız sürüyor. Bu savaşta günümüzde baş tehlikeyi sağ oportünizm oluşturuyor. TKP bu tehlikeye karşı savaşmadan «sol» oportünizmin yenilemeyeceğini belirtiyor. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinin ışığında yürüyor.

Toplantı, sağ oportünizm tehlikesine karşı uyarı yaptı. Her türlü sağ ve «sol» yanlış görüşleri eleştirdi. Parti belgelerini, MK Genel Sekreteri

I. Bilen yoldaşın görüşlerini, parti politikasını çarpıtan, vardığı sonuçlarla bugünkü koşullarda serüvenciliğe yol açan, ulusal demokratik cephe politikasının gereklerini atlayan yanlış tutumlara karşı savaş zorunludur. Öte yandan Leninci parti normlarının göz bebeği gibi korunması, titizlikle uygulanması için savaş, sağ oportünizme karşı savaştan ayrılmıyor. Farklı koşullarda savaşan parti örgütlerinin tümünde aynı Leninci kadro niteliklerinin yaratılması süreci ilerliyor.

Toplantı tüm parti örgütlerini yığınlarla birlikte, yığınların önünde, devrimci görevleri daha da üstün bir başarıyla yerine getirmek için savaşa çağırdı.

TKP, emperyalizmin baskılarına, faşizm tehlikesine, tekellerin artan sömürsüne karşı olan bütün güçlerle eylem birliği için ardıcıl savaşımını daha da hızlandıracaktır.

*Türkiye Komünist Partisi
MK Politik Bürosu*

3 Haziran 1979

Ortak Bildiri

Fransız Komünist Partisi ve Türkiye Komünist Partisi delegasyonları karşılaştılar. Aşağıdaki ortak bildiriyi yayınladılar.

Fransız Komünist Partisi'nin çağrılısı olarak Fransa'ya gelen Türkiye Komünist Partisi Polit Büro üyesi Ahmet Saydan yoldaşın başkanlığında TKP delegasyonu FKP delegasyonu ile karşılaştı. FKP Polit Büro üyesi Claude Poperen başkanlığındaki delegasyona şu yoldaşlar da katıldılar: Antoine Porcu, Meurthe-et-Moselle saylav, Bruno Battoglia Göçmen İşçiler Seksiyonu üyesi ve Roger Trugnan Dışpolitika Seksiyonu üyesi. İki delegasyon özellikle demokratik hak ve özgürlüklerin korunması noktaları üzerinde durdular.

TKP bu alanlarda ülkesindeki durumla ilgili derin kaygılarını belirtti. Avrupa'da son diktatörlüklerin düşmesinden sonra kendine sosyal demokrat diyen bir hükümetin yönetimindeki Türkiye, Komünist Partisi'nin gizli çalışmaya zorlandığı tek ülke olarak kalıyor. Türkiye'de emperyalizmin ve onun desteklediği gerici güçlerin baskısı artıyor. Faşist komandolar saldırı ve cinayetlerini her gün sürdürüyor. Bunlar hepsinden önce komünist militanları, bunların yanısıra sosyalistleri, sendikacıları, ilerici aydın ve gençleri de hedef alıyor. Hükümet bu barbarca eylemlerden sorumlu olanları kovuşturacağına, onları daha da yüreklendirecek baskı önlemleri almaktadır. Özellikle Sıkıyönetim ilân edilmiş illerde gösteriler yasaklanıyor. Sendika yöneticileri tutuklanıyor. Legal demokratik örgütler kapatılıyor, demokratik yayımların sorumlularına karşı kovuşturma açılıyor. Bütün bunlar en temel özgürlükleri çiğnemektir. Bu koşullarda TKP bütün anti-emperyalist, anti-faşist, ulusal ve demokratik güçlerin geniş bir cephesini kurmaya çalışıyor. Fransız Komünist Partisi, TKP'nin legale çıkma savaşımını tam olarak desteklediğini bir kez daha açıklar. En çetin koşullarda Türkiye demokratlarının, yurtseverlerinin geniş ölçülere varan savaşımını destekler.

Enternasyonal plânda her iki parti silâhlanma yarışını durdurmak için bütün barışçı güçlerin eylemine yüksek değer biçiyor. Onlar, emperyalizmin bir Avrupa ordusu kurmak gibi, ya da, bölgede stratejik sistemini yeni baştan örgütleme çerçevesinde Türkiye'de yeni askersel Amerikan üsleri kurmak gibi, yumuşamayacak frenleme çabalarını yererler. Silâhsızlanma yolunda atılan bütün ileri adımlardan kıvanç duyarak ve bu gelişmeye yardım etmek için ortak istemlerini bir daha doğrularlar.

FKP ve TKP ilişkilerinin daha da güçlendiğini sevinçle saptarlar. Ara-

larında onları birleştiren dostluk bağlarının gelişmesini her iki partinin olduğu gibi, her iki ülke emekçilerinin ve halklarının da ortak çıkarlarına hizmet ettiği görüşündedirler. Bundan ötürü her iki parti aralarındaki işbirliğini ve kardeşçe dayanışmayı daha da güçlendirmeyi kararlaştırdılar.

Paris, 27 Haziran 1979

TÜSTAV

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, bütün Türkiye Komünistleri adına kardeş İsrail Komünist Partisi'nin 60. yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selâmlarını iletir.

Partiniz, Filistin Komünist Partisi adı altında Büyük Oktobr'un devrimci etkileriyle kuruldu. Uzun yıllar illegal koşullarda Filistin'deki Arap ve Yahudi halklarının ulusal kurtuluşu için emperyalizme, sömürge egemenliğine karşı savaştı. İsrail Komünist Partisi adını aldıktan sonra İsrail hükümetlerinin emperyalizmle işbirliği ve Arap halklarına düşmanlık ve saldırı politikasına karşı çetin bir savaş verdi. İsrail'in 1967'de el koyduğu Arap topraklarından geri çekilmesi, Filistin Arap halkının kendi yazgısını kendisinin belirleme ve kendi bağımsız devletini kurma hakkı uğrunda, bölgede barış ve güvenlik için çetin bir savaşa girişti. İsrail Komünist Partisi, İsrail işçi sınıfının, emekçilerin emperyalizme, gerici, siyonist çevrelere, tekellere karşı savaşının ön sıralarında yürüyor.

Amerikan emperyalizmi, bölgemizde baskısını arttırıyor, yeni oyunlar tekgahlıyor. İsrail ve Mısır arasında çatıştırdığı anlaşma çevresinde yeni bir saldırganlık bloku oluşturmayı, Türkiye'yi de böylesi bir bloka çekmeyi planlıyor. Partilerimiz, Amerikan emperyalizminin, bölgemizde barış ve güvenliğe, ulusal kurtuluş hareketine karşı yönelik bu saldırgan girişimlerin karşısına dikiliyor.

İsrail Komünist Partisi ile Türkiye Komünist Partisi, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla birbirine bağlıdır.

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Yaşasın İsrail Komünist Partisi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

23 Haziran 1979

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Partinizin Portekiz Komünist Partisi'nin IX. Kongresine yolladığı selâmlama mesajını büyük bir sevinçle aldık. Mesajınız partilerimiz arasındaki dostluk ve dayanışma bağlarını açığa vuruyor. Biz de bu bağların Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde, uluslararası komünist hareketin birliğini daha da güçlendirmek yolunda gelişmesini, pekişmesini istiyoruz. Mesajınıza teşekkür eder, Sizlere, değerli yoldaşlar kardeşçe selâmlarımızı yollarız.

*Portekiz Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

Lizbon, 21 Haziran 1979

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>İ. Bilen</i>	
NATO neyin görevlisi	513
<i>Nicolas Şauï</i>	
Emperyalist strateji ve Ortadoğu sorunu	523
<i>A. Aleksandrov</i>	
Bilimsel teknik ilerleme ve nükleer enerji mühendisliği	533
<i>Vasco Paiva, Agostinho Lopes</i>	
Devrim sürecine bağlı bir güç	544
<i>Viktor Volski</i>	
Görelî olgunluk, mutlak bağımlılık	553
xx: Gelişmiş sosyalizmin politik sistemi	563
<i>Jürgen Reusch</i>	
«Sol» radikalizm: «Aşırı devrimcilikten» konformizme gidiş ve tersi	582
xx: Farklı çocukluk çağları	596

ÖZEL SAYFALAR

xx: Türkiye Komünist Partisi MK Politk Bürosunun açıklaması	602
xx: Türkiye Komünist Partisi ile Fransız Komünist Partisi'nin Ortak Açıklaması	605
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	607
xx: Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesinin Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	608